

دهزگای چاپ و بلاوکردنهوهی

زنجیره‌ی روشنبیری

*

خاوه‌نی ئیمتیاز: شهوکه‌ت شیخ یه‌زدین

سه‌رنوو‌سه‌ن: به‌دران شه‌همه‌د هه‌بیب

***

ناوونیشان:

دهزگای چاپ و بلاوکردنهوهی ئاراس، گه‌ره‌کی راپه‌رین، هه‌ولتیر

س. پ. ژماره: ۱ تله‌فۆن: ۲۲۳۲۰۲۱

شوێنی ئاراس له توپری ئینتەرنێتدا:

www.araspublisher.com

ئارتور رامبو
وه‌رزیک له‌ دوژ و
دره‌وشانه‌وه

نارتور رامبو

وهرزیک له دۆژ و درهوشانهوه

وهرگپړانی له فهره‌نسییه‌وه:
نهمه‌دی مه‌لا

ناوی کتیب: وهرزیک له دۆژ و درهوشانهوه
شيعر: نارتور رامبو
پيشه‌کی: پونئ شار
گورپنی له فهره‌نسییه‌وه: نهمه‌دی مه‌لا
بلاوکراوه‌ی ئاراس- ژماره: ۹۷
دهره‌ینانی هونه‌ری: به‌دران نهمه‌د حه‌یب
به‌رگ: شکار عه‌فان نه‌قشبه‌ندی
نوسیننی سه‌ر به‌رگ: خو‌شنوس محم‌د زاده
پیت لیدان: نادیه عه‌زیز
هه‌له‌گری: شپرزاد فه‌قی ئیسماعیل
سه‌رپه‌رشتی چاپ: ئاوپه‌حمان مه‌حمود
چاپی به‌که‌م - چاپخانه‌ی وه‌زاره‌تی په‌روهرده، هه‌ولیر- ۲۰۰۱
له کتیبخانه‌ی به‌رپوه‌به‌رایه‌تی گشتی رۆشنییری و هونه‌ر له هه‌ولیر ژماره
(۴۳۲)ی سالی ۲۰۰۱ی دراوه‌تی

وهزئیک له دۆژ

"درهوشانهوه" بهجیا، له ساڵی ۱۹۹۵، له پاریس
بلاوکرایهوه. لیتره، بهکه میخ دهسکاریی و راستکردنهوهی
ههلهی چاپ، له گهڵ "وهزئیک له دۆژ" پێشکەش دهکریت.
چاپی فهرههسی

préface de René Char

© Editions Gallimard 1965, à l'ouvrage d'Arthur Rimbaud Poésies,

Une saison en enfer, Illuminations

© Editions Gallimard 1984 - seconde édition revue.

پیشه‌کیی وەرگیڤ

ئیمپرو، ئەگەر لە روویەكەوه تەماشای جیهانی رۆژئاوا بکەین، ئەو بەدیھیتانی خەونە و پرتە نامیزەکانی شاعیر دەبینن؛ هەر لە ئەرشیته‌کتورە زلەکانی میتروپولە گەورەکانی ولاتە پیشە‌سازییەکانەوه بۆ کەشفە زانستییه‌کان و سەرکەوتنی مرۆقی رەگز نزمیش؛ لەلایەکی دیشەوه، بەدیھیتانی خەونە بچ سنورەکانیەتی، بۆ ئەوێ هەر هەموو شتی لەسەر بناغەیی هیز و دەسلالت و دارایی داڤەزیت و وەکو تاکە مودیلێش، بەبێ ئەوێ لە ئەنجامە شوومەکانی بکوڵیتەوه، لەسەر ئاستی جیهان تەرح دەکریت. راستە، ئیمپرومان بەرە سەدەدی پاردوو، چونکە «هەر بەئاو بوونی بورژوازییەتی سەدەدی نۆزدەم. کە خاوەن خەسلەتی ئەخلاقبازی و دووڕوویی بوو، دەرگا بۆ مرۆقی ماددی و سینیک، دینامیک و تاکپەرست، قیتز لە هەموو بەهاکان دەکاتەوه، ئەگەر هاتوو رینگ بوو بەرامبەر بەگەشەکردنێکی رەهای تاکەکەس، دەخاتە سەر پشت». (کاتییە ئوسای، گوڤاری لیکۆلینەوه دەربارە رَامبو، ژمارە ۱۳، مارس ۱۹۹۶، ۵۷-۶۲).

زۆر زوو رَامبو درکی بەکاره‌ساتە کرد و لە خەلاسیکی رۆحی و ماددی دەگەرا. دەیویست نوێخوازیی، چونکە شاعیر بەبچ چارەسەر، بانگەوازی رەهایی دەکا بۆ نوێخوازی و داوای ئازادییەکی ئازادیش دەکات بۆ ژیان، لەمەوه رَامبو بەقارەمانیکی نوێ دەخویندریتەوه. ئازادە تاکو سەر حەدی گیتزبون. زووش، بەلکو گەلێ زوو هەست بەو تینویتییه دەکات و بە "پەکشستنی هەستەکان" دەیوێ ئەزموونی خۆی بنووسیتەوه. دژ بەهەموو ئەخلاقە باوەکانی سەردەم، بەتایبەت هی ئاینی کاسولیکی، کە لە پەرورده هیشک و برینگەکە دایکیدا قەوارە وەرده‌گریت، شوێشی بەرپا دەکات. زۆر زوو، شاعیری سازده سال، درک بەبچ کەلکی شیعەرە پیشووه‌کانی خۆی دەکا و دەیانسووتین. کتیبخانەکە مامۆستاکی بەچلێسییه‌وه دەخوینیتەوه بەتایبەت ئەو کتیبە یاساغانە کە دژ

بەدابونەرتی باو بوو، رەنگبێ رَامبو، زیندانی زیرەکییە لە پادەبه‌دەرەکە خۆی بووبیت و خەیاڵە زیندوووه‌کەشی تەجرەبەیی دۆزەخی بچ نیشان بدات. زوو، هیشتا لەسەر ریحله‌ی قوتابخانە بوو، هۆنراوێ بەلاتینی دەنووسییه‌وه، لیرەوه دەبیتە جیتی سەرسورمانی جۆرچ ئیزەمبار، ئەو مامۆستایە کە رَامبو نامەیه‌کی بۆ دەنیریت و دەربارە شاعیری "غەیبین" دەووت. شیعەر لای ئەو، واتە یاخیبون، یاخیبون لە گشت تەقالیدە باوەکانی سەردەم، چ هی خیزان، چ ئەوێ کە ئەخلاقێ بورژوازی تەرحی دەکات و هەموو شتیکیش لە پیتاوی خوشگوزەرانی خۆیدا دەخاتە گەر. ئەدی چۆن، چیتزی رَامبو، بەرامبەر بەکۆمۆنە و موغامەرەتاکانی گەشە نەکات و سلاو لە پرووخی ئیمپراتورییەت نەکات!

فەزای شارۆچکە شارقیل و ئەمۆسفییری خیزان تەسکن، دەیه‌وێ "لاژەورد بکاتە بواری خۆی". دوا ئەوێ جارێکیان بەبچ بلیت سواری شەمەنەفەر دەبیت، پۆلیس دەیگەرینیتەوه مالت، هەندە نابات، قیترلین، لە نامەیه‌کدا پیتی دەلی: "وەرە بۆ پاریس، رۆحی خۆم، چاوەرپوانتین"، دوا دەعوەتی قیترلین دەکەووت و دەچیتە پایتەختی کۆمۆنە. قیترلین بەرامبەر بەو هەرزه‌کارە میزاج سەیره پادەمیتنی؛ رۆژی یەکەم، لە مالتی قیترلین، بۆ چیشتی ئیوارە بانگ دەکریت، تەنها وشەیه‌کیش نادرکین، دوا لیبوونەوه، داوا دەکات ژووری خەوتنی بۆ دیاری بکەن و بەتوورەبی، میتری خواردن جیدەهیتلی. رەنگبێ ژیانێ ئەو خورده بورژوازییە بەدل نەبووبیت، هیمن لەپال هاوسەرەکە، رۆژ بداتە دەم یەکەوه. ئەمە سەرەتای پەیوهندییەکی تراژیدییه لە نیوان ئەم دوو شاعیرە، بەجووتە دەچنە بەلجیکا و ئینگەلتەر، ژیانیکێ بەرەلا بەسەر دەبن، قیترلین هاوسەرەکە بۆ ئەو جی دەهیتلی. لەوێ، لە ئینگەلتەر هەندی لە دره‌شانەوه (ئیشراقات) دەنووسیتەوه.

پتووستە ئەوێش بوتریت کە شپوێ بەرەلایی لای رَامبو تەنها شیکلیکی دەرەکییە، لە راستیدا گەرانیکێ ناوہ‌کییە کە هەر لە بەهاری ۱۸۷۵ه

ههستی پێ دهکات، سه فهريکه بهرامبهر به که شفی شته شاراوه کانی دهروون و وجودی داخیلی. به شتیواندنی ههست، دهیهوی بگاته جهوههری شتهکان. بهم پیتییه رامبو ههولتی ئهوه دهکات که له ریگای سیحر و ئینفیعالات و ورتنه و زمانیکی نوی شیعیرییهوه، ئامیز بۆ گهردوون بکاتهوه. پیتسه سه فهری بۆ پاریس ههست بهو جوداخوازییه دهکرت، ههر له "گه می مهست" دا تهعبیر لهو سه فهره خه ونینه ییهی دهکات. له چوونی بۆ پاریس، ئه و شیعه ره له گه ل خوی دهبات، باز نهی "په رناس" سه ریان له و میردمندا له سو رده مینی که به و هیزه گه وره یه وه، ئه م قه سیده یه ی نووسیوه. په رناسیه کان، گه وره تر بن حه لقه ی ئه ده بی ئه و سه رده مه بوون، تووشی حه په سان ده بن، به رامبهر به و رامبو به ی که هیشتا له شی له گه شه کردن دایه.

په یوهندی رامبو و قیترلین له سه ر بناغه ی خوشه ویستییه کی بی سنوور داده مه زرتیت، بویه به کاره سات کوتایی دیت. دوا به دوا ی کاره ساته که، "وه رزیک له دۆژ" ده نووسی، له م شیعه درێژ ده باس له ئه زمونی شیتی و ورتنه کردن و یاخیبوون که به مالتاوا کوتایی پێ دههینی، دهکات. دهیهوی "په یوهندی خوی له گه ل شیت بوون بنووسیته وه". له سالی ۱۸۷۵ شاعیر مانایه کی قول دهکاته ئه و مالتاوا یه کی که له وه رزه که دا ئیشاره تی بۆ کردبوو. دهست به سه فه ره دهکات، رچه کانی نیوان شارلقیل و باکوور شاره زایه، هه ندی جار به پێ، هه ندی جار به شه مه نه فه ره، هه موو کاتیکیش، دوا ی ماندوو بوونیکی زۆر ده گه رپیتته وه لای دایکی، بۆ ئه وه ی بۆ سه فه ری تر وزه په یا بکات.

ته ته وه له جه یشی هۆله نده دهکات، ده چیتسه ژاڤا، جاریکی تر ده گه رپیتته وه ئه وروپا، هه ندیک له نه مسا ده میتیتته وه، پاشان ده چیتته ئه لمانیا و له وپوه بۆ قویرس و دوا به دوا ی ئه مه له نیوان عه دهن حه رار بازگانی چه ک دهکات. بیست رۆژ به سه ر پشتی ئه سپیکه وه ده بیت تا دهکاته ناو جه رگه ی حه به شه. خه ون به پاره و پوله وه ده بین، دهیهوی،

دهوله مه ند بیت و به زپه وه به گه رپیتته وه فه ره نسا، "خوی تیکه لی سیاسه ت بکات".

دوا ی ده سال ئیش کردن و پاره کوکردنه وه زه نگین ده بیت، به لام ئه ژنوی تووشی دو مه لیک ده بیت و ناچار بۆ چاره سه ر ده بی به گه رپیتته وه فه ره نسا. له ماریسای، ناچار ده بن رانیکی بپه نه وه. دوا ی چه ند مانگیک، به ده م نازار و ورتنه وه، له ۱۰ تشرینی دو وه می ۱۸۹۱، دنیا به جی ده هیلتی.

قه ده ری رامبو و تمووحه شیعیرییه کانی و بیده نگییه خیرا که ی، خه سلته تیکی له راده به ده ری ده ده نه شاعیر، تا کو ده بیتته میت. تا کو شیعه و حه قیقه ت ده بنه پپه وری یه کتری. خه یالکی هه نده زیندووی هه یه، که عه قلی رووت ناتوانی ده ست به سه ر تخوویه کانیدا بگرت.

دهنگی شیعیری، دهنگی هه رزه کاریکی خاوه ن له هجه یه کی تفتوتاله، به گور، به جوشخروش، وای لی دهکات هه میسه خه ون به موتله قه وه بیینی. رامبو شو ر شگیره، شو رشی ئه و، شو رشه له شیعه و له سیاسه ت و له ئه خلاق. بی گومان تاسیری بۆ دلیری به سه ره وه یه، به لام، دینامیکیه تیکی تر دهکاته زمانی فه ره نسی، مه گه ر، گوادولویپکی سان جۆن پیرس ئاسا، له م سه ده یه ماندا، جاریکی دی، زمانیکی نوی شیعیری بخولقیینی و شیعیرییه تی زمان زیندوو کاته وه. ئه گه ر جوانیی له لای بۆ دلیر، له هه مان کاتدا پرسیاریک بیت و خاوه ن ده سه لاتیکی ئه فسووناوی بی که، له پالیا شاعیر، نه ک ته نها نه حه سیته وه، به لکو نه شزانی، ئایا له قوولایی خه ره نده وه هه لده شاخی، یا له ئاسمانه بی گه رده کانه وه دیتته خوار، ئه وه رامبو، ئه م کیتشه یه به یه کجاره کی چاره سه ر دهکات: "ئپواره یه کیان، جوانیم له سه ر ئه ژنۆ دانا. - بینیم تال بوو- دژوینم پیتیدا". رامبو، به بی سله مینه وه ده رگا له تخوویه شیعیرییه نوییه کان دهکاته وه و به له هجه یه ک که ئاسان نییه درکی پێ بکرت، شیعه وه کو چالاکییه کی سه رتا په گری ده نووسیته وه و پیتسه ئه وه ی بیشینووسی، ده یژی. له ته نیشته وشه یه کی ئاوسا و به ره وان بپتری کلاسیکی، وشه یه کی بازاری داده نیت، که به مه،

نهک ته نهها بزوتنه وه به کی زیندوو ده داته شیعره کان، که وا دهکات شیعره کان به رده وام بخوتندرتنه وه، به لکو ده یه وئ دست به سهر نهینیه کدا بگریت که ئه ویش به رده وام خوی له ژتیر ده سه لآتمان راده پسکینئ. ته نانهت به نیسبهت یه کیکی وهک "پۆل کلۆدیل" وه که کاسولیکیکی ته واوه، رامبو دهکاته سهرچاوهی وه حی و له ودا، هیزتیکیکی پۆحانی گه وره ده بینئ. ههروهها بۆ یه کیکی سوربالی وهکو "ئه ندرئ بروتون"، که به دهنگیکی پیئشوه ختی سوربالییه تی له قه لئه م ده دات، سوربالیسته کان ده یکه نه پیئشه وای خۆبان. بیگومان ئه م خوتندنه وه یه، ده لاله تی خوی هه یه، چونکه، لای رامبو، به کارهینانی زمان، ئه نجامی فیکر نیسه، به لکو جوړه تیکه ه لکیشییه که له گه ل ته زوو جیاوازهکانی ده روون و په یوه ندی دروست کردنیکه له نیوان پۆح و جهسته. له کوتاییدا "کو خوتندنه وه یه ک" خوی فهرز دهکات، رهنگبئ، رامبوئ ئه مهی ویستبئ!

شیعر بۆ رامبو ههروهکو بۆ دلیر گه رانیکه له نوئ، چوونه به رهو نه ناسراو. دهکری رامبو به سوئی مه شره ب بخوتندرتنه وه، سهره رای دژایه تی له گه ل ئایندا، شیعرهکانی گه رانیکن له موتلهق و شیعر وهکو ئه زمونیکی ناوهکی له رتگایه وه ده یه وئ پۆحی که ون له نامیز بگریت. له نیوان خوی و دنیا دا جوړه نهینیه ک هه یه، بۆیه ئه م په یوه ندیه ده بیتته سهرچاوهی ئازاره میتافیزیکیهکانی. به رهو خودا ههنگاو ده نیت به لآم به بئ ئه وهی بروای پیتی هه بیت، په یوه ندی له گه ل خودادا له سهر رقه به رایه تییه زیاتر وهک له سهر بنچینهی بندهیی و خوداوه ندیتی بیت. رامبو له کوتاییدا جوړتیکه له پرۆمیتئ، ئه وهی که ویستی ئاگر له خوا بدزی.

له "گه می مهست" دا شاعیر ره شمه ی خه یالی به دهسته وه یه، په یوه ندیه کی ئه ده بی له گه ل دونیادا هه یه، له "وه رزیک له دۆژ" دا، دیکۆر و دونیایی خه یالی ده بنه یه ک شت و شاعیر، ئیتر ده ره وه له ژوره وه جودا ناکاته وه. به هه موو تخویه ترسناکییه کانییه وه له ناو خه یالدا ده ژیت. ته قه موسی شه خسیات دهکات و پۆلی کهس نابینیت. وهکو ئه کته ر

ناروانیتته ژبان، چونکه ئازادی خه ونیک نیسه له ده ره وه بهینرتته دی، به لکو زۆر انبازییه که، پیوسته له ئیره و له ئیستادا ئه نجام بدریت، شاعیر ده بیته ئه وان، ده چیتته پیستی عه زراوه، ده وری پیست سپییه غازیه کان ده بینیت. من له لای شاعیر یه کیکی تر.

له ئیشراقاتدا وینه ی شیعی ده بیتته ورینه، ئیقاع و تاسیره دهنگییهکانی به دهرن له شیکردنه وه، به لآم پۆ ده چنه ناخی خوتنه ر و سیحرتیکی زمانه وانی تیا خه لئ ده کن.

ئه گه ر "دروشانه وه" حاله تیکی سو فیانه بیت، ئه وه "وه رزیک له دۆژ" جوړه ئه عرفیکه بۆ ئه وهی شاعیر خوی خاوین بکاته وه، وهکو خه لوه ت له لای سو فییه موسلمانه کان، ده بی ته ی بگریت و مرۆف تیا یا له خوی ورد بیتته وه و خوی تاقی بکاته وه. به لآم رامبو، خوی و ته نهها خوی دامه زرتنه ر و ژیاوی ئه و ته جربه نه مره یه که له ژبان و شیعر دا به رای کرد. رامبو، سه فهرتیکه به رهو هه تاهه تایییه ک که لیمان جودا نابیتته وه. هه میشه ده چرپیتته بنا گویمان، ده یه وئ ئیمه ش «پاژنه مان له با بیت». سه فهر و رامبو له کوتاییدا یه ک شتن، ویستی زۆر دوور پروات، هه موو ته گه ره یه کی ده سترکرد و سروشتی تیکبشکینئ و هه میشه له موجیزه بگه ریت و بیدۆزیتته وه. ویستی قه دهر و مه رچی مرۆفایه تی بگۆریت، ویستی زۆر دوور پروات، بۆیه له کوتاییه تراژیدییه که ی، پییه کیان بریه وه.

ئه حمه دی مه لا

۱۹۹۹

پیشگی

پیش ته وهی له رامبوؤ نزیک بیینه وه، ئاره زوممه ندین که له وه هممو نووسراوانه ی که سه بارهت به و نووسرابیت، خو دوره پهریز بگرین. نه به کیکیان وهرده گرین و نه به کیکیشیان رهت ده که بینه وه.

(رامبوؤ غه بیین voyant و رامبوؤ لۆتی voyou). به کورتی، راست بن یا هه له، سوود به ئیمه ناگه یه نن، گونجاو بن یا نه، چونکه بوونه وهریکی رامبوؤ ئاسا. یا ههر به کیکیی وه کو ئه و. هممو ئه و بوجووانه هه لده گرن. رامبوؤ شاعیر. ئه مه به سه و ئه مه ش هممو شتی که. شتی کوتایی پی هینراو و هه تا هه تا نه ناسراو به نیسه بهت شیعه وه، به پروای ئیمه، ئه و توانا خو به دهسته وه نه دانیه. ئه م خو به دهسته وه نه دانه ش هه نده ره هایه، له شاعیریش به هیزتره، ئه و مروقه ئاساییه ی که ده بیته خاوه ندی ئه م نه وعیه ته و ده بیته خاوه ندیکی نالیپرسراو. له مه حکمه ته فیتیسیه کانه وه بو سه رده می نو، تنها خراپه یه کی زه مینی ده بینین که له کوتایییدا، زیاتر چوک به یه کیکیی وه ک تیریز ده قیلادا Thèrèse d'Avila¹ دانه یینی تا وه ک یه کیکیی وه ک بوریس پاستیرناک². ههر گیزیش له باره ی ئه وانه وه هیچمان پی نالین که بی تا قه تمان ده کن و ئه و شمان لی قه دهغه ده کن که له بلیمه تی ئه وانه وه نزیک بینه وه. خو که ئه مه ده لئین خه ونیش به گه مه ی پاداشته وه نابینین که میهره بانیان بو ئه و ده گهرتته وه، یا بو ههر بوونه وهریکی دی، به گویره ی هه لبه ز و دابه زی مروف و کاته وه.

له م دواییه دا، ویستیان ئه و هه مان پی نیشان ده ن که نیرفال هه میسه بی

(1) Thèrèse d'Avila (1515-1582) کچی بازگانیکی جوله که ی ئیسپانییه، خو ی وهرده گهرتته سه ر نایی مه سیحی. به خاوه نی چه ندین ریتورم ده مبردریت و ده نگ و سه دایه کی زور له ولانی ئیسپانیادا په یدا ده کات. به که مین ئافره تی فه قتیبه که له لایه ن پۆل VI له سالی 1965 وه ئه و ئیعتباری بو گه راوه ته وه. (وه رگهری).

(2) Boris Pasternak (موسکو- 1890- بیردیلکینو 1960) رۆماننووسیکی سوقیه تیبه، له سالی 1958 له یه کیکیتی نووسه رانی سوقیه ت ده رکرا. (وه رگهری).

گه رد نه بووه، که فینی له بارو دۆخیکی ساویلکه یی پیریدا ده غه زار بووه. پیش ته وانیش، فیلون راسین (نووتترین ژباننووسی biographe راسین، به جوړی هه ره شه ده کاته سه ری که تا قه تی ئه وه م نه بوو به دوویدا بگه ریم) ئه وانه ی شیعیان خو ش ده وی ده زانن که ئه مه راست نییه، سه ره رای رواله ت و به لگه هه لپژراوه کان. خواناس و خوانه ناسان، موده عی و پاریزه ران، به شیوه یه کی پیشه یی ناگه نه شیعه. قه ده ریکی نامۆیه! من یه کیکیی تره. فرمانی عه داله ت له و شوینه ی که شیعه داده گیرسی، ده کوژتته وه؛ له و جیگه یه ی که چه ند ئیوارانیک شاعیر گه رم ده کاته وه. پیوسته ماموستایه کی بویر بیت بو ئه وه ی له ته مه نی چل ساله، به جو شه وه خاوه نی دره و شان وه ی به دل بوو بیت، دلشادی جارن و په شیمانی ئیستای تیکه ل ده کات. له ژیر دوو به رگی ئه ستوری ئه رشیدا، ئه م بیگاری کۆکردنه وه یه، دوو دلۆپ باران چیه ناخاته سه ر سیلاو، دوو په لکه پرته قال چیه ناخاته سه ر تیشکی هه تاو که خو تندن وه ی ئیمه ی له چنگ دان. ئیمه ش ئازادانه مل که چی ده سه لاتی شیعه کانین و به هیزه وه خوشمان ده وین. ئه م دوو فاقیه و راری و شکومه ندیی و کامه رانیمان پی ده به خشن.

کاتی رامبوؤ سه فه ری کرد، پشتی له چالاکیه ئه ده بییه کان و بوونی «براهه وره کانی» په رناس کرد، ئه و به هه لم بوونه خیرایه که م که سی چه په ساند. پاش ماوه یه کی زور، ئه م سه فه ره بووه ته لیسمیکی راسته قینه، کاتی هه والی مه رگی پی ده زانریت و چاره نووسیسی بووه قوربانی ددانی مشاریک. ده ویرین پروا بکه یین، نه داپران هه بوو، نه زورانبازییه کی توندو تیژی ش، نه دوا ئه زمه ش، به لکو راوه ستانی په یوه ندی بوو، راوه ستانی خو راک نیوان گهری گشتی و ده می ئاگرپرتین بوو، پاشانیش هه لکړاندنی شاره ئاراسته نه خشراره کانی قه سیده، هیچ نه وتن و گۆرانکاریه کانی وشه verbe دوا وزه ی غه بیین visionnaire، له ئاکامیشدا ده رکه وتنی شتی دیکه له سه ر لیژاییه کانی واقعی باه تیانه، بی گومان،

بئى ھودە و ترسناكە كە لىيرانە ھەولئى دياركردنى بدريت. ھەر خىرا كىتئىبەكەى ھاتە بەرھەم، رامبۆ دەقاودەق لە بىرى چوودەو، رەنگىبى قەتئىش نازارى بۆى نەچىژئىبى، قىزىشى لى نەكردىتەو، ھەستىشى بەو جىبى برىنە سەوزە نەكردىتە كە لەسەر مەچەكى رەش داگەرپاوى ھەبووبىت. لەو پەرى ھەرزەكارىيەو بۆ ئەو پەرى ھەراش بوون، ئەو ماوئىيەى نىوان، پىوانى بۆ نىيە. ئايا ھىچ بەلگەىك ھەىە، كە پاشان، رامبۆ ھەولئى ئەوئى داىت. ئەو شىعرانەى چنگ كەوتتەو كە كەوتبوونە دەستى برادەرە كۆنەكانى؟ بەپى زانىارى ئىمە ھىچ شتىكى وا نىيە. فەرامۆش كردنىكى كۆمپلئىتە. لە بىرى چووبوونەو. ئەوئى ئىستە لە جىاتى مئو، لە چلە لاوازەكەى ئەو درەختەى كە جاران نەمام بوو دەردىن، تەنھا دركە سەرکەوتووەكانە كە بەپى داواكردنى بۆن و بەرامەى دركى گولەكان دەچەقنە لەشەو.

دەكرىت سەرنج و لىكۆلىنەوئى شىعرىك قولل بىت، دەگمەن بىت، يا تىژ يا جىبى بىرا، ناتوانرىت دوورەپەرىز راوئستىن لەوئى كە شىعەرەكە بچووك بكرىتەو بۆ ئاستى تاقە ماناىەك، يا دياردەىەك بچووك بكرىتەو بۆ ئاستى تاقە پرۆژەىەك كە تەنھا مافى بوون بەخۆى شك ببات. دەولەمەندى شىعرىك ئەگەر پىوست بكات بنرخىنرىت بەو ژمارە لىكدانانەوانەى كە ھەلەگەرى، بۆ ئەوئى ھەر خىرا پاشان ئەو لىكدانانەوانە بكوژئىرتەو، ئەو ئەم لىكدانەوئىە قىبول دەكرىت بەمەرجى لە نىو رىشالەكاناندا بىنئىتەو. كئى دەدرەوشىتەو زىاتر قسە دەكات لەوئى كە بچرىنئى، بەكپى بلاوئەبىتەو، پاشان بەدووى شەودا رابكات، تەنھا بەتالئى خۆشەوئىستى بەجئى بەئىلى، پەيمانى ئىمتىياز. ئەم درەوشانە زۆر شەخسىيە، ئەم ھەژانە، ئەم ئىپنۆزە³، ئەم لىكدانە لەبن نەھاتووانەى كە لىكدانەوئىەيان گەلئى زۆرە، ئا ئەمانە جىبى بىوان چەشنى تاقە رووداوىك: ئىستەى ئەبەدى، لە شىوئى پاچكە، ھەتاو ئاسا، وەك

(3) خەونى موقناتىزى. (وەرگىزى).

روخسارى مرۆف پىش ئەوئى زەوى و ئاسمان بۆ خۆيانى راکىشى و بەجۆرىكى نامۆ خاوى كاتەو. شاعىرانە بەرەو رامبۆ چوون شىتئىبەكە چونكە بەشەخسى كردنى ئەو شتەى كە ئەو دەم بۆ ئەو: «لابنىمىچى گومبەزى شىعرى» بوو. Intrados poétique. (مەبەست لە جەوھەرى شتە. ئەم عىبارەتە، شار لە زاراوئى مئىعمارىيەو خوازتووبەتئى). ئەگەر شىعرى ئەو، ئىسارەو ئىغراى ئەو كەسە بكات كە ھەلئەسەنگىنئى، ئەوئى لە ھەمان كاتىشدا دەپرووخىنئى، با ھەر كەسىك بىت. چونكە بەكىتئىبەكەى لە رىگائى ناكۆكى شتەكان و بوونەوئەكانەو ھاتۆتە دى، لە ئاستىكى توپھاتدا ھەموو ئەو رەنگدانەو كالانەى دژوارى خۆبە قووت دەدات. ھىچ بەرپەرجىيەك نىيە چونكە ھەمووى دەگرىتە خۆ، "وىستەم ئەو شتە بلىم كە دەوترىت، دەقاودەق و بەھەموو تەرحى". قسە، وترا يا نە، راستە و ھەتا ھەتا بلىد دەبىتەو.

پىبوستە رامبۆ لە تاقە مەنزوروى شىعردا ئىعتبارى بۆ دابنرىت، ئايا ئەمە ھەندە جىبى شوورەىيە؟ بەرھەم و ژبانى بەجۆرىكى بى ھاوتا تىكەلەكئىش دۆزانەو، نە لەبەر رەسەناىەتئىان بوو، نە بەھۆى رەسەنەتئىانەو بوو. ھەر بزوتنەوئىەك لە بەرھەمەكەى، ھەر چركەىەك لە ژبانى بەشدارن لە پرۆژەىەك وا دەزانىن كە بەرەو تەكامول Perfection دەچن و لە لاىەن ئەپۆلۆن⁴ و پلۆتۆنەو⁵ پىادە دەكرىن: كەشفى شىعربىت Rêvelation Poétique، كەشفىكى گەلئى پەنھانە، لە فۆرمى ياسادا لە ژئىر چنگمان رادەپسكئى، بەلام لە ژئىر ناوى دياردەىەكى نەجىبىزادانە، ئاشناىانە تىامانە دەژئىت. ئاگادار كراوئىنەتەو: لە درەوئى شىعردا، لە نىوان پىمان و ئەو بەردەى كە دەشئىلرىت، لە نىوان تەماشاكردن و ئەو كىلگەىەى دەبىنرىت، جىھان ھىچ و پووجە، ژانئى راستەقىنە،

(4) Apollon: ناوى پىاوىكە بەخاوەن جوانىيەكى لەوئىسەف بەدەر بەناوبانگە. ئەفسانەىە. (وەرگىزى).

(5) Pluton: خوداوەندى ژئىر زەمىنە و مەرگە. ھەرەھا سىفەتى خىرخوازىشيان داوئەتە پالئى، بەسەردارى دەولەمەندى و پىت و بەرەكەتى خاكىش ناسراو. (وەرگىزى).

جە بەر و تێکە که رەت ناکرێتەوه، تەنھا لە قەبرغە شیعردا بەر جەستە دەبێت. سەرەرای ئەمەش مرۆڤ دەسەلاتی (یا لە دەستی داوه، یا هیشتا نییەتی) ئەو هی نییە که دەست بەسەر ئەم ژبانه راستەقینە یەدا بگرێت، خۆی بێ بەرە کەت کات، تەنھا پرووناکییەکی کورت نەبێت که هەر لە پەحەت بوون دەچێت. لە نیۆ ئەو شەوه زەنگەیی که دوای پرووناکی دەکەوێت، بەهۆی ئەو زانیارییەیی که لەو پرووناکییەوه دەسگیرمان دەبێت، کات، لە نیوان بەتالییەیی که سامناک که لێی دادەچۆرێ و هیوا- حدسە- Pressentiment espoir تەنھا حالەتێکی ئایندەیی نزیک، که لە شیعەر و بێنرووناکی خۆی ئیعلان دەکات، کات دابەش دەبێت، تێدەپەرێ، بەلام لە هەر زەوه نەندی ئێمەدا، نیووی باخچە و نیووی دیشی بیابانە.

پامبوو لەو شتەیی که دەیدۆزێتەوه دەترسێ، ئەو شانۆمانەیی که دەخێرێت سەر تەختەیی شانۆی ئەووه دەیحەپەستێت و واقعی لێیان و پردهمێتێ، دەترسێ لەو شتەیی که جیتی بروا نییە واقعی بێت، لە ئاکامدا، ئەو ترسەیی که لە رێگەیی غەیبەوه vision تووشی دێت ئەویش راست بێت و بە هەلەشەیی بەشداری لە ناوچوونی بکات. شاعیر فیئل دەکات، بەهێز هەولێ ئەوه دەدات که واقعی توندوتیژ بگۆتێتەوه نیو هەریمی خەیاڵ، بیگۆتێتەوه رۆژەهەلاتی ئەفسووناوی، ئینجیلییەوه، بو ئەو شوێنەیی ئەو غەریزە سەرسامەیی که بو مەرگ هەیبوو، کزولواز بکاتەوه. ئەفسووس! فیئل بێ هودەیه، سامناکی بەلگەنەوێستەو ترس راستەقینەیه. ئەو بەرەو رووبوونەوهی که دوای دەکەوێت و داوای دەکات، ئا ئەو تا دوو قۆچی لێوه دەر دەپەرێ، بەهەر دوو نووکه تیژەکانیەوه دەچەقنە «رۆح و جەستەیهوه».

***

رووداوێکی دەگمەنە لە شیعری فەرەنسیدا و غەریبەشە لە نیووی دووهمی سەدهی نۆزدههەم، سروشت لە لای پامبوو شتێکی بالا بێت. سروشتێکی بزێوه، بو جوانییە باوهکهی کهم دەرخیندریت، یا بو بەروبوومه کانی، بەلام لە رەوتی شیعردەکه دا بەشداره، وهکو مادهه دووپات

دەبێتەوه، باگراوندیکی پرووناکه، هێزێکی خولقیتهوه، پالپشتیکی رەوتی ئیحا ئامیزه یا رەشبین، یا میهرهبانە. سەرله نووی دهکهوێتەوه گەر. ئا ئەمەیه که دوا بەدوای بوولێرەوه دیت. سەرله نووی هەستی بێ دەکەین، غەرابەتە وردیلانەکهی هەلدهمژین. هەر که هەست بەحسانەوهی دهکهین، کارهساتیکی دی دەپههژێت. پامبوو لە سەر سەربینیکی گیایییەوه که ئەو سەرهی زۆر شتی لە بێر دەچێتەوه لەبەر ماندوو بوونی جەستە دەبێتە ئاوی کانی، بەرەو راوی دەست لێ وهشاوهکان دەپوات که لەسەر ترۆپکی ئەو قوتە شاخانەن که لەهی و زیرانیان لێوه دەر دەپەرێ. لە چاخەکانی ناوهندا سروشت جەریبەزەیهک بوو دەستی بەسەردا نەدەگیرا. بێ کەلێن، گەورەییەکی بێ شایانی هەبوو. مرۆڤ دەگمەن بوو، دەگمەنیش بوو ئامیر، تمووحیش بەلایەن کهمەوه دهگمەن بوو. چەک قیتزی لە سروشت دەکردهوه، یا نەیدەناسی. لە کۆتایی سەدهی نۆزدههەمدا، پاش رێکەوتی جۆراوجۆر، سروشت لە لایەن پرۆژهی مرۆڤهوه که تا دههات لە زیاد بووندا بوو، ئابلۆقه دار، پیتکرا، بەتال کرا، پیتچرایهوه، هەلاهلە کرا، هەلپاچرا، قامچی چێژ کرا، داوهشینرا، سروشت و جەنگەلە ئازیزەکانی گۆرانە کۆتایەتییهکی بێ شەرمانە، خێرو بەرەکه تیان دای لە کهمی. ئەگەر بە دەنگی شاعیر نەبێت، چۆن جارێکی دی سروشت سەر هەلدهداتهوه؟ شاعیر هەست دەکات که رابردووی ون بوو دەبووژتێتەوه و قەشمەری بە باو و باپیرانی دهکات و لە پیتناوی خۆیدا ئەو نزیکایه تییه دەپارێزی. دۆن کیشۆتی ئەبەدی، بەلام پروونین فریای دهکهوێت و سەرقالیی خۆی لە ناو سەرقالیی ئەو دەناسیتەوه، قوولایییە پیتوستیشی لەگەڵ خۆشهویست و زۆرانبازی دەدات. هیچ و پووچی بووژانەوهش دەناسی، بەلکو لە هەموان چاکتریش، دەشزانێ که دایکی نەهتییەکان، ئەوهی که نایه لێ ملی کوشنده لە ناو هەریمی دلماندا بلاوبیتەوه، ئەو شازادە ئەشکه نجه دراوه، پیتوسته به بێ وچان لایەنی بگرین.

لەگەڵ پامبوو ئیتر شیعەر وهک تەرحیکی ئەدهبی littéraire genre، وهک

پیتشبرکییه ک تهماشا ناکریت. پیتش ئه ویش، هیراکیل⁶ و هونه رمه ندیکی وهک ژۆرژ دولاتور⁷، خانوویه کیان دروست کرد و ئه وه یان پیشان دا که مرۆف پتیبسته له چ خانوویه ک بژیت: له هه مان کاتدا جیگایه ک بیت بۆ هه ناسه دان، له هه مان کاتیشدا جیگایه ک بیت بۆ رامان. بۆدلیتر به کیتکه له بلیمه ته هه ره ئینسانییه کانی شارستانییه تی مه سیحی. سروودی بۆدلیتر، قه واره دانیکه به و شارستانه و شکۆمه ندیی و په شیمانیی و له عه نه ت و سه ر لیکنه وه و قیتز لیها ته وه و په سالانی (سفر الرویا) ئه و شارستانییه ته ده قۆزیته وه و یژدانی. «هۆلدیرلن دهنوسن: شاعیران له کۆتایی، یا له سه ره تایي چاخیکدا ده ره که ون. به گۆرانییه وه میله تان، ئاسمان مندالیان جی ده هیلن و به ره و ژیان چالاک ده رۆن، به ره و شازاده ی شارستانییه ت. به گۆرانی و تنیشه وه به ره و ژیان سهره تایي ده گه رپینه وه. هونه ر خالی وهرچه رخانه له نیوان سروشت و شارستانییه ت و له نیوان شارستانییه ت و سروشتدا.»⁸ رامبو به که مین شاعیری شارستانییه تیکه که هیشتا سه ری هه لئه داوه، ئاسۆ و شووره ی ئه و شارستانییه ته ته نها پووش و په لاشیکی هاجه. بۆ ئه وه ی رسته که ی مۆریس بلانشۆ به جۆریکی تر بلایینه وه. ئه مه ئه زمونیکی تیکرایییه، له داهاتوودا دامه زراوه وه له ئیستادا گه ردنی ئازاد ده که یین و ته نها ده سه لاتي خۆی شک ده بات. به نیسه بت منه وه ئه گه ر ده مزانی رامبو کیتی، ئه وه ئه و کات ده مزانی شیعر چییه و ئیتر نه مده نووسی...

(6) Héraclite، فه یله سوفیکی یۆناییه (550-580 پ. ز.) یه کیکه له خیزانی پاشا، له گه ل پاشای فارسدا نامه یان گۆریه ته وه. دژ به قوتابخانه ی میلج Milet راهه ستاوه وه، ئه و قوتابخانه یه ی که فه لسه فه کانیان له سه ر بنجینه ی ئه زمون و تیینی دارشئوه. (وه رگێر).

(7) George de la Tour: (1593-1652). هونه رمه ندیکی فه ره نسییه، له سه رده ی خۆیدا به ناوبانگ بووه، به لام پاشان فه راموش کراوه وه له سه ده ی بیسته مدا جاریکی تر که وتۆته وه ژیتیشک. (وه رگێر).

(8) رونی شار René Char ئه مه ی له ته رجمه مه ی Denise Naville وه وه رگرتوه. (وه رگێر).

ئه و که ره سه شیعه رییه ی که رامبو ئافراندی ره نگبێ تا قه وه لامی رۆژئاوای قه له با لئ بیت، دل به خووخۆش، به ره ری و بی هیز، هه ره له غه ریزه ی پاراستن و ئاره زوی جوانییه وه بگه تا داب و نه ریت و موماره سه پیره زه کانی رۆژهه لات و ئایینه کۆینه کان و هه ره ها له گه ل سیحری میله ته سه ره تایییه کانه وه، هه ره هه موویانی ون کردوه. ئایا ئه م که ره سه یه ی که له ژیر ده ستمان دایه، دوا هه ل نه بیت بۆ ئه وه ی ده سه لاتي ون بوومانی پچ بدۆزیته وه، ئایا به یه کسان کردنی میسری و کریتی و دۆگۆمۆن⁹ و ماگدالینانه کان¹⁰ نییه؟ ئه م هیوای گه رانه وه یه هه ره دزیوترین شه وازی رۆشنییری رۆژئاوایه و هه ره شیتترین لادانیسه. کاتی ده یانه وئ بگه رپینه وه بۆ سه رچاوه و خو نوئ بکه نه وه، هه ره ته نها سامناک کردنی ئیفلیجییه که و په له کردنه بۆ که وتنه خواره وه یه و سزادانیکی بی هوده ی ره گه زی خو به، رامبو هه سته به مه کرد و ئه م هه وه ی ره ت کرده وه: «پتیبسته به شیوه یه کی ره ها نوئخواز بین: هه نگاوی سه رکه و توو پپاریزین». شیعی ها وچه رخ ولاتیکی پشته وه ی هه یه که ته نها په رزینه که ی تاریکه. هیچ ئالایه ک بۆ ماوه یه کی زۆر له سه ر ئه م شه خته زله ناله ریته وه که به ئاره زوی خۆی، خۆی ده داته ده ستمانه وه و ده کشیته وه. به لام ده ستنیشانی رووناکي و گه نجینه ده ست لی نه دراوه کاتمان بۆ ده کات. هه ندی هه ن وایر ده که نه وه: «ئمه گه لی که مه! چۆنیش ئه و شتانه جودا بکرتینه وه که له ژیریدا روو ده دن؟». ئه م سه ره سه ختانه، ده بی خه ونیان به وه وه بینی، که پیتش بیست هه زار سال، به ردی «سه وان» بتاشن؟

به راکردنی رامبو ته مه نی زیری خۆی بۆ هه تا هه تایي له رابردوو و داهاتوودا داده نی. ئۆقره ناگریت. له ناو جیهانی سۆز "Nostalgie. حنین"

(9) Dogon: کۆمه لگایه کی کشتوکالسازییه له ولانی «مالی» دا ده ژین نزیکه ی سی سه د هه زار که س ده بن. (وه رگێر).

(10) Magdalénier: ناوی ئه شکه و تیکه ده که ویتسه ناچه ی «بین» وه، له باشووری فه ره نسا، له هه ریمی «میدی پیریتی». نه خش و ره خشی ده رپۆقیویان له سه ر دیواره کانی دۆزیوه ته وه. (وه رگێر).

یا له ناو جیهانی ئاره زوودا زه مه نیتیک ده بوو ژینیتته وه تهنهها ده سته جی بو کوزاندنه وهیه و گه رانه وهیه بو ئیستا، ئەم نیشانه یه ی که برسیی به رده بارانه، ئەم به ندره سروشتیه ی هه موو کوچیکه. به لام له خواره وه بو ئەو په ر، گرژ بوونه وهیه کی سه یر و سه مه ره یه. رامبو ئەم په یوه ندیه مان ده دات. له شیوه ی بزوتنه وهیه کی دیالیکتیکانه ی گه لی خیرا، به لکو گیزه نیتکی پر به پیسته هه موو شتیک له گه ل خویدا ده هیته و زه مه نی بی گهرد ده خاته نیو گو رانکاریه وه و له گه ل خوی ده مانبات و به ته باییه وه تووشمان ده کات.

لای رامبو، وێژه «Diction کلام- نطق» به مائناو اییه ک پیش دژایه تی وێژه ده که ویت. دۆزبنه وه و میتزووه گر گرتوه که ی، خیرایین. جوشو خرۆش و تنه که ی و به رینییه که ی تیکه لی پانتایه ک ده بن و دایده پوشن که پیش ئەو هه رگیز وشه Verbe نه یگه یشتوتی و داگیری نه کردوه. له شیعردا، تهنهها له جیگایه ک نیشته جی ده بین که جی ده هیلین، تهنهها به ره میتیک ده هیینه کایه وه که لئی جودا ده بینه وه، ده ست به سه ر به رده و امیدا ده گرین کاتی که زه مه ن ده روو خینین. به لام ئەوه ی له جودا بوونه وه و ده سته ردار ی و نه فی کردن Negation وه ده سته گیرمان ده بیت، تهنهها بو ئەوه ی دی ده سگیری ده که یین. ده رگای زیندان هه ر خیرا به سه ر هه لانه ودا داده خریتته وه، ئەوه ی سه ره سته ده به خشی، تهنهها له ناو ئەوه ی تر دا نازاده. شاعیر تهنهها به نازادی ئەوانی دی دلشاده.

له ناواخی هه ر شیعرتیکی رامبو دا، هه ر برگه یه کدا، هه ر دپیکدا، هه ر رسته یه کدا ژینیتکی شیعر ی سه ره خۆ هه یه. له هیه ج شیعرتیکی دی وه ک له شیعر ی «بلیمه ت» دا خۆی وا وه سف ناکات. له هه ققه تدا، که روخسه تمان ده داتی، ئینجا ده گاته ئەنجام. وه کو نیتشی، لوتریامۆن، دوا ی ئەوه ی داواکاریه کمان لی ده کات، ناردنه وه یان به سه ردا ده سه پین. دوا داواکه ربی و جه وه ره یسه. ئەوتیک که به هیج شتیک رازی نه ده بوو، ئیمه چۆن بتوانین لپی رازی بین؟ ره وته که ی تهنهها سیغه یه ک پی ده ناسی:

مه رگ که مه سه له یه کی گه وره یه له م رووه وه. مه رگ پیشوازی لی ده کات پاش نازاریکی جه سته یی به ده ر له وه سف وه کو دره وشانه وه کانی سه رده می هه رزه کاری. به لام ئایا دایکه قرچۆکه که ی، رامبو نه خسته بیتته ناو بیتسه یه کی فیزداره وه و له لایه ن ئیشکگرانی له تووله مار چوو ده ور نه درابیت که چلیسی گه رمایی بن؟ زۆر به توندی خۆبانیان پیوه گرت و له گه لی بوون تا کوتایی، تهنهها له سه ر خاکی گو ردا ده سته ردار ی بوون.

رونێ شار
۱۹۵۶

***¹¹

«جاران، ئەگه ر باش بیته وه یادم، ژیانم جه ژن بوو، دلان ده کرانه وه، شه رابیش خو ره ی ده هات. ئیواره یه کیان، جوانیم له سه ر ئەژنۆ دانا. - بینیم تال بوو. - دژوینم پیی دا.

به رامبه ر به عه داله ت، خۆم پرچه ک کرد. هه لاته م. ئەی جادوو که ران، ئەی که ساسیی، ئەی کینه، گه نجینه که میان ته سلیمی ئیوه کرد! توانیم هه موو هیوا ی ئینسانیه ت له زه نیمدا بکوژینمه وه. بو هه موو به ختیاریه کیش، له پیناوی ئەوه ی بیخنکینم، چه شنی نازه له درنده کان بازی که رانه م دا.

به له ناو چوونیشم، بانگه یشی جه لادانم کرد، له پیناوی ئەوه ی گاز له قۆنداغه ی تفه نگه کانیا ن بگرم. بانگه یشی نافاتم کرد، له پیناوی ئەوه ی له گه ل خۆین و لمدا بخنکیم. به ده ختیبی خودا وه ندی من بوو. خۆم گه وزانده ناو قورچلپا و، خۆم له به ر بای تاواندا هیشک کرده وه. ده میتکیش یاری شیتانه م کرد.

(11) نازاریت ئایا رامبو ئەم به شه ی پیش سه فه ری بو بروکسل نووسیوه یا پاشی ئەو سه فه ره!

به هاريش قۆزترين پيکه نينى گه لۆيانه ي بۆ هيتام.
به للام، درهنگ، له سهر دوا هه ناسه دۆزيميانه وه! بيرم له وه کرده وه که کليلي
ئا ههنگه کۆنه کهم بدۆزموه وه، به لگو شه بيه م بکرتته وه.

ئهم کليله به زه بيه - ئهم سروشه ئه وه دهسه لمتيني که خه ونم ده بيني!
«تۆ، ههر به که متيار ده مينيته وه، هتد...»، شه يتان¹² هاوار دهکات که
به خه شخاشي گه لي ميهره بان تاجينه ي بۆ کردم. «مه رگ ده سگير که تا
ئاره زوت تيدا هه يه، به هه موو هيتزي خوويستنت، به هه موو گونا هه
گه وره کانت.»

ئاي که زۆرم تووش بوو: - به للام، شه يتاني تازيز، ليت ده پارپيمه وه.
بيلبيله کانت که مي هيتور که ره وه! له چاوه رواني هه ندئ ترسنوکی
دواکه وتوو، ئيسوه له نووسه ردا، هه زتان له ونبووني تواناي وه سف و
رپيشان دانه، ئهم چه ند لاپه ره قيتزليها تووه له ده فته ري مني له عنته
ليکراو ليده که مه وه.

خوينی پيس

من له باوبا پيره گۆلواکامه وه چاوي شينباوي سپيم بۆ ماوه ته وه،
ميشکيتي ته نگ و چه واشه له زۆرانبازي. جلوه رگيشم وه ک هي وان
به ربه ربه. به للام ئهم، قۆم چه ور ناکه م.
گۆلواکان داماله ري پيستي ئاژه ل، سووتينه ري گيا هه ره به ده کاني زه ماني
خۆيانن.

له وانه وه: بتپه رستي و خوشه ويستي گونا هم و بۆ ماوه ته وه! - ئاي! بۆ
هه موو گونا هه کان، توورپي و که شخه يي ليدان، - شتيکي مه زنه
که شخه يي! - به تايهت درۆ و ته وه زه لي.

قينم له هه موو کاسبه که. چ وه ستايي چ شاگردی، هه موو جوتيارن،
نه ديتکۆکه ن. ده ستی به قه لهم ده ستی به گاسن ديني. - چ سه ده به که بۆ
ده ستان! - قه د خاوه ني ده ستی خو نابم. پاشان ده رۆزه که ري دوورم

(12) شه يتان مه به ست فيرلینه، به للام ئهم خويندنه وه هيچ زياديه که ناخاته سهر شيعره که.

پاده کيشي. پاکيزه يي ده رۆزه کردن نازارم ده دا. تا وانباران چه شني
خه سينراوان جيتي قيتزليها تنه وه ن: من ده ست لينه دراوم، ئه مه ش هه مان
شته بۆ من.

به للام! کي ئهم زمانه مي کرده درۆده له سه بۆ ئه وه ي ته مه ليم تا ئهم
ساته وه خته بۆ بپاريزي و چاوديري کات؟ بۆ ئه وه ي ژيانی پي دا بين که م،
نه توانم جه سته م به کار به ينم، له بۆقيش ده ست به تالترم، له زۆر شوين
ژيام. خيتزانيک نييه له ئه وروپا نه يناسم - مه به ستم له و خيتزانانه که
وه کو ئه وه ي خو من، له جاري مافي مرۆف هه موو شتيکيان بۆ به جی ما.
کوپي هه موو خيتزانيکم ناسي!

ئاي ئه گه ر له سووچيکي ميژووي فه ره نسادا پشتم ببوايه!
به للام نه خير.

دلنيام که هه ميشه سه ر به ره گه زتيکي نزمم. ناتوانم له ياخي بوون تيبگه م.
ره گه زي من ته نها بۆ جه رده يي راده په رن: هه ر چه شني ئه و گورگانه ن که
هيتشتا نيچيري خۆيانيان نه کوشتوه.

ميژووي فه ره نسام ديتته وه ياد، کچه گه وره ي کليسا. له توانامدا بوو،
ده شته کييانه، هه جي خاکی پيرۆز بکه م؛ له ميتشکم دان، رپيگابواني
ده شتاييه کاني سواب و ديمه نه کاني بيزه نته و سه نکه ره کاني ئورشه ليم و له
نيو هه زاره ها ديمه ني ئه فسووناوي سروشتي، که شي مه ربه م و به زه يي
هاتنه وه به خاچکراو، تياما زيندوو ده بنه وه. - ئه وا دانيشتووم، گه پروو، له
سه ر ئهم جه ره شکاوانه و له سه ر ئهم گه زه نگانه¹³ له پال ئهم ديواره ي که
هه تاو کرۆژتوتيتي. - دره نگتر، ده کرا، وه کو سوارچا کيکي خو فرۆش، له ژير
شه وانئ تالمانيا دا، خپه ته که م هه لده م.

ئاي! ئيستاش: له گه ل زارۆلان و پيره ژناندا شه مووان، له ده رچه سووره که ي
ده وه ندا هه لده په رم.

(13) گه زه نگ جو ره روه کيکي خو رسکه، گه لاکاني سه وزتيکي تيرن، گه ر به ر ده ست و پي
بکه ون، تووشي خورانيکي کتوپري ده کن.

دوورتر ئا لهم خاكة و دوور تر له مهسيحييهت، شتهك نايه تهوه يادم.
هيشتا له كوئلي ئهوه نه بوومه تهوه كه خوّم له رابردودا نه بينم. بهلام،
همه ميشه ته نها؛ بئى كه سوكار؛ ته نانهت به چ زمانيك قسان ده كه م؟
هه رگيز خوّم له ناو ئاموزگار بيه كاني مه سيحدا نايينم؛ نه له ناو ئه نجومه نى
پيا و ماقولان، - نماينداني مه سيح.

ئه رى ده بئى چ بوو بيتم له سه دهى رابردوو: ته نها خوّم له ئيمرودا ده بينمه وه.
نه گه ريده ما و نه جهنگه خوڤرا بيه كان. ره گه زى نزم دونياى داگير كرد -
ميلله تيش، وهك دهوترى، عه قل و نيشتيمان و زانسته. ئاي زانست!
هموو شتى داگير كرا. بو جهسته و روچ - توتيشوو، - پزىشكسازى و
فهلسه فه مان هه يه، - داوو ده رمانى پيره ژنان و گوڤران بيه ميلليه
ريتكرا وه كان. گالته وه گه پي ميره كان و ئه و يار بيه نهى كه قه ده غه يان ده كرد!
جوگرافيا و كوڤسموگرافيا و ميكانيك و كيميا!...

زانست، نه جيبزاده بيه كى نو بيه! پيشكه وتن. جيهان پيشده كه و يت.

بوچى وه رنا چه رختى؟

ئه مه روئياى ژماره يه. ئيمه به ره و روچ ده روين. به بئى سى و دوو، ئه وهى
من ده يلتم سرو شه. تيده گه م، ناتوانم به بئى وشه ي بتپه رستانه خوّم ساغ
كه مه وه، ده مه وئى بئى ده نگ بم.

خوئى بتپه رست ده گه رته وه! روچ نزديكه، بوچى مه سيح يارمه تيم نادات
له وهى كه نازادى و دلبلندى بداته روچم. مه خابن! ئينجيل كوئاي هات!
ئينجيل! ئينجيل!

چليسانه چاوه روانى خودام. من هه تا هه تا سه ر به ره گه زى كى نزم.

ئا ئه وه له كه نارى ئارمور بكام. با شاران له ئيواراندا دا بگير سين.

روژى من ته واو! ئه وروپا جئده هيلم. باى ده ربا سينه م بسوو تينى؛
ئاووه و نا موكانيش پيست هه كه م هه لبقرچين. مه له ده كه م، گيا ده كوڤرژم،
راو ده كه م، به تاييهت جگه ره ده كيشم؛ خواردنه وه به هيزه كان ده خوّم وه وهك
ميتالى تواون، - وه كو چوڤن باو با پيره نازيزه كانم له ده وري ئاگردا

ده يان خواردنه وه.

به بازووى ئاسنينه ده گه رتيمه وه، پيست تاريخ، چاو تووره: هه ر
به ده مامكه كه مه وه، سه ر به ره گه زى كى به هيز ده مچوئين. زيرم ده سگير
ده بيت: ده سته تال و به د ده بم. ژنان به ته نگ ئه و په كه كه وه درندانه دين
كه له ولاته گه رمه كانه وه ده گه رته وه. خو تيكه لى كاروبارى سياسى
ده كه م. قوتارم ده بيت.

ئيست هه له عهت ليكرام، قيزم له نيشتيمانه. چاترين شت خه و يكي
سه رمه ستانه ي سه ر كه ناره.

ناروين. - ليره وه ريگا بگرين، گونا هبار، ئه و گونا هه ي كه ره گى
نازاره كاني روچوونه ته ته نيشتم، هه ر له ته مه نى بالغ بوونمه وه - به ره و
ئاسمان به رز ده بنه وه، نازارم ده دات و گينگلم پت ده دا و ده مگه وزينى.

دوا بيتا و انيى و دوا شه رميى. ئه مه و ترا. پتويست ناكات دونيا
قيزه اته وه و خيانه تم هه لگريت. با پروين! رهوت و قورساى، بيا بان و
جارسى و تووره يى.

خوّم به كى بده مه كرى؟ چ نازه لى بپه رستم؟ شالاو به رمه به ر چ وينه يه كى
پيروژ؟ چ دللى بشكينم؟ چ دروئى بكه م؟ له چ خوئيتيك خو بگه وزينم؟
باشترين شت خو پاراستنه له عه دالهت. ژيان سه خته و گه لحوئيه كى
ساديه، - ده رده په رم و قه پاغى تابووت له مستى هيشكم و داده نيشم و
ده خنكىم. ئه و كات نه پير بوون هه يه نه ترسناكى: ئه شكه نجه فه ره نسى
نييه.

- ئاي! ئه من، هه نده به لاوه خراوم، خوّم پيشكه شى هه ر چ وينه يه كى
به زدانى هه يه ده كه م بو ئه وهى به ره و كه مالتم ببات.

ئاي بو قوربانيم، ئاي بو به زه بيه سه رسورته ره كه م! ته نانهت ليتره له م
دونيا يه! له قولايى ناخمه وه، ئه ي خودايه چه نى گه وجم!

هيشتا مندا ل بووم، ئيعجابم بو زيندان بيه كه لله ره قه ي كه هه ميشه
ده رگاي زيندانى له سه ردا داده خرا هه بوو؛ سه رم له خان و له ميتوانخانه كان

دهدا که پهنگین به زیارتی ئەو موفەرک بووین؛ له بۆجونی ئەودا ئاسمان شین و ئیشی کێلگه بهرکهت دهبوو؛ له شاراندا بۆنی قهدهری ئەوم دهکرد. بههیتتر بوو له قهدهیسیک، شارهزاتر له ریبوار- هەر خۆی شایه دی حیکمهت و شکۆمه ندییه.

له پێگاکاندا، له شهوانی زستاندا، نه شوینێ ههبوو بۆ دالده، نه جلوه رگی، نه نانێ، دهنگیکیش دلی کپتوهی دهتاساندم: «هیتز یا لاوازی: بگره، هیتز. نازانی بۆ کوێ دهچیت و بۆچی دهچیت، سهردهکه یته هه موو شوینیکدا وهلامی هه موو شتیکیش دهدهیته وه. له تهرمی زیاتر ترسی کوژرانتیش نییه.» به یانیان ته ماشام هه نده و پیل و بوونم هه نده مردوو، پهنگین ئەوانه ی که چاوم پێیان کهوتبێ، نه یانبینیتم.

له شاراندا، له پرتیکدا، قورم سوور و رهش بینی، نه ینوکی کاتی چرایهک له ژووریکی ته نیشته وه بگواسترتته وه، یا چه شنی گه نجینه یه کی جهنگه ل! چ بهخت یارییهک، هاوارم دهکرد، زه ریا یهک کلپه و دوو دم له ئاسمان ده بینی؛ به راست و چه پ، دهوله مه ندیی وه کو ملیاره ها بلاچه تریشقه ی دهات.

به لام رابواردن و هاو ریتی ژنانم لی قه دهغه کرابوو. ته نانه ت هاو رتیه کیشم نه بوو. خۆم به رامبه ر به چه شاماتیکی به هه لپه بینییه وه، به رامبه ر به تیپیکی جه لداد، به لیبور دنه وه له چه ژماتا ده گریان چونکه نه یانده توانی تی بگهن!- چه شنی ژان دارک!- «که شیش و مامۆستایان، پارێزه ران، به هه لده دا ده چن ئە گه ر ته سلیمی عه داله تم که ن. من هه رگیز سه ر به م میلله ته نه بوومه؛ هه رگیز فه له ش نه بوومه؛ من له ره گه زیکم که گۆرانی له ناو ئازاردا ده چرێ؛ له یاسا ناگه م؛ ئە خلاقم نییه، من کتویم: ئیوه به هه لده دا چوونه...»

به لێ، چاوم روونای ئیوه نابینێ. من ئاژه لیم، من قوله ره شم. به لام ده توانم قوتارم بیت. ئیوه قوله ره شی درۆزنه و وه سواس و درنده و بیسکه ن. بازرگان، تۆ قوله ره شی؛ قازی، تۆ قوله ره شی؛ ژهنه رال، تۆ

قوله ره شی؛ ئیمیراتۆر، ئە ی گه ری هه تاهه تا، تۆ قوله ره شی: تۆ ئەو مه یه ی که خواردته وه، ه ی دهستی شه یتان بوو، باجی لی نه سینر ابوو، ئەم میلله ته تووشی تا و شیریه نجه بووه. په ککه وته و پیره میتردان هه نده به رتیزن داوای ئەوه ده که ن بکولینرین. زیره کترین را ئەوه یه ئەم کیشوره جیبه ییلم، چونکه شیتی ده خولیته وه و ئەم که ساسانه ده کاته بارمته. ده چه مه شانیه شینی راسته قینه ی ره چه له کی حام. ئەری من سروشت ده ناسم؟ ئەری من خۆم ده ناسم؟ به سه دهنگه دهنگ. مردوان نغرو ده که مه ناو سکم. هاوار، دههۆل، هه لپه رین، هه لپه رین، هه لپه رین، هه لپه رین! ئەو ساته ش نابینم که پیست سپیان له پا پۆران دینه خوارێ، من ده کهومه عه ده مه وه. برسیتی، تینویتی، هاوار، هه لپه رین، هه لپه رین، هه لپه رین، هه لپه رین! پیست سپیان گه یشتن. تۆپ! پتو یسته خۆت بۆ "له ناو هه لکی شان"¹⁴ ئاماده بکه یت، جلوه رگ بکه یته به ر، ئیش بکه یت. ره حمه ت چووه دل مه وه. خۆ! چاوه رو انیشی نه بووم!

خراپه م نه بووه. رۆژانم سووک و پتو یستیشم به تۆ به نه بوو. نازاری رۆحیشم نه بوو، مرداره وه به رامبه ر چاکه که رووناکییه کی سه ختی لی به رزده بیته وه هه ر چه شنی مۆمی جه نازه. چاره نووسی کوری خیزان، تابووتیکی پیش وهخت به رۆندکی بی گه رد دا پۆشراو. بی گومان جنده بازی شتیکی قۆره، گونا هیش شتیکی قۆره؛ پتو یسته گه نده لیبی بخریته لاره. ئیتر له مه به ولاره سه عات ته نها نازاریکی رووت لی ده دات! ئەری وه کو زارۆله یه ک هه لده گیریم بۆ ئەوه ی له به هه شتدا، دوور له هه موو به ده به ختییه ک یاری بکه م!

خیرا! ئەری ژیا نی تر هه یه؟ خه وتن له ناو زه نگی نی مه حاله. زه نگی نی هه می شه ه ی میلله ت بووه. ته نها خوشه ویستی خودا کلیلی زانیاری ده به خشی. له سروشتدا ته نها پێشه نگایه کی چاکی ده بینم. مالتاوا وه هم

(14) له ئاینی مه سیحیدا، دوا ی له دایک بوون، مندال له ناو هه لده کیشن بۆ ئەوه ی له گونا ه ی بکه می پاگژ بکه نه وه.

و ئایدیال و هه‌له.

گۆرانی ئاقلانه‌ی فریشتان له پاپۆری قووتارکەر به‌رزده‌بیتته‌وه:
خۆشه‌ویستی خودایه. - دوو خۆشه‌ویستی! ده‌توانم بۆ خۆشه‌ویستی
مه‌جازی برم، بیهه قوربانی. خه‌لکانیکم جێ هێشتتوه به‌رۆشستنی من
نازاریان زیاد ده‌کات! ئه‌رێ ئیوه له نیو خنکاوه‌کاندا هه‌لمده‌بژێرن;
ئه‌وانه‌ی که ده‌می‌ننه‌وه، ئه‌رێ هاوڕێی من نین؟

قوتاریان که‌ن!

هزرم تیا شین بوو. جیهان چاکه. دروود ده‌به‌خشمه ژیان. براییانی خۆم
خۆشده‌وی. ئه‌مه په‌یمانی منالانه نییه. ئه‌مه هیوای خۆ دزیینه‌وه‌ش نییه له
پیری و مردن. خودا هێزم ده‌دات و ستایشی خودا ده‌کهم.
بیتزایی، خۆشه‌ویستی من نییه. هاری، جنده‌بازی و شیتیی که هه‌موو
ساتمه و کاره‌ساته‌کانی شاره‌زام، - بارم دانا. بێ گیتز بوون پانتایی
بیتاوانیم بنرخین.

ئیتتر توانای ئه‌وهم نه‌ماوه که بێ ئامان داوای هه‌لاکه‌ کردن بکه‌م. هه‌ست
ناکه‌م که نیراوم بۆ شاییه‌ک که عیسا تیا یا بێتته‌ خه‌زورم.
من زیندانی عه‌قلی خۆ نیم. وتم: خودا. نازادیم ده‌وی له‌ بزگارییدا: ئه‌رێ
چۆن دوا‌ی که‌وم؟ له‌ ئاره‌زووی پوچ بزگارم بووه. ئیتتر چ پێویست نه‌
به‌قوربانی نه‌ به‌خۆشه‌ویستی خودا نه‌کات. له‌ سه‌ده‌ی دله هه‌ستیاره‌کان
په‌شیمان نیم. هه‌موو هه‌قیانه، به‌سووک ته‌ماشاکردن و به‌زه‌بی: شوئینی
خۆم له‌ ترۆپکی ئه‌م په‌یژه فریشته‌یییه ده‌پارێزم، شوئینی هزر.

به‌لام سه‌باره‌ت به‌به‌ختیاری چ خێزان، چ... نه‌خیر، ناتوانم. من گه‌لی په‌رت
و بلاوم، گه‌لی بێ هێزم. ژیان به‌کار ده‌گه‌شیتته‌وه، هه‌قیقه‌تیکی کۆنه:
ژیانی من بارستایی نییه، ده‌فری و سه‌ر ئاو ده‌که‌وێت، دوور له‌ سه‌رووی
کردار، پنتی نازیزی جیهان.

چۆن بوومه قه‌یره کچ، نازایی ئه‌وهم نییه مه‌رگم خۆش بویت!

خۆزگه خودا هیمنییه‌کی ئاسمانی، ئه‌تیری بێ ده‌په‌خشیم، نوێژ، - وه‌ک

پیرانی زه‌مانی زوو. - پیران! به‌هێزان! راهیبان، ئه‌و هونه‌رمه‌ندانه‌ی که
چیتر که‌س گه‌ره‌گی نییه! گالته‌جارییه‌کی هه‌میشه! بێ تاوانیم وه‌خته
بگرتی. ژیان گالته‌جارییه‌که بۆ هه‌مووان.
به‌سه! ئه‌مه سزایه.

به‌ره‌وپیشه‌وه!

ئای! سینه‌م ده‌سووتی و لاجانگم منگه‌ی دی! به‌م هه‌تاوه، شه‌و غلۆر
ده‌بیتته‌وه له‌ ناو چاوانم! دل... ئه‌ندامه‌کانم...

ئه‌رێ به‌ره‌و کوی ده‌رۆین؟ به‌ره‌و جه‌نگ؟ من بێ هێزم! ئه‌وانی دی
پیتشه‌که‌ون. که‌ره‌سه و چه‌ک و تفاق و... کات!...

بکوزن! ده‌ی بکوزن ئه‌گینا خۆم ته‌سلیم ده‌کهم. - هه‌ی ترسنۆکانه!
خۆ ده‌کوژم خۆم فری ده‌ده‌مه به‌رده‌م ئه‌و ئه‌سپانه!

ئای!...

- خۆم راده‌هینم.

ئه‌مه ژبانی فه‌ره‌نسیانه‌یه، رچه‌ی شه‌ره‌فه!

شەوی دۆزەخین¹⁵

قومپىكى چاكي ژەهرم خوار دەوه. سى جار موبارەك بىت ئەو ئامۆزگار بىيانەي كە ئاراستەيان كردم! ھەناوم ئاگرى تىبەربوو. تىبىرى ژەھر ئەندامەكانم لوول دەدات، سەقەتم دەكات و گىنگلم پى دەدات وەختە لە تىنواندا بىرم، بىخكپىم، ناتوانم ھاوار بىكەم. ئەمە دۆزەخە، سزاي ئەبەدبىيە! دەبىين ئاگر چۆن بەرز دەبىتەو! بەپىي پىويست دەسووتىم. چەپ بەشەيتان! وام ھەست دەكرد ئىتر خۆشپىي و چاكەبە، رزگار بوون. ئەرى دەتوانم غەيب وەسف كەم، بەلام لە كەشى دۆزەخدا سرود جىي نايىتەو! ملىۆنەھا بوونەوهرى ئەفسووناي، ئاھەنگىكى ناسكى رۆحانى، ھىز و ئاشتى، تمووحى بەرز، چوزانم؟

تمووحى بەرز! ئەگەر لەعەت ئەبەدى بى! كاپرايەك دەبەوى خۆى بشىوتى، ئەرى لەعەت لىكراو نىيە، ئەرى وانىيە؟ واھەست دەكەم لە دۆزەخ، كەواتە لە دۆزەخ. ئەمە پەپرەوى دەرزە ئانىيەكانە. من كۆبەلى لە ئاھەلكىشانی خۆم. داىك و باوكم، ئىتو بەدبەختى من و ھى خۆشتان دروست كرد. ئەى نەگبەتى بى تاوان! -دۆزەخ كار لە بىتەرستان ناكات. - ھىشتا ژيان بەردەوامە! دواتر، چىزى سزا قولتەر دەبىت. تاوان، دەى، با رۆ بچمە ناو عەدەمەو، بەپىي شەرىعەتى ئىنسان.

وس بە، دە وس بە!... لىرە بى شەرمى و گلەبى كردنە: شەيتان دەلى ئاگر چلپىسە و توورپىي من گەلخۆبىيەكى تەواو - بەسە!... پر لەشم گوناھە، جاد و گولوى درۆزانە و مۆسقىاى منالانە - بلپىم حەقىقەتم دەسگىر بوو و عەدالەت دەبىنم: دادوهرىيەكى راست و پتەوم ھەبە و ئامادەم بەرەو كەمال... لووت بەرزى - چەرمى سەرم وشك دەبىتەو. رەحمى! خودايە، دەترسم توينوومە، گەلن توينوومە! ئاي بۆ زەمانى مندالىي! گزويگيا و

(15) شەيتان، لەعەت لىكراو، دۆزەخ ئەو نىشان دەدەن كە رامبۆ لە ئەزەمەبەك داىە، مەرجىش نىيە ساىكلۆزى بىت. ئىشكالىيەتى ئاين دەردەپرى، دەرپرىنە بەس. دۆزەخىش ھىمايە بۆ زىندانى تەقالىدى باو و داسەپاو. لە راستىدا ئىشكالىيەتى ئازادى دەرپرى.

باران و دەرياچەى سەر بەردەلان، تريفەى مانگ كاتى زەنگ دوانزە جار لىي دەدات... لەم كاتەدا شەيتان لەناو زەنگولە داىە. مەرىم! داىكى پىرۆزا!... - ھاوار لە دەست گەوجىم.

لەوى، رۆحى خىرخواز نىن، چاكەى منيان بوى... وەرن... بالىفېك لەسەر دەمە، گوپىيان لە دەنگم نايىت، ئەوانە مېردەزمەن پاشان، كى بەتەنگى كىيەو دەيت. كەس نىزىك نەكەوتتەو. بەبى گومان بۆنى كرووزان دەكەم. ورتەكانم لە ژمارە نايەن. ئەمە ھەمىشە بەشى من بوو: بىوام بەمىتروو نەما، فەرامۆش كردنى دەستورەكان. بىدەنگ دەبم: شاعىران و غەيب بىنان ئىرەيم پىسا دەبەن. من ھەزار جار دەولەمەندترم، با وەكوزەريا قرچۆك بىن.

ئا ئەمە نەختىكە سەعاتى ژيان راوہستا! من لە جىھاندا نىم. - لاھووت راست دەرچوو، دۆزەخ لە خوارەوہبە و - ئاسمانىش لە سەرەوہبە. - وەجد و كابوس و نەوزى ناو ھىلانەى گرى.

چ زۆلىيەكە لە سەرنج راكىشانی ئاوايىدا... شەيتان، فېردىناند، لەگەل تۆوى كىويدا رادەكات... عىسا بەسەر دەوہنى وەنەوشەبىدا دەروات و بەبى ئەوہى بىشلى... عىسا بەسەر ئاوى شلەژاودا رپى دەكرد. تىشكى فانۆز بەوہستاوى نىشانى داين، رەنگ چەرمگ و كەزى قاوہبى، لە تەنىشت شەپۆلىكى زومەرەدا...

ئىستە ھەموو نەپتىيەكان ئاشكرا دەكەم: چ نەپتى ئاينى چ سروسىتى، لە داىكبوون و مەرگ، داھاتوو و رابردوو، ئافراندن و عەدەم، ئەمن مەعلانى دوناو دۆنم.

گوئى بگرن!...

ھەموو بەرەبەكم ھەبە! - كەسى لىرە نىيە و يەككىشى لىيە: نامەوى گەنجىنەكەم يەكتالا بىكەم.

-گۆزانى قولەرەش و سەماى حۆرىتان دەوى؟ دەتانهوى ون بىم و خۆ نغرو كەم و لە ئەموسستىلەكە بگەرىم؟ ئەرى دەتانهوى؟ زىر دەرپرىنم و ھەتوان

دروست کهم.

کهواته بروتان پیتیم هه بئ، پروا رهحه تیبی ده به خشی و رهه به ره و چاره سه ره ده دۆزیتته وه. هه مووتان وهرن، - زارۆله کانیش، - ده تانحه وینمه وه، بایه کئ دلی خۆبتان پیتشکهش کات، - دلی سه مه ره! - پیاوه که ساسه کان، کریتکاران! پیتو بستیم به دوعای ئیوه نیبه؛ ته نهها به باورتان به خته وه ره ده بم. - با بیر له من بکه ینه وه. ئه مه وام لی ده کات که که متر په شیمانی دونهیا بم. به خته وه ره که له مه زیاتر تازار نه کیشم. ژیان من ته نهها نه ره مه شیتیه ک بوو، ئه مه ش جیی داخه.

ترحیو! تا له تواناماندا هه یه، با ده موچاومان گرژ که یه.

له هه ققه تدا ئیمه له دهره وهی جیهان داین. ده نگیکیش نیبه. هه ستم ون کرد. ئای! کۆشک و ولات و دارستانی سه رووم له ده ست چوو. ئیواران و به یانیان و شه وان و رۆژان... ئه ری داهیزراو نیم!

پیتو بسته دۆزه خیکم له پیتاوی توور په ییدا بیت، دۆزه خیک له پیتاوی فیز، - دۆزه خیکیش له پیتاوی نه وازشدا! ئه نه نگیکیش دۆزه خین.

له شه که تیبیدا وا ده مرم. ئه مه گوژه و منیش به ره وه کرم مل ده نیم، چ کاره ساتیکه! شه یان، ئه ی فیلباز، ده ته وی به ئه فسوونت بمتوینیتته وه. داوا ده کهم. داوا ی بلاچه یه ک و دلۆپه یه ک گر ده کهم!

ئای! ده با به ره و ژیان به رز بینه وه! ته ماشای سه قه تیبی خۆمان بکه یه. هه زار جار به له عنه ت بیت ئه م ژه ره و ئه م ماچه! بئ هیزم و جیهانیش دلره ق! خودایه، ره حمی، بمشاره وه، گه لی خراپم! - خۆم حه شاردا وه و خۆمیش حه شار نه دا وه.

ئه مه ناگره و له گه ل ئه و نه فره تلیکرا وه ی که ده سووتی، کلپه ده کات.

***

ورینه کان

1

عه زرای شیت¹⁶

میردی دۆزه خین

با گوئی له ئیعترافی یه کئ له دانیشتوانی دۆزه خ بگرین:

«ئه ی میرده ئاسمانییه کهم، خودایه، به ریهرچی ئیعترافی هه ره غه مگینترین خزمه تکاره مه ده. من گوپام. من به ده مه ستم. من نه گریم.

چ ژانیکه!

«بمووره، خودای مه زن، بمووره! ئوف! بمووره! چ ئه سرینی ده رپژم! هیوادارم، دواتریش، ئه سرینی زیاتر برپژم!

«دواتر، میرده ئاسمانییه کهم ده ناسم! من بو ئه وه له دایک بووم که بجمه ژیر رکیفی ئه وه وه. - ئه ویترا، ئیستا ده توانی دارکاریم کات!

«له م ساته وه خته دا، وا له قوولایی جیهانم! ئه ی ده سته خوشکانم!... نه خیر، ده سته خوشکانم نین... هه رگیز ورپنه و ئه شکه نجه ی وام به سه ره نه هاتوو... چ نابه له دیبه که!

«ئای! تازار ده کیشم، هاوار ده کهم. به راستی تازار ده کیشم. ته نانه ت هه موو شتیکم بو ره وایه، من بار هه لگری قیتزلیتهاته وه ی دل هه ره قیتزلیتکه ره وه کانم.

«ده ی، با ئه م نه یینییه ش بدرکینین، ئه گه ریش بیست جاران دووپاتی بکه مه وه، - با بئ مانا و پووچیش بیت!

«من کۆبله ی میردی دۆزه خیم، ئه و میرده ی که عه زرا شیتته کانی هه ل خه له تاند. به راستی ئه مه خۆبه تی، شه ی تانه. نه تارماییه، نه ئه ندیشه یه. ئه وه منم که حیکمه تم گوم کردوو، له م جیهانه دا، له عنه ت

(16) ئه م ناو نیشانه له ئینجیلی مه تی ۲۵ - (۱-۱۳) وه وه رگیرا وه.

لیکراو و مردووم - ناتوانن بکوژن! - چۆن بۆتانی وهسف کهم! تا توانای قسه کردنیشم نهماوه. له پرسهم، دهگریم و دهترسم. توخوا، خودایه، کهمی فیتیکیم پی بیه خشه!

«بیوهژن من... - بیوهژن بووم... - به لئی جارن گه لئی جیدی بووم، خو له دایک نه بووم بۆ ئه وهی بیمه هیتسک و پلوسک!... ئه و نیمچه منالیک بوو... نه رم و نیانییه ئه فسوونا و بیه کهی هه لیکه له تاندم. گشت ئه رکی مرۆقانه م فه رامۆش کرد بۆ ئه وهی دووی کهوم. چ ژبانیکه! ژبانی راسته قینه ونه. ئیمه له جیهاندا نین. بۆ کوئی بچی دووی ده کهوم. گه له جاریش لیم تووره ده بیت، له من، منی هه ژار.

شهیتان! - شهیتانه، خو ده زانن، مرۆق نییه.

«وتی: "ژنانم خوش ناوی. ده زانین، خوشه ویستی ده بی هه میشه بئافراندری. ئه وان ته نها بارودۆختیکی گونجاویان ده وی. بارودۆخی دابین کراو، دل و جوانی به لاره خری: ته نها قیژلیهاته وه یه کی سارد، تویشووی ژنهیتانه ئیمرو. یان، ژنانم ده بینی هیمای کامه رانی له سه ر روخساریان، ده مستوانی بیانکه مه هه قال، پیش وه خت کرۆژراون له لایه ن ئه وانیه ی هه ستیان کرچوکال هه ر وه کو دارپران...»

«گوپی بۆ راده دتیرم شکۆ له بو ده لئی و ئه فسوون له توندوتیژی دروست ده کات.» من سه ر به ره گه زیکی دوورم: باو با پیرانم ئه سکه ندینا قی بوون: قه برغه یان هه لده دری و خوینیان ده خوارده وه. - هه موو له شم کون ده کهم، جهسته م ده کوتم، ده مه وی وه کو مه غولان دزیو بم: ده بینی، له شه قاماندا هاوار ده کهم. ده مه وی وه کو شهیتانه هار بم. قهت گه نجینه م پی پیشان نه دهی، ئه گینا به سه ر مافووردا ده خشیتم و غل ده خۆم. سامانی من ده بی خلتانی خوین بیت. هه رگیز له مه ولا کار ناکه م...» چه ندین شه و میرده زمه کهی ده هاته سه رم، پیکرا ده گه وزاین و زۆرانبازم له گه لئی ده کرد! شه وان، زۆر جار به دمه ست، له کوچه و کۆلانا نندا راده وه ستا و بۆ ئه وهی زنده قم بیا. - «ملم لی ده که نه وه! شتیکی ناشرینه» ئای! ئه و رۆژانه ی که

له ناو که شی تاواندا ده یویست ره وت بکا!

«هه ندی جاریش به له هجه یه کی شیرین له باره ی مه رگه وه ده دا که په شیمانی گه ره که، له باره ی که ساسانه وه که بوونیان به لگه نه ویسته، له باره ی بیگاری، ده باره ی ئه و سه فه رانه ی که دلان ده شکینی. له و خه رابا تانه ی که تیایا مه ست ده بووین، ده گریا و هه ستی ده کرد ئه وانیه که له ده ورمانن، ئاژه لئی ده رده سه رین. به دمه ستانی له شه قامه تاریکه کاندایا راست ده کدرده وه. به زه یی دایکیکی عه یاری هه بوو به رام به ر به زارۆله کانی. - ره وتیکی نه رموناسکی هه بوو هه ر چه شنی کیژانی که ده چنه ده رزی ئاینیه وه. - هه ستی ده کرد سه ر له هه موو شت ده رده کات، بازرگانی، هونه ر، پزیشک سازی. - دووی ده که وتم، پتویست و ابو!

«هه موو دیکۆره کانیم به خه یال ده بینی، له ده وریدا، جلوه رگ و چه رچه ف و جامخانه: چه کوتفایم به قه رز ده دای و روخساریکی دیش. ده بینی ده ستی له هه موو شتیکی ده دا به جوژی ده یویست بۆ خو ی خه لقی کات. کاتیکی خه یال م په کی ده کهوت، دوا ی ده که وتم، سه یری کرداره غه رب و ئالۆزه کانیم ده کرد، دوور، خراپ و باش: سووربووم له وهی که رۆچوونه جیهانی وی شتیکی مه حاله. له ته نیشت جه ستیه نووستووی ئازیزی، به سه عات، شه وان ئه شکم ده گرت و له وه ده گه رام، ده بی بۆچی بیه وی هه نده له واقیع هه لبیت. قه د، مرۆقیکم نه بینی هه مان نیازی ئه وی هه بیت. تیگه یه شتم، - ترسم له و نه بوو، - ده توانی بیته مه ترسییه ک بۆ کۆمه لگا. - ره نگبی نه یینی هه بیت بو ئه وهی ژبان بگۆریت؟ نه خیر، به خۆم وت، ته نها لئی ده گرت. له کۆتاییدا، چاکه ی سیحرلیکراو و منیش زبندانی ئه وم.

که سیکی تر هه نده هیزی نه بوو، - هیزی ره شیمانی! - بۆ ئه وهی ته حه مول بکرت، - بۆ ئه وهی بته پاریزی و خو شی بوئی. له لایه کی دی، هه رگیز درکی ئه وه م نه ده کرد که له گه ل که سی تر بیبینم: هه ست ده کهم، فریشته ی ئه و ده بینی، به لام هه رگیز فریشته ی که سانی دی، - له ناو رۆحی ئه و دا بووم،

به تالکرا بوو، بۆ ئه وهی ناکه سبه چه یه کی وه کو ئیوه نه بینم: ئه مه هه موویه تی. مه خابن! له هه ققه تدا ده سبه رداری ئه و بووم. به لام چی ده ویست له یه کیکی وه کو منی خه موکی و ترسنوک؟ هیچ چاکه یه کی به سه رمه وه نابیت، ئه گه ر مه رگی منی نه وی! هه ندی جاریش، غه مگین و تاسا و پیم ده وت:

«تیتده گه م.» شانی بۆ هه لده ته کاندم.

«به م جو ره غه م بئ وچان نو ی ده بو وه، له چا وانی شمدا هه ستم به گو مریای نه ده کرد،- له چا وانی ئه وانی دیشدا که ده یانویست ریک تیمروانن، وه کو بلتی مه حکومی فه رامۆشکردنی هه موان بووم!- رۆژ به رۆژ زیاتر بۆ چاکه ی ئه و تینووم ده بوو. ماچه کانی و گرتنه با وه شه براده ربیه کانی بۆ من ئاسمانیک بوو، ئاسمانیکی ته لخ که ده یچوومی و حه زم ده کرد به جیمبه یلتن، هه ژار و کویر و که رولال. پیتی راده هاتم. هه ردوو کمانم ده بیینی وه کو دوو منالی خیرخواز، ئازادانه له به هه شتی غه مگینییدا پیاسه مان ده کرد. له گه ل یه ک باش ده گونجاین. به جۆش، پییکرا کارمان ده کرد. دوا ی نه وازشیکی گه رموگور، ده یوت: «کاتی ون ده بم، چه ندی سه یر ده بی لات ئه وه ی که تووشت هات. کاتی بازوو ه کانه له سه ر گه ردنت نابن، نه ئه م دلّه ش بۆ ئه وه ی تیایا به سه سیسته وه، نه ئه م زاره ش له سه ر چا وانت. چونکه رۆژیک ده بی برۆم، زۆر دوور برۆم. چونکه پیویسته یارمه تی ئه وانی تریش بده م: ئه مه ئه رکی منه. هه رچه نده ئه مه ئاره زووی من نییه... گیانه که م...» هه ر خیرا، دوا ی رۆیشتنی، هه ستم کرد نیچیری گیثبوونم، خیرا بۆ تاریکییه کی دزیو: مه رگ. په یمانی ئه وه ی لیستاندم که ده سبه ردارم نه بی. بیست جار ان هه مان په یمانی دووپات کرده وه، په یمانی عاشقانه. پووج بوو چه شنی ئه وه ی که من پیم ده وت: «تیتده گه م.»

«ئای! قه ت ئیردیم پیا نه ده هات. هه ست ده که م، ده سته ردارم نابیت. چ روو ده دات؟ مه عرفه تی نییه، هه رگیزیش کار ناکات. ده یه وی بده م

خه وه وه ری بکات. ئایا ته نها، چاکه و به زه یی به سن بۆ ئه وه ی له جیهانی راسته قینه دا بریت؟ له پرێکدا، ئه و به زه ییبه فه رامۆش کرد که که و تمه ناوی: هیتزم ده داتی، پییکرا سه فه ر ده که یین، له بیاباندا را و ده که یین، له سه ر شوسته ی شاره نه ناسرا وه کاندا ده نوین، بی چا و دیری و به بی نازار چیشتن. کاتیکیش دیمه وه ئاگا، یاسا و نه ریت گۆراون،- به هۆی ده سه لات ه سیحریبه که یه وه.- جیهانیش وه کو خۆیه تی، خه و الوو، له سه ر ئاره زووی خۆم ده میتمه وه. ئای!، چه ندی نازارم کیشتا، بۆ ئه وه ی ژبانی پر موغامه راتانه ی که له کتیبی منالاندا هه یه پیشکه شمی که ییت، ئه ری ده مده یتی؟ ناتوانی. ئیدیالی ئه و ناسم. پیتی وتم، بوونی په شیمانی و هیوا: ئه مه په یه وندی به منه وه نییه. ئایا له گه ل خودادا ده وی؟ ره نگین پیویست بیت، ده م ئاراسته ی خودا بکه م. وا له هه ره قوولایی خه ره ندم، توانای دوام نییه.

«ئه گه ر غه مه کانیم بۆ باس بکات، ئه ری له گله یه کانی زیاتر تیده گه م؟ تیم به رده بی، به سه عات ئابرووم ده با ئه گه ر هه رچیبه ک له م دونیا یه سه رنجم رابکیشی، ئه گه ریش بگریم، ئه وه هه لده شاخی.

«تۆ ئه و لاوه که شخه یه ده بیینی، ده چیته خانوویه کی قه شه نگ و هیمن: ناوی دو فاله یا دوفوره، ئارمانده یا مۆریسه، چوزانم؟ ژنیک حه زی له و گه لحو سه رسه ربیه بوو: ژنه مرد، بی گومان، ئیستا، له ئاسمان پیره ژنیکه. وه کو چۆن ئه و ژنه ت کوشت ئه وها ده مکوزی. ئه مه چاره نووسی ئیمه ی خاوه ن دلّی ناسک...»

مه خابن! هه ندی جار، هه موو ئه وانه ی چا پوک بوون، به یاری ده سته ورینه دزیه کانی ده چواند: بۆ ماوه یه کی زۆر به ناشرینی پیده که نی.- پاشان، خه سله تی دایکیکی جا هیلی وهرده گرت یا خوشکیکی خۆشه ویست. ئه گه ر که متر درنده بوایه، ئه وه خۆ رزگارمان ده بوو! به لام نه رم و نیانیشی کوشنده بوو. ملکه چی ئه و بووم.- ئای که شیتم!

***

ورینه کان

2

کیمای وشه

هی خۆمه. چرۆکی یه کۆ له شیتیبیه کانم.
ههر له زووهوه خۆم هه لده کیشا به وهی که خاوه نی هه موو دیمه نه گونجاوه کانم
و گشت هونه ره به ناویانگه کان و شیعری نویم به پوچ ده زانی.
حه زم له تابلو گیله کان و نه خشی سه رووی ده رگا کان و دیکۆره کان و پارچه
تالووالا کانی موهه ریجه کان و لافیتته و ره سمه میللییه کان و نه ده به زه مه ن
به سه ره چووه کان و لاتینی کلیسا و کتیبی رووتی بی ده ستوور و
رۆمانه کانی باو با پیران و حیکایه ته سه مه ره کان و نامیلکه ی منالان و
نۆپیرا کۆنه کان و سترانه پووه که کان و کیشه ساو یلکه کانم ده کرد.
خه ونم به شه ری خاچه رستان و به سه فه ری که شفی باس نه کرا و به کۆماره
بی میژوو ه کان و به جه نکه ئاینییه داپلۆسراوه کان و به شۆرش دابونه ریت و
به جیگۆرکی پی ره گه ز و کیشوه رانه وه ده بی نی: پروام به هه موو جو ره
سیحری کیش هه بوو.
ره نگی بزۆینه کانم ده ئافراندا! - A سیا، E چه رمگ، I ئال، O شین، U
که سک. - شیکل و جوله ی پینه بیده نکه کانم ته رتیب کرد و له مه ر کیشی
سروش تی، به خۆما هه لده شاخیم له وهی که زمانیکی شیعریم خولقاند که
رۆژئی له رۆژان، ده گاته هه موو هه ستی. ته رجه مه کانیشم له لای خو گل
دایه وه.
سه ره تا، لی کۆلینه وه یه ک بوو. بیده نگیم تۆمار ده کرد و شه وانم
ده نووسییه وه و ئه م شتانه م تۆمار کرد که خو یان ناده ن به ده سته وه.
گیژ بوونم تۆمار کرد.
دوو ره له بالنده و میگهل و ژنه لادی،
له سه ر چۆک، له ناو ده وه ن، ده ورو به رم دارباده می ته ر،

له ناو ته مومژی پاش نیوه روانی که سک و فینک،
چم ده خوارده وه؟
له ناو وازی لاودا،
- دره ختی بیده نگی و چیمه نی بی گۆل و ئاسمانی هه ورین! -
له ناو ئه و کوله که زه ردانه، دوو ره له زنجی تازیز،
ده بی چم خوار دیبته وه؟ شه رابیکی زیرینی عاره ق به خش.
به و لافیتته سه یرانه ده چووم که له بهر ده ری خانان هه لده واسران.
- زیرانی هات و ئاسمانی مائی.
ئیاوران، ئاوی دارستان له سه ر لمی کیتی نو قم ده بوو،
بای یه زدانیش کرپوهی توو ره هه لده دایه سه ر زه لکاو؛
ده گریام و ئالتوونم ده بی نی و - نه مده توانی بیخۆمه وه. -
هاوین، سه عات چواری به یانی،
هیشتا وه نه وزی ئه فین به رده وامه.
له ژیر که پر، بۆنویه رامه ی ئاهه نگی
دۆ ئیاو ره ده بووه هه لم.
له وینده ری، له سه ر ئیشی فراوان،
له ژیر هه تاوی ئیسپیرید،
دارتاشان. - قۆل هه لکراو -
چاپووک دین و ده چن.
له سه ر بیابانی قه وزه دار، هیمن،
گویتسه وانیه ی به نرخ دروست ده که ن،
بۆ ئه و شاره ی که وینه ی ئاسمانیکی درۆژنانه ده کیشین.
ئای بۆ ئه و کرێکاره نازدارانه،
دام و دهسته ی پاشای بابل،
فینۆس، بۆ ساته وه ختیکیش ئه م
عاشقانه به جیبه یته، که رۆحیان تاجینه به.

ئەى پاشاى شوانان،

ئاوى ھەيات بەرە بۆ ئەم كرىكارانە،

بۆ ئەوھى ھىزىيان لە ئاماندا بىت،

تاكو گەرماوى زەرياي نيۆەرۆ.

بەشىكى زۆرى كىماى وشەم سەر بەو كەرەسە شىعەريە بەسەرچوانە بوو. خۆم بەورپنە ساكارەكان رادەھىنا: بەئاشكرا مزگەوتىكەم لە جىگاي كارخانەيەك و قوتابخانەيەكەش كە بۆ دەھۆل لىدەرەن فرىشتە دروستى كرديى و گالىسكەيەكەش لە رىگاي ئاسمان و سالتونىكەش لە قوولايى دەرياچە و درپندە و غەيبىيات و ناوئىشانى شانۆنامەيەكەش بۆكات بەسەر بردن، و پىنەى سامناكى لەپىشم قوت دەكردەو، دەبىنى.

پاشان سەفسەتە سىحر ئامىزەكانم بەورپنەى وشە دەردەبرى!

ئىنجا بۆم دەركەوت كە پاشاگەردانىي مىشكەم پىرۆزە. دەستبەتال بوم،

نىچىرىي دەستى گرانەتايەك: ئىرەيم بەدلخۆشى ئازەلان دەھاتەو،

– قۆزاغەكانىش كە بىتتاوانى خەلكى ئەعرفىيان دەنواند، ھەبەلووليش

وھەوزى پاكيەزى ھەبوو!

تەبىعەتەم ئالۆز دەبوو. رۆمانسىانە مالتاوايىم لە جىھان كر:

گۆرانىيەك لە ھەرە بەرزترىن بورجەوھ

با بىت، با بىت،

ئەو زەمەنەى كە گراوى دەبىن.

گەلج بەئارام بووم،

ھەرگىز لە يادى ناكەم.

ترس و تازارىبىش

بەسەرچوو.

تىنوتىي نەگرىسىش

دەمارەكانم گرز دەكا.

با بىت، با بىت،

ئەو زەمەنەى كە گراوى دەبىن.

وھك مىرغوزار

بەرەو لە ياد چوون دەكشى.

گەشە دەكا و گول دەگرئ

بەبخوور و زىوان،

مىشى بوودەلەش بەدەوربا

منگەى دئ.

با بىت، با بىت،

ئەو زەمەنەى كە گراوى دەبىن.

ھەزم لە بىبابان و بىستانە سووتاوھەكان و دوكانە پەرت و بلاوھەكان و

خواردنەوھ شلەتىنەكان بوو. وىلى كوچە بۆگەنەكان بووم، بەچاو نوقانەوھ

خۆم دەدايە بەر ھەتاو، خوداى ئاگر.

«جەنەرال، ئەگەر تۆپىكى كۆنت لە نىو سەنگەرە و پىرانەكانت ماوھ، ئەوھ

كەستەكمان تىگرە. بەرەو جامخانەى موغازە درەوشاوھەكان! بۆ نىو

سالتۆنەكان! غوبار بەرە دانىشتوان. ئوكسىدى زىراھەكان. ژوورى ژنان بر

لە بارووتى لەعلى سووتاو بكە...»

ئاي پىشووولە مەستەكانى ئاودەسخانەى خان، عاشقى بوراش، تىشكى

ھەتاوى دەيتونىتەوھ!

***

برىتى

ئەگەر ئارەزووم ھەب،

ئەوھ ھى بەرد و خۆلە.

ھەوا دەخۆم و

گاشە بەرد و خەلووز و ئاسن.

برىبىيەتەكانم، بخولبىيەوھ. بلەوھە برىبىيەتەكانم،

له ناو كیلگه ی دهنگ.
 ژههری دلخووشی
 لاولا وهلمژه.
 چهوی هوردوخاش بوو بخو.
 كونه بهردی كلیسا؛
 زیخی كونه له هی،
 كولیتره ی فریترای شیوه بۆرهكان.
 گورگ له ژیر گه لاكان دهیلووران
 په ری جوانی هیلنج ده دا
 هی ئه و مریشكانه ی كه خواردهوی:
 چه شنی ئه و من ده سووتیم.
 خاس و میوه
 چاوه روانی رینه وهن؛
 به لام جالجالۆكه ی چه په ر
 ته نها و نه وشه ده خوات.
 گهر بخه وم و گهر بسووتیم
 له سه ر قوربانگه ی سوله یان.
 ئاوی كولاویش به سه ر ژهنگدا چۆره ی دی،
 ده رژیته ناو سیدرو نه وه.
 له كۆتاییدا، ئای به ختیاربی، ئای عه قل، لاژه وردیم كه ره شایی بوو له
 ئاسمان قه پاند، ژبام، پزیسکیکی ژیرین له پروناکی سروشتی. له
 خووشیاندا، زمانی شیتته و گومرام به پیتی توانا هه لده بژارد:
 دۆزراویه وه!
 چی؟ ئه به دییه ت.
 زه ربایه تیکه ل
 به هه تاو.

پۆچی نه مرم،
 پاگره په یمانت
 سه ره رای شهوی تاخانه و
 پۆژگاری وهك گری.
 كه واته له ده ست
 مه رجی مرۆفانه رزگارت ده بی،
 له جۆشوخرۆشی هاوبه شیش!
 ده فری سه باره ت به...
 - یهك دهك هیوا.
 نه نوپژی به یانیا.
 زانیاری و ئارامیی،
 ئه شكه نجه ش بیگومان.
 ئاینده نه ما،
 ژیله مۆی ئه تلله سی،
 گهرموگوریت
 ئه ركه.
 دۆزراویه وه!
 چی؟ ئه به دییه ت.
 زه ربایه تیکه ل
 به هه تاو.
 بوومه ئۆپتیرایه کی سه مه ره: هه موو كه سی مه حكومه به وه ی كه دلشاد
 بیت: كردار ژبان نییه، به لكو جۆریكه له فه وتاندنی هیتز، جۆره ده مار
 گرژیبه كه. ئه خلاقیش لاوازی میتشكه.
 بۆ هه موو بوونه وه ری، چه ند ژینیکی تر شایه سته ن، وا هه ست ده كه م. ئه م
 به رپزه نازانی چ ده كات: فریشته یه. ئه م خپزانه لانه ی سه گانه. له گه ل ساته
 ژیانیکی تری چه نده ها مرۆف، به دهنگی بلند قسانم ده كرد.

- بهم جوړه، بهرازیکم خوښویست.

هیچم له سهفسه ته شیتییبه کانم فراموش نه کړد. - نهو شیتییبه ی که دهرگای له دوو داده خریت. - : ده توانم یهک له دواى یهک بیانژمیتم، سیسته مه که یم له لایه.

ته ندروستیم که و ته مه ترسییه وه. نه شککه نجه رووی تیده کړدم. نغرو بوومه خه وی چندها روژ و که هه لسام خه ونه هره غه مگینه کانم ده بیینی. بوئ هوی بوم، پیگه یشتبوم، له رچه پتگای پر مه ترسی، لاوازی به ره و تخووی جیهان بردمی، به ره و سیمیری، ولاتی تاریکی و گیزهن.

ده بویه سهفه ر بکه م، بوئ هوی خه تهره کو بووه کانی سهر می شکم پر ه و ینمه وه. له ناو زه ریاش، که خوشیم ده ویست و ه کوئ هوی که له نه گریسی خا و ینم کاته وه، خا چتکی هیمنکه ره وه م ده بیینی، قیت ده بووه وه بهرام به رم. له لایه ن په لکه زبینه وه له عنه تم لی کرا.

به ختیارى، قه ده ری من بوو، په شیمانى و کرمى من بوو: ژبانى من همیشه گه لی فراوانتره له وهى که به خشریته هیز و جوانی. به ختیارى! دانه کانی له کاتى مهرگ نه رمن، له کاتى قووقه ی که له شیر، ده بیینه مه وه سه رخو، - به یانی، له تاریکترین شاندا، عیسا ده هات، -:

نهى وهرزان، نهى کوشکان!

کى بی عه بیه؟

له پیناوی به ختیارى دهرزى جادوو فیر بوومه

که سى نیبه هه لی هیتى.

سلاوى لی بی هه ر جارى،

که له بابى غال بقووقیتى.

ئای! له مه ولا، تیا ما نامیتى ناره زوو،

نهو ژبانى گرتوته نه ستو.

نه فسوون شیکلى وهرگرت

همه مو ته قه لایه کی پهرت و بلاو کړد.

نهى وهرزان، نهى کوشکان!

کاتى هه لاتنى، به داخه وه!

کاتى مهرگه.

نهى وهرزان، نهى کوشکان!

به سه رجوو. نیسته ده توانم سلاو له جوانی بکه م.

***

مه حال

ئای بو ژبانى منالیم! شارییه ک بوو بو هه موو وهرزى، به دهر له توانا، ده ست ته نگتر، له چاترین دهر و زه که ری پشت له دنیا کړدوو، شانازی که ر به وهى که بی نیشتمان و بی ها وړى، چ که وجیبه ک بوو.

- ته نها نیستا تی بیینی ده که م!

- همیشه له سه ره ق بووم کاتى به چا و پکی سوو که وه سه برى نهو بوژه پیا وانم ده کړد که بو نه و ازشى، ریککه و تیکیان له ده ست نه ده دا، مشه خوړى پاکو خا و ینی و ته ندروستى ژنانمان بوون، هه مان ژنان، نیمرو زور که له گه ل نیمه دا ته بان.

له سه ره ق بووم له و هه مووه به سووک ته ماشا کړد نانه م: چونکه نیمرو وا هه ل دیم!

هه ل دیم!

با خو م روون که مه وه.

تا کو دوینیش هه ناسه م ده دا: «خودایه! نه ری نیمه له عنه ت لی کرا و ی کافین له م دنیا یه! ما و ده کی زور له گه ل حه شامه تدا بووم! هه موویان ده ناسم.

هه موو یه کتر ده ناسین؛ بیز له یه کتر ده که ی نه وه. نازانین به زه بی جیبه. به لام به ریزین؛ په یوه ندیمان له گه ل خه ل کدا ما قوولنه.» ئایا نه مه جیتی سه ر سوور پمانه؟ خه لک و بازرگان و سا و پلکه! - ئا پروومان نه چووه. - نه ری

هه ل بتر اوان، چون پیشه و ازیمان لی ده که ن؟ به لام خه لکی خراب و دلشاد هه ن، هه ل بتر اوده در و ز نانه ن، چونکه پیو سیستیمان به و یران و مرو قایه تی

ههيه بۆ ئهوهى بهرهو روويان بيبينهوه. تاقه ههلبژاردنه. بهلام ستايش بهخش نين!

ئيبسته وا بايى دوو عانه عهقل شك ئه بهم- زووش تيبه په پرى!- بيزاريم له وهوه دى كه زور له زووه وه ههستم بهوه نه كرد كه ئيمه له رۆژئاوا دهژين. زه لكاوى رۆژ ئاوا! نهك له بهر ئه وهيه كه ههست دهكهم رووناكى ته لخينراو شيوه شيوتينراو جووله گومرپنرا... باشه! ئا ئه وه ته هزرم دهيه وى خوئ قووتار كات له وه موو باره قورسهى كه پيشكه وتنى دلته زين، كه ميتشك له پاش رووخانى رۆژه لاته وه هيتاويتيه ئه نجام... ميتشك ئه مهى ده وى! ... بايى دوو عانه عهقله كه ميش فت!- فيكر دهسه لاته، دهيه وى له رۆژئاوا بم. پتيويسته ده مكوت كرپت بۆ ئه وهى ههروه كو ئه وهى بۆم هه لده كه وى بژيم.

تاجه گولينهى شه هيدانم دا به دهست شه يتان، گزنگى هونه ر و فيزى داهينه ران و جووشو خرۆشى غاره تكه ران و دهگه رامه وه رۆژه لاته، به رهو هيكمه تى سه ره تايى و هه تاهه تايى. - په نگبى ئه مه خه نوئيكى ته وه زلانه بيت!

سه ره راي ئه مه ش، خه ونم به له زه تى هه لاته ن له دهست تازارى نوپه نه ده دى. ئه رى خو تازارىكى راسته قينه ش نييه له وهى كه مرۆف، له سه ره تاي سه ره له داني زانبارى و مه سيحييه ته وه، مرۆف گه مه به خوئى ده كات و به لگه بۆ شته ئاشكراكان ده هيني ته وه، خوئى فش ده كاته وه به دوو پاتكر د نه وهى به لگه و ئا بهم جو ره ش ده ژيت! ئه شكه نجه يه كى سووك و گه وچه؛ سه رچا وهى هه موو گومر اييه رۆحييه كانه. سه روشت، په نگبى چارس بيت! به رپز پر وودۆم له گه ل عيسا له دا يك بوو.

له بهر ئه مه نييه چونكه ئيمه ته مومژ ده كي لپن! له گه ل تادا به رو بوومى به رئاو ده خو ين. ئه ي به دمه ستى! ئه ي جگه ره كي شان! ئه ي نه زانين! ئه ي دل سو زى!- ئه رى ئه مانه هه مووى له هيكمه تى رۆژه لاته وه دوورن، نيش تيمانى سه ره تايى؟ چ پتيويستيه كمان به جيهانى نوئ هه يه، مادامه كى

ژهه رى وا ده هيني رته كايه وه!

بيا وانى كلپسا ده لپن: تيبه گه ين. به لام ئپوه ده تانه وى له باره ي عه ده نه وه بدوين. له باره ي ميژووى ميلله تانى رۆژه لاته وه، بۆ ئپوه هيچ. - ئه مه راسته؛ من خه ونم به عه ده نه وه ده بينى! ئه م بيگه ر دييه ي ره گه زى كه و نينه يه ده بى سه باره ت به خه ونى من چ بى!

فهيله سووفان ده لپن: جيهان ته مه نى نييه، به كورتى، مرۆفايه تى تووشى جيگوركى ده بى. ئپوه له رۆژئاوان، به لام تازادن له وهى كه له رۆژه لاته خوتاندا بژين، با هه نده ش له ميژا بيت- بۆ ئه وهى به هه ققه ت تيا يا بژيت.

به دووراو خوتان مه بينن فهيله سووفان، ئپوه له ناواخنى رۆژئاوان. ئه فسوسو رس رۆحه كه م. له پيناوى رزگار بوون رپگاي دژوار نييه. خوت مه شق ده!- ئاى زانبارى ره وتيكي خيراى نييه له بۆ مه!

- به لام هه ست ده كه م كه فيكرم نوستووه.

خو ئه گه ر له م ساته وه خته ش به دوا وه ئاگادار ببوايه وه ئه وه هه نده ي نه ده برد ده گه يشتينه هه قيقه ت و فرېشته ش ره نگ بوايه، به گريانه وه، له ده ورمان بخولانايه وه...! ئه گه ر تاكو ئه م ساته وه خته وريا بوايه، ئه وه، له سه ر ده ميكي هه ره ميژينه وه دواى غه ريزه كوشنده كان ده كه وتم!... ئه گه ر هه ميشه وريا بوايه، له ناو هيكمه تدا مه له م ده كرد!...

ئه ي پاكيزه يى! ئه ي پاكيزه يى!

ئه م ساته وه خته ي وريا ييه بينينى پاكيزه يى پتبه خشيم!- به هزر به ره و خودا ده رپين!

به ده ختبييه كى ته وا وه!

***

برووسکه

کاری مرۆفانه! جار به جار ته قبینه و به که له خهردنم.

«شتهک پوچ نییه؛ به رهو زانست و به رهو پیتشه وه!» هاواری کاهینی هاوچه رخ، واته هی هه موو خه لکی. سه ره رای ئه مه ش ته رمی پیاو خراپان و ته مه لان ده که ونه سه ر دلێ خه لکی... ده ی خیرا، که می گور جتر؛ له وینده ری، له و دیوی شه و، پاداشتی دوایینه و هه می شه یی هه یه... ئایا له ده ست خۆمانی بده یین؟...

– چم له ده ست دیت؟ کار ده ناسم و زانستیش گه لێ سسته. ده با دوعا غار غارین بکات و روونا کیش بمر خینێ... چاک ده یینم. گه لێ ساکار و گه لێ گه رمیشه؛ ده سه به ردارم ده بن. ئه من ئه رکی خۆم هه یه، به خسته نه لاوه ی، وه کو چه ندینی تر به ختیار ده بم.

ژبانم سواوه. با برۆین! با خۆ ده ر خه یین و ده سته تال بێن، جیتی به زه یی هاته وه یه! بوونمان مسوگه ر ده بی به راپواردن و خه ون بێن به ئه قینی سه مه ره و گه ردوونی فه نتازی، به شکایه ت کردن و بۆله بۆل ده رباره ی دیاره روو که شه کانی ژان، وه ک موه ریج و ده رۆزه که ر و هونه رمه ند و ریگر، که شیش! له سه ر رایه خی خه سته خانه، بۆنی بخووریکی گه لێ که سکوون ده هات؛ پارێزه ری بۆن و به رامه ی پیروژ، ئیعتیراف پیکه ر و شه هید...

لیته دان به وه دا ده نیتم، که منال بووم، په روو ده یه کی نه گریسیان دام. ئه ی دوایی!... ده بی بیست سالانه بزیم، چونکه هیتران بیست ساله ن... نه خیر! نه خیر! ئیسته له مه رگ یاخی ده بم! کار بۆ فیزی من گه لێ سووک دیاره: خیا نه تی من له جیهاندا، ده بیته ئازاریکی زۆر کورت. له دو ساتیشدا، به راست و چه پدا شالاو ده به م...

که واته، – ئای! – ئه ی رۆحی ئازیزی که ساسم، ئه به دییه ت بۆ ئیمه گوم نابێ!

***

به یانی

کاتیکی لاوی خۆشه و بستم نه بوو، جوامیر و رهنگین له سه ر گه لا زی ره کانم ده نووسی، زۆر به خسته وه ر بووم! چ تاوان و هه له یه ک شایه سته ی ئه م بیه یزه یی ئیستای کردم؟ ئیوه ی که ئیبعای ئه وه ده که ن که ئازهلان له غه مگینیدا هاوار ده که ن، که نه خۆش ره شبین و مردووان خه ونی ناخۆش ده یین، هه ولێ ئه وه بده ن وه نه وز و که وتتم بگێر نه وه. من، ئیتر له توانمدا نییه زیاتر له ده رۆزه که ریک که بی وچان خوای گه وره خوای گه وره و دایکه حه وایه تی زیاتر شتیکی تر بلیم!

سه ره رای ئه مه ش، وا هه ست ده که م، ئیمرۆ گێرانه وه ی په یوه ندیم له گه ل دۆژدا ته و او بوو. به راستی دۆزه خ بوو، دۆزه خه کۆنه که، ئه وه ی که کوپی ئینسان ده روازه کانی کرده وه.

له هه مان بیابانه وه، بۆ هه مان شه و، هه می شه چاوه ماندووه کانم ده که ونه سه ر ستاره زیوینه که و به بی ئه وه ی کار له پاشایانی ژیان بکات، نه له سێ مه جووسه که، نه له دل و نه له رۆح و نه له فیکر. که یینی ده ریژین، ده ریژینه ئه و دیوی که نار و ئه و دیوی به رزاییه کان، تا سلاو له کاری نوێ و حیکمه تی نوێ و هه لاتنی زۆرداران و شه ییتانان، کۆتایی خرافات بکه یین، هه وه لێن! جه ژنی له دایک بوونی زه وی به سه رستین! سترانی ئاسمان و په وتی میله تان! به نده کان، نه فره ت له جیهان ناکه یین.

***

مائاوا¹⁷

خه زانه! – به لام بۆچی له هه تاوی هه تا هه تا په شیمان بێن، گه ر ئیمه له سه ر ریپازی گه ران به دوای رووناکی یه زدانین، – دوور له و خه لکه ی که له سه ر وه رزه کان ده مرن.

خه زان. گه میبه که مان له ناو ته می وه ستاودا به رزه ده بیته وه، به ره و به نده ری

(17) ئه نتوان ئاده م ده نووسی: له ته مه نی نۆزه سالان ده رگای پایزی له سه ر ده کریته وه. به لام ده رگا بۆ سه ره تاییه کی دیش ده کریته وه.

کویره و هری، به رهو شاره زه به لاهه کان که ئاسمانه کانیان خلّتانی گر و چلپاون. ئای بۆ سیپاله گه نیوه کان، نانه خوساوه کانی بهر باران، به دمه ستیی و هه زاره ها عاشقیش که له خاچیان دام! که واته ئه م حه زبایه شازاده ی هه زاران رۆح و جهسته ی مردووه، رۆژێ دهرتینه دادگا! جارێکی دی خۆم ده بینمه وه، پیستم قور و پشانه وه کرۆژتویه تی، کرم له قژ و ژیر ههنگلمی داوه، ههروه ها کرمیکی زۆریش دلّمی ته نیوه، پراکشاو له نیو نه ناسراوانی بی ته مه من و بی ههست... ده کرا له وینده رۆ بمرده مایه... چ خستنه وه یادیکه! بیتر له که ساسی ده که مه وه.

سلّیش له زستان. چونکه وه رزی پالدانه وه یه!
 - هه ندی جار، له ئاسمانیش تا چاو بر ده کات که نار و میله تی سپی و دلّخووش ده بینم. به له میکی گه و ره ی زیپین، له ژیره وه م، ئالا ره نگا و ره نگه کانی له بهر سر وه ی به یان، راده وه شینتی. هه موو جه ژنان و هه موو سه رفراز بیه ک و هه موو درامایه کم ئافراند. هه ولّی ئه وه م دا گوّلّی نوّ و ئه ستیره ی نوّ، له شی نوّ و زمانی نویش دابه یتم. وام لیکن دایه وه ده سه لاتیکه ی له سه رووی سه روشتیم ده بی. ئه ی ئیستا، ده بی خه یال و زاکی ره م زینده چالکه م! شکۆمه ندی خوازاوی هونه رمه ندیک و حیکایه تخوانیکه!

من! من که به خۆم سیحریاز و ئاگر په رست، گه ردن ئازاد له هه موو ئه خلاقیتک، سپی درامه وه به خاک، ئه رکی گه رانم به سه ر سپی دراوه و واقیعیکی تالیش ده بی له نامیز بگرم! هه ی جوتیار! ئایا به هه له یا چوومه؟ ئه رۆ ده بی له بۆ من چاکه خوشکی مه رگ بی؟
 له کو تاییدا! داوای لیبور دن ده که م، چونکه درۆم ده رخوا ردی خۆم دا. با برۆین.

به لام دهستی هاو رپییه ک نییه! له کتی داوای یارمه تی بکریت!
 به لّتی، کاتی نوّ، به لایه ن که مه وه، گه لّی دژوار تره.
 چونکه ده توانم بلّیم که سه رکه وتنم ده سگیر بوو: گر کردنه وه ی دان و کلّپه ی

ئاگر و هه ناسه ی پشانه وه، ئه مانه گشتی که می هیو ر بوونه وه. دوا په شیمانیه کانم یه کئالا ده بنه وه، - ئیره یی بردن به دهرۆزه که ران و دزان و هاو رپیانی مه رگ، دوا که وتوان، له هه موو با به تی. - له عنه ت لی کراوان، چ ده بی گه ر داوای تو لّه بکه م!
 پیویسته به شیویه کی ره ها ئازاد بین.

سه روود نه ما: هه نگا وه کاغان سه رکه وتوانه بیار تیزین. شه ویکی درتیز!
 خو تینی هیشکه وه بوو له سه ر پوخسارم دوو که لّ ده کات و شتیکی شم له دوا به جی نه ما، جگه له م نه مامه دزیوه نه بیته!... جهنگی رۆحانی چه شنی جهنگانی پیوان دژواره؛ به لام، بینینی عه داله ت تا قه له زه تی خودایه.
 له گه لّ ئه مه ش، هیشتا له دوینین. با پیشه وازی له هه موو تر په یه کی چالاک و نه رمونیا نییه کی راسته قینه بکه یین. له گه لّ کاز بوهدا، به ئارامیه ی چه کدار ده بین و ده چینه شاره دره وشا وه کانه وه.

چ له باره ی دهستی هاو رپییه که وه بدویم! سه وده که شی، ده توانم به ئه قینه کو نینه درۆز نینه کان پیبکه نم و ئا برووی ئه و ژن و میرده درۆز نه ش به رم، - له وینده رۆ، دۆزه خی ژنانم بین: - ده شی هه قیقه تم له ناو رۆح و جهسته ده سگیر بی.

نیسان - ئاب ۱۸۷۳

درهوشانهوه

پاش لهه‌ی

هەر پاش ئه‌وه‌ی فیکره‌ی له‌هی خامۆش بووه‌وه.

که‌رویشکیک له‌ نیو سانفوا¹ وگوله‌ زه‌نگوله² له‌راوه‌کاندا هه‌لویتسته‌یه‌کی کرد و له‌ نیو ته‌ونی جال‌جالۆکه‌وه‌ نوێژی بو‌ په‌لکه‌ زیترینه‌ کرد. ئای بو‌ بهره‌ نایابه‌ شاروه‌کان- خو‌گولانی‌سه‌یریان ده‌کرد!

له‌ شارپیه‌ پان و پیسه‌ که‌دا شتومه‌ک راخرا، گه‌مییه‌کان بهره‌و ده‌ریای په‌یژه‌به‌ندی‌ش، هه‌روه‌ها له‌سه‌ر نه‌خشه‌کانیشدا، راکیشران.

خوین له‌لای بارب- بلۆ³ چۆره‌ی هات، -له‌ قه‌سابخانه‌کان- له‌ سیترکه‌کان، که‌ ئه‌نگوستیله‌ی یه‌زدان په‌نجه‌ره‌کانی زه‌رد هه‌لده‌گه‌راند. شیر و خوین چۆره‌یان هات.

قوندوره‌کان⁴ کولانه‌یان چی کرد "مازاگران" ه‌کان له‌ مه‌یخانه‌کاندا جگه‌ره‌یان ده‌کیشا.

له‌ خانووه‌ گه‌وره‌ شوشه‌به‌نده‌کان که‌ ئاوی لێ داده‌چۆری، مندالان له‌ پرسه‌ن و ته‌ماشای وینه‌ سه‌مه‌ره‌کانیان ده‌کرد.

ده‌رگایه‌ک داخرا، له‌ گۆره‌پانی گونده‌که‌، زاړۆله‌یه‌ک له‌ ژیر پێژنه‌یه‌کی شیتانه‌دا بازووه‌کانی بادا، هه‌روه‌ها باناس⁵ و که‌له‌بابی مناره‌کانی ئه‌و

(1) سانفوا (Sainfois): جوژه‌ گزۆگیه‌که‌ که‌ پووش و په‌لاشیکه‌ی باشی لێ ده‌سگیر ده‌بیت.

(2) گوله‌ زه‌نگوله (clochette): جوژه‌ گولیکه‌ شیه‌وی له‌ زه‌نگوله‌ ده‌چیت. وشه‌یه‌کی دارپێژراوه‌.

(3) بارب -بلۆ (Barbe-Bleue): حیکایه‌تی "پیرۆل"ه‌، شه‌ش ژنی خو‌ی ده‌خنکینی، خه‌ریکی خنکاندنێ حه‌وتم ده‌بیت، له‌لایه‌ن براکانییه‌وه‌ قوتار ده‌کری و هه‌ر به‌ده‌ست ئه‌وانیش ده‌کوژی.

(4) قوندور (castor): جوژه‌ ناژه‌لیکه‌، له‌ ناوچه‌کانی ئه‌مه‌ریکای یاکوور و ئه‌وروپادا ده‌ژیت، پتیه‌کانی پشته‌وه‌ی وه‌کو پتی مراوییه‌، جاران له‌ فه‌رووه‌که‌ی کلای پیاوان دروست ده‌کرا.

(5) باناس (girouette): له‌ شیه‌وی تیر، یا به‌ته‌خته‌ دروست ده‌کریت، له‌ شوینیکه‌ی به‌رز داده‌نریت بو‌ ناسینی ره‌وتی "با" وشه‌به‌کی دارپێژراوه‌.

ئاقاره‌ش.

خانم *** ئورگیکی له‌ ئه‌لب دامه‌زراند. نوێژی یه‌که‌مین قوربانی له‌ سه‌د هه‌زار قوربانگه‌ی⁶ کاتیدرال ده‌به‌سترا.

کاروانه‌کان ئابوون و میتوانخانه‌ی "سپله‌ندی" له‌ نیو پاشه‌گه‌ردانی شه‌خته و شه‌وی پۆلیندا دروست کرا.

له‌و کاته‌وه‌، مانگ له‌ ده‌شتایی جاتره‌کان گوپی له‌ لووره‌ی چه‌قه‌له‌کان بوو.

ئیکلۆگه‌کان⁷ له‌و کێلگانه‌، به‌خوین و قاپقاپه‌کانییانه‌وه‌ مرخه‌یان ده‌هات، "ئوخاریس"⁸ پتی وتم: به‌هار بوو.

- گول به‌ته‌قیته‌وه‌- که‌فیش به‌سه‌ر پرد و به‌سه‌ر دارستاندا غل بهره‌وه‌، چه‌رچه‌فه‌ سیاکان و ئورگه‌کان- بلاچه‌ و هه‌وره‌ تریشقه‌کان- راپه‌رن و غل بخۆن-، ئاو و غه‌مگینی، له‌هی سه‌رخه‌ن و ده‌ریخه‌ن.

چونکه‌ له‌و کاته‌وه‌ی که‌ به‌ند کراوه‌- ئای- بهره‌ نایابه‌ حه‌شار بووه‌کان، گوله‌ شکۆفه‌کانیش! چ بیزاریه‌که‌! شاژنیش، جادوباز له‌ نیو ئینجانه‌ی قوریندا په‌نگه‌که‌ی جۆش ده‌دا، نایه‌وی ئه‌و شتانه‌مان بو‌ بگێریته‌وه‌ که‌ ده‌یزانی، که‌ نایزانی.

مندالی

1

ئهم به‌ته‌، چاو سیاهو یال زه‌رد، بیکه‌س و کار و دام و ده‌سته‌، له‌ داستانه‌کانیش خانه‌زادتر، چ مه‌کسیکی و چ فینله‌ندی، بواری لاژه‌وهرد و سه‌وزه‌لانیکی دژواره‌، به‌که‌ناری شه‌پۆلداری بی گه‌میدا راده‌کات که‌

(6) قوربانگه (autel): به‌و شوینه‌ ده‌لین که‌ که‌شی قوربانی له‌ دور ده‌گیریت، تاییه‌ته‌ به‌ نایینی مه‌سیحی. وشه‌یه‌کی دارپێژراوه‌.

(7) ئیکلۆگ (Eglogue): جوژه‌ شیعریکه‌ی لادییه‌، لیریکیه‌.

(8) ئوخاریس: بووکی ده‌ریای کالیستیویه‌، قاره‌مانه‌ ژنی حیکایه‌تی ته‌لماکه‌.

به سه ختی ناوی یۆنانی، سلاقی، سه لتییان پی به خشویه.

له قه راغی دارستانه که دا- گولانی خه ون زه زیان دیت- ده ته قی و ده بریقینه وه - کیژی لیو پرته قال، قاچ له سه ر قاچ له نیو له هییه کی روشنی به ندکراوی کیلگه کاند، پروتی سیبهره، رت ده بیت و په لکه زیترینه ده کاته بهر، روهک و ده ریا.

خانمه کان له سه ر هه یوانه نزیکه کانی ده ریادا دین و ده چن، بچکۆله و زه به للاح، سیاهیکی شه نگی نیو قه وزه ی سه وز باو، گه وه ره پزواوه کانی سه رزه مینی چه وری ده ون و باخچه ی کرپوه که ده توینه وه، - دایکه جاهیله کان و خوشکه قهیره چاوانی پر چه ج، سولتانه کان، شازده جلوه رگ روهت سه خته کان، کیژۆله بیانییه کان و خه لکانی به نه رمونیانییه وه غه مگین.

چ بیزاریه که، ساتی "جهسته ی نازیز" و "دلی نازیز".

2

ئه مه خۆبه تی، کیژۆله مردووه که ی پشت گوله باغه کان- دایکی جوانه مه رگه که به پیپلیکانه ی مالوه ده دته خوارئ- گالیسکه ی ناموزایانیش له سه ر له که جیره ی دیت- برا بچوکه که (له هیندوستانه وه!)، له وینده ری، به رامبه ر خۆرنشین له نیو کیلگه ی خه شخاش. پیره مه ترده کانیس راست له نیو شووره میخه کینه که نیژراون.

گه لایه کی زیترینی زۆریش ده وروبه ری مالی جه نه رالی داوه. ئه وانیش له باشوورن. - به ره و خانه به تاله کانیس پیوسته ریگای قرمزی بگرن. کۆشک بۆ فرۆشتنه، په رده کان دامالراون. رهنگی که شیش کلبله که ی له گه ل خۆی بردی.

- ده وروبه ری باخچه ی گشتیش، ژووری پاسه وانه کان به تالن. چه په ره کانیس هه نده به رزن ته نها له به رزاییه کانه وه گویمان له خشپه ده بی. پاشانیش هیچی وانیه که له ژووره وه ببیریت.

کیلگه کان به ره و کۆلیته کان به رزده بئه وه که بی که له شیرن، بی سندانن.

ئیکلۆز به رزکراوه ته وه. ئای نازاره کان⁹ و ئاشی ساراکان، دورگه و ئاسیا وه کان!

گوله ئه فسووناوییه کان گززه یان دیت. لیتراییه کانیس رایده ژهنن. نازۆله هه ره که شخه کانیس هامووشۆ ده کن. هه وریش له سه ر ده ریای دروستبوو له هه تاهه تایی فرمیسه که گه رمه کانی چر ده بیته وه.

3

له دارستانه که دا بالنده یه که هه یه، نه غمه کانی راتانده وه ستین و سوورتان هه لده گه ریتر.

سه عاتیک هه یه زهنگ لی نادات.

زه لکاویک هه یه هیلانه ی نازۆله کی چه رموی تیدایه.

کاتیدرالیک شوږ ده بیته وه و ده ریا چه یه که سه رده که ویت.

گالیسکه یه کی بچووک له ناو پووش و په لاشی به جیهیتراره، یا به غار له ریگا به ئوبه ئارایشکراوه کاند دیته خوارئ.

تیسپیکی ئه کته ری بچوکه پۆشته، له ریگای قه راغ جه نکه له که به دی کران.

له کۆتاییدا، که برسی یا توینوو ده بیت، یه کی راوت ده کات.

4

من پیرم¹⁰ و له م بهر هه یوانه دا خه ریک نوژ کردنم- هه ره وه کو نازۆله ناشتی خوازه کان تا ده ریای فه له ستین ده له وه رن.

من زانایه کی خاوه ن قه نه فه یه کی رهنگ تاریکم. چل و باران خۆبان ده دهنه بهر په نه ره ی کتیبخانه.

من پیاده ره وه ی ریگای دووری قه راغ دارستانه کورته بئه کانم، دهنگی قه له به زه ی ئیکلۆزه کان شه قاوه کانم داده پۆشن. قه ده ریگ خه مۆکی پۆدره ی

(9) نازاره کان: مه بهست له نازاره کانی عیسای کوری مه ریه مه.

(10) لیتره پیر به مانا ئایینییه که ی به کار هیتراوه، به رامبه ر به "قدیس" ی عه ره بییه.

زیرینی خورنشین ده بینم.

به راست ده بهمه ئه و منداله جیهیلتراوهی ناوهندی ده ریا، ئه و خزمه تکاره بچووهکی که ملی ریگایهک ده گرت که ته ویلی له ناسمان ده سوئی. سه ختن ریگاو بان. به گولته په پوله داپوشراون ته پۆلکه کان. کهش سپه. دوورن بالنده و کانیاو! ئه مه رهنگبئی کۆتایی دونیا بیت، به به ره و پیشه وه چوون.

5

ده با ئه م گلکۆبه م بو به کری بگرن، به گه چ که فمال کراو خه تی چه مه نتو در پۆقیو- دوور، له قوولایی زه وی. ئه نیشک ده خه مه سه ر میتر، چراش گهش ئه و رۆژنامه نه رۆشن ده کاته وه که چه ند نابه له د بووم له دووپات کردنه وهی خوتیندنه وه یان، ئه م کتیبه بی سودانه ش.

له دووراییه کی زۆر له سه ر سالۆنه ژیرزه مینییه که م، خانو دروست ده کرین و ته مومژ کۆده بنه وه. قور قومزی یا سایا. شاریکی زه به للاح، شه ویکی بی کۆتایی!

که مئی نزمتر، زیرابه کانه. له ته نیشتیش، له ئه ستوورایی که ون زیاتر هیچی که نییه. رهنگبئی خه ره نده لاژه وه ردیی و بیره ناگرینه کان. رهنگبئی له م ئاسته دا بیت مانگ و ئه ستیره کلکاره کان یه ک بگرن، ده ریا و ئه فسانه. له ساته تاله کانیش خه یالی به رده نایاب و کانه کان ده که م، هه لماتی کانه کانم. سه ردارای بیده نگیم من. بوچی روخساری کلاورۆژنه یه ک له سوچی گومبه زه که دا رهنگ زه رد هه لده گه ری؟

***

حیکایهت

شازاده یه ک تو ره بوو چونکه ته نه ها گه شه ی به پیشه وه چوونی ده ست بلاوییه کی تو ره ها ت ده دا. پیشبینی شوپشی خو شه ویستی سه رسورپینه ری

ده کرد و گومانی له ژنه کانی ده کرد که ده توان له موجامه له ئارایشکراوهی ئاسمان و سه لته نه ت چتر بن. ده یویست حه قیقه ت ببینی، ساتی ئاره زوو ره زامه ندیکی جه وه هری.

که ویلی به زه ییانه بوو یا نه، ئه و ئه مه ی ده ویست. به لایه ن که مه وه خاوه ن ده سه لاتیکی فراوانی مرۆفانه بوو.

هه موو ئه و ژنانه ی که ناسینی کوژران. چ مال ویرانییه که له باخچه ی جوانیی!

له ژیر شمشیردا پیروزیایان لیکرد. چی تر داوای ژنی نویتی نه ده کرد. جاریکی دی ژنان ده رکه و تنه وه.

ئه وه ی داوی ده که وت ده یکوشت، پاش راو یا شه راب رۆکردن¹¹ - هه موو داوی ده که وتن.

هه ر بو رابواردن ملی ئاژه له که شخه کانی هه لده کیتشا. ئاگری له کۆشکان به ردا.

شالای برده سه ر خه لک و پاره پاره ی کردن.

حه شامات، سه رخانوی زیرین، ئاژه له جوانه کانیش له وی بوون.

ده کری مرۆف به خاپوور کردن دلخوش بیت و بگه شیتته وه ش به دل ره قی!

میله تیش بی فززه.

ئیساره یه کیان به شانازییه وه غار غارینی ده کرد. ئه جنده یه ک ده رکه وت، جوانییه کی له راده به ده ری هه بوو، له سه رووی وه سف کردن. له شیوه و روخسارییه وه، به لینی خو شه ویستییه کی دووپات بووه و ئالۆز ده رده که وت! به لینی به ختیارییه کی له وه سف به دهر، به لکو به دهر له توانا! شازاده و ئه جنده که له ناو چوون، رهنگبئی له ناو ته ندروستییه کی جه وه هریدا له ناو چووبیتن. چۆن نه ده کرا به و جوژه نه مرن؟ واته هه ر دووک پینکه وه مردن.

(11) شه راب رۆکردن: له یونانی و رۆمانی کۆندا. شه رایان بو خودا وه نده کانیا ن رۆده کردن، جوژه قوربانییه ک بوو، به شیکه له که شه ئایینییه کانیا ن.

به لّام شازاده، له كوشكه كهيدا، له تمه نيكي ناساييدا مرد. شازاده
نه جنده كه بوو، نه جنده كه ش شازاده.

بو ناره زوومان موسيقي عاريفانه مان كه مه.

***

پيشانگا

قوشمه چييه هره به هيزه كان. هه نديكيان ده ستیان به سهر جيهانه كانتانا
گرت.

به بي پيويستي و بي نه وهی په لهی نه وهيان بيت كه توانا به ده گمه ن و
نه زمونوی هوشيار بيه كانتان بخه نه كار. چ زه لامي پينگه يشتون! چاوه
نه بله قه كانيان هه چه شنی شوی تاوستان، قرمزی و سیا، سی په نگينه،
پولاين، په نگين به نه ستيرهی نالتونی، روخسار شتواو، قورقوشمين،
په نگ زهر، سووتاو، دنگ كه رخی به فيز! به توند و تيزی باق و بریقانه
رييان ده كرد: - چنه لاويك هه ن- نای فرشته، چون ته ماشايان ده كرد؟
خاوه ن دهنگی سامناك و سه چاوهی ترسن. بو شار نيران تاكو پشت
نه ستور بن، به كه شخه بيه کی قيزليها توو پوشته بوو.

نای به هه شتی سه ختی چاره گرزی هار! به راوردكاری له نيوان
دهرويشه كانتان و گالته جار بيه دمه نييه كانی تراندا نييه. به جلويه رگی
تازه داهينراوه كانی زهوقی خه ونیكي ناخوش، شيوه ن و تراژيديايه كانی
پيگر و نيمچه خاوه نده روحانيه كان دهنوتن كه هه روه كو نه وهی كه
هه رگيز له ميژوو و نايه كاندا نه بوو بن. چينييه كان، هوتينتويه كان،
بوهيمييه كان، كورته بنه كان، كه متياره كان، مولوخه كان، شيتييه كونه كان،
شه يتانه سامناكه كان، ده له سهی ميللی و دايكانه، له گه ل راوه ستان و
نهرمونيانی ناره له كان تيكه ل ده كهن. توانای نواندی شانونامه ی نوئ و
سترانی كيژوله كانيان هه بوو. شايه ری وهستا، شوين و كاره كته ره كانيان
ده گوري و كو ميداي موعناتيس بوويان پيشكه ش ده كرد. چاوان گرگرتوو،
خوينيش دم به گورانی، نيسقانه كانيش ده كشان و فرميسك و توره

سووره كانيش چوره يان ده هات. گالته جار بيه كانيان، يا ترسه كانيان،
ده قيقه يه يا چنه مانگيكي ده خاياند.

ته نها منم خاوه نی كليلی نه م پيشانگا كتيويه.

***

په يكه ريكي كون

كوره زرافه كهی "پان"¹² دهوری ته ویتل تاجه گوليلكه، تری كيويله ش
به دهوری چاوانت، دوو هه لمتی نايان، ده جولينه وه. پرومه تت خلتانی
شهرابی قاوه بی بووه، ناوا ده بن. دانه كانت ده برسكينه وه. سينه ت چه شنی
سيتار، له هه دوو باله زرينه كه تيشه وه ناواز به رزده بيته وه. دلته له ناو
نه و سكه لیده دا، كه جووته سيكسی تيا نوستوه. پياسه بکه له شه وان،
به شيرينيه وه نه م سمته ت بجولينه وه، نه و سمته ی ديش، هه روه ها رانی
چه پتیش.

***

بوونه وه ری جوانی

به رامبه ر به به فر بوونه وه ريكي جوانی و بالا به رز. فيكه ی مهرگ و بازنه ی
موسيقياه کی نرم، نه م جهسته ی په رسته ن، فراوان ده كات و به رزی ده كاته وه
و چه شنی تارمايه ك هه لده له رزی، برینی قورمزی و وسيا له و جهسته
شه نگه دا قه لبه زه ده كا. رهنگی تاييه تی ژيان تاريك هه لده گه ری، سه ما
ده كا، له ده روه ری روانگه¹³ به رز ده بيته وه، له وشوتنه ی كه بيناسازی
ده كری.

موچر كه كانيش به رزده بنه وه و دهمرخين، تاميكي هاجی نه م شوينه واران
به فيكه ی مهرگ و موسيقياه کی كه رخ پر ده بيت كه جيهان، دوور له
پشتمان وه، توری هه لده داته سه ر دايكي جوانيمان. - ده كشيته وه و ريک

(12) (Pin) پان: كوری "ديرمينه"، له ميتيولوزی يونانيدا خاوه نديكي پاسه وانی ميگه ل و
سروش و كه سكایی ده كرد.

(13) (vision) روانگه: رؤية.

پراڊه وهستى. ئاى! ئيسقانه كامان به جهستهى ناشقيكى نوى داپوشراون.

***

ئاى بۆ روخسارىكى خۆله ميشين، تهغراى¹⁴ يال و بازووى كرېستالين! ئەو تۆپەى كه پېويسته بكه ومه سهري له نيو تيكه ل و پيكه لىي درهخته كان و ههواى سووكدا.

***

ژينه كان

1

ئاى بۆ شه قامه فراوانه كانى ولاتى پيرۆز، بۆ هه يوانه كانى په رستگا! چيان له براهمان كرد، كه قسه نهسته قه كانى¹⁵ بۆ راقه ده كردم؟ له و كاته وه، له و شوپنه وه، پيره ژنه كانم ده بينى! ساته زبوينه كان و هه تاوه كهى ته نيشت پروباره كانم دپنه وه ياد، دهستى ئاوايى له سه ر شانم، دهستبازيه كانيشمان له نيو كيلگه ي بيبه ردا.

په وه كووترى قرمى به ده ورى بيره كامدا گززه يان دى. - دوور خراوه م ليرانه، ديمه نيكم بينى كه هه موو شاكاره دراماتيكييه كانى هه موو ئه ده بياتى له سه ر نواندرا. سامانه ناموكانتان پى نيشان ده دم. به سه ر ميژووى ئەو گه نجينانه دا پراڊه مينم كه دۆزيتانه وه. ئەوهى داها تووش ده بينم! حيكه تى من چه شنى پاشه گه ردايى جىي قيز لى بوونه وه يه. ئەرى ده بى عه ده مى من چ بيت به رامبه ر به و چه په سانه ي كه چاوه پروانتان ده كات؟

2

من داهينه ريكم گه لى شايسته ترم له وانه ي كه پيش من ها توون، به لكو له موسييقاژه نيكيكيش زياتر، كه شتيكى دۆزيبه وه چه شنى كليلى

(14) تهغرا: له بنه رندا ئەم وشه يه توركييه. جوړه نه خشيكه كه له ديويكى پاره يا له سه ر پارچه زيو و خشلدا ده كريت.

(15) مبه ست له قسه نهسته قه كان: "سفر الامثال" كه له عه دى كوژندا هه يه.

خۆشه ويستى. ئيستاش نه جييزاڊه ي گونديكى تفتى خاوه ن ئاسمانيكى قرجوڪ، هه ولى ئەوه ده دم كه يادگارى منداليم، ده رۆزه كهر و شاگرد، يا هاتن به قابقابه وه و ده مه ته قى و پينج شش بيوه ژنه كه و چه ند شاييه كيش كه كه لله ي ره قم ئەوه ي لى قه ده غه ده كردم كه بگه مه ئاستى ئاوازي هه قاله كانم، به پيتمه وه جو ش. له و به شه دلخوشييه خواوه ندييه م په شيمان نيم: هه واي هه ژارى ئەم ئاواييه تاله به شيويه كى پراڊه به ده ر گومانه سه خته كه م ئا و ده دا. به لام ئيتر ئەم گومانكاريه ناكه ويته كار، سه ره راي ئەمه ش له ژير ركيفى هه ژانتيكى نويم. - چاوه پروانى ئەوه م كه بيمه شيتتيكى زۆر شه رانى.

3

دوانزه سالان ده بووم، له هه وره بانتيكدا چه پس كرام، جيهانم ناسى، كو ميديايى مرؤقايه تيم نه خشانند. له نا و عه مبارتيكدا فيرى ميژوو بووم. له چه ند جه ژنيكى شه وانه ي يه كى له شارانى باكوور، تووشى ژنى هه موو هونه رمه نده كو نه كان ها تم. له قه يسه رييه كى كو نى پاريسدا زانياريه كلاسيكييه كانيان پى وتم. له باله خانه يه كى كه شخه به رۆژه هلات ئابلۆقه درا و كاره مه زنه كه م ئەنجام دا. خه لوه تى ده گمه نم تيا برده سه ر. خو پتم ده و له مه ند كرد. ئەر كه كه م بۆ گه رايه وه: به لكو پيسوست به خه و بييني نيش ناكات. له هه ققه تدا من خه لكى ئەو ديو گوژم¹⁶، داديش نيبه .

سه فهر

زۆرم بينى. روانگه م له سه ر هه موو ئاوازيك قبو ل كرد. زۆرم چنگ كه وت. قيژه و هاژه ي شاران، له ئيواره دا، له ژير هه تاودا و هه ميشه .

(16) ئەو ديو گوژ "outr-tombe": هيمايه بۆ شاتو بريان (1768-1848) له ژير ئەم ناو نيشانه ياداشته كانى ده نووسى.

زۆرم زانی: هه‌لۆیسته‌کانی ژبان- ئای بۆ قیژه و هاژه و ئای بۆ روانگه!
سه‌فه‌ر به‌نیۆ سۆز و هه‌را و زه‌نای نوێ!

شاهانه

سبه‌ینیا نیک، له‌لای میلیله‌تیکه‌ گه‌لێ شیرین، ژن و پیاویکی شه‌نگ له‌ گۆره‌پانی گشتیدا هاواریان ده‌کرد. "هاورپیانم ده‌مه‌وێ بیسته‌ شازن! ده‌مه‌وێ بيمه‌ شازن!" پێده‌که‌نی و هه‌لده‌له‌رزى. بۆ هاورپیه‌کانی ده‌رباره‌ی کشوفات و نه‌زمونه‌ کۆتایی پێ هاتوه‌کانی قسه‌ی ده‌کرد. یه‌ک به‌سه‌ر نه‌وی تر دا ده‌بوورایه‌وه.

له‌ راستیدا نه‌و تاق به‌یانیه‌ بوونه‌ پاشا که‌ رایه‌خه‌ ئه‌رخه‌ وانیه‌یه‌کان له‌سه‌ر خانوه‌کاندا به‌رز ده‌کرانه‌وه، هه‌موو پاش نیوه‌رۆیه‌که‌ش به‌ره‌و دارستانی دار خورماکان هه‌نگاو یان ده‌نا.

بۆ عه‌قلێک

تریه‌ی قامکێکت له‌سه‌ر ده‌هۆله‌که‌ هه‌موو ده‌نگه‌کان ئازاد ده‌کات و هاوتاواییه‌کی نوێ ده‌ست پێ ده‌کات.

هه‌نگاوێکی تو، سه‌ره‌له‌دانی پیاوانی نوێیه‌ سه‌ره‌تای په‌وتیانه‌.

سه‌رت پشتمان لێده‌کات: ئه‌قینێ نوێ! سه‌رت ئاوهرمان لێ ده‌داته‌وه، ئه‌قینێ نوێ "بگۆره‌ قه‌ده‌رمان، ئافاتمان بده‌ له‌ بێژنگ، به‌کات ده‌ست پێ بکه‌"، زارۆکان سترانت بۆ ده‌چرن. "گه‌وه‌هه‌ری به‌خت و نیا زمان به‌ره‌و کێ ده‌که‌یته‌وه‌ بیکه‌وه" تکات لێ ده‌که‌ن.

له‌ هه‌میشه‌ بیه‌یه‌ هاتوو، به‌ره‌و هه‌موو جێگایه‌ک راده‌بووری.

جێسته‌نگاوێکی مه‌ستانه

ئای خێر و ئای جوانیم! که‌ره‌نای سامناک چیتر ساقمه‌ ناکات! تابلۆی ئه‌جندانه! بۆ یه‌که‌مین جار، شاباش بۆ کارێکی سه‌خت و بۆ جه‌سته‌ی سه‌مه‌ره. ئه‌مه‌ له‌ژێر پێکه‌نینی منالاندا رووی دا، هه‌ر به‌وانیش کۆتایی

دیت. ئه‌م ژه‌هره‌ له‌ ده‌ماره‌کانماندا ده‌میتێته‌وه‌ تاکو که‌ره‌نا ژه‌نه‌کان دوور ده‌که‌ونه‌وه، ئه‌و کات به‌ره‌و نه‌شازی کۆن ده‌گه‌رپینه‌وه. ئای که‌ ئیسته‌ ته‌واو شایانی ئه‌م ئازارانه‌ین!

به‌گه‌رموگورپیه‌وه‌ ئه‌و په‌یمانه‌ سه‌رووی مرۆفانه¹⁷ کۆبکه‌ینه‌وه‌ که‌ بۆ جه‌سته‌ و رۆحی دروستکراومان دراوه: ئه‌م په‌یمانه، ئه‌م شیتیه‌یه! ئه‌م نه‌رمونیا نیه‌یه، ئه‌م زانیارییه، ئه‌م توند و تیژییه! سۆزیان داينێ که‌ دره‌ختی چاکه‌ و خراپه‌ له‌ نیۆ ئه‌م سببه‌ره‌دا بنیژین، پاکیزه‌ی زۆرداریش بگواستریته‌وه، تاکو ئه‌قینێ هه‌ره‌ خاوتیمان به‌یتن. به‌م کتوپرپیه‌ ناتوانین ده‌ست به‌سه‌ر ئه‌م ئه‌به‌دیه‌ ته‌ داگیرین. به‌بلاوبوونه‌وه‌ی گولاو کۆتایی پێ دیت. پێکه‌نینی زارۆلان، پێده‌نگی کۆیلان، زوه‌دی عازهبان، سامناکی سیما و شتانی ئیره، به‌یادگاری ئه‌م ئیواره‌یه‌ پیرۆز بیت. ئه‌مه‌ به‌ده‌له‌ی ده‌ستی پێکرد و ئه‌مه‌ش به‌فریشته‌ی کلێه و شه‌خته‌ کۆتایی هات.

ئیواره‌یه‌کی بچووکی مه‌ستی پیرۆز! به‌لایه‌ن که‌مه‌وه‌ له‌ پیناوی ئه‌و ده‌مامکه‌ی که‌ دلت پێخۆش کردین. دلنیات ده‌که‌ین، مه‌نه‌جی! ئیمه‌ ئه‌وه‌ له‌ یاد ناکه‌ین که‌ دوینێ پیرۆزبایی ته‌مه‌نی هه‌ر یه‌کیکمانت کرد. ئیمه‌ بروامان به‌ژه‌هر هه‌یه. ئیمه‌ ده‌زانین هه‌موو رۆژی هه‌موو ژبانمان به‌خشین. ئا ئه‌مه‌یه‌ سه‌رده‌می پیاوکوژان.

رسته

کاتی جیهان ده‌بیته‌ تاقه‌ جه‌نگه‌لێکی ره‌ش بۆ چوار چاوه‌ی واق و پرمایان، -ده‌بیته‌ که‌ناری بۆ دوو مندالی دلسۆز، -ده‌بیته‌ خانووی مۆسیقا بۆ دلۆقانی رۆشمان، -ده‌تدۆزمه‌وه.

لیره‌ تاقه‌ پیره‌مێردێکی ته‌نها هه‌یه، هیمن و جوان، به‌ "که‌شخه‌یه‌کی نامۆ" ده‌وردراوه، -له‌به‌ر ده‌مت کړنۆش ده‌بم.

با هه‌موو یاداشته‌کانتم هینا بیه‌ته‌ دی، -با ئه‌و که‌سه‌ بم که‌ بتوانم بته‌ستیه‌وه، -ده‌تخنکینم.

(17) سه‌رووی مرۆفانه: (surhumain): فوق الانساني.

کاتی گه لئ به هیز دهبین، - کئی پاشه کسه دهکات؟ یا زور دلخوش - کئی دهبیته قه شمر؟ کاتی گه لئ شه پخواز دهبین، - ده بی چمان لئ بکهن؟ خو ئارایش کهن، هه لپه پرن، پببکه نن. - هه رگیز ناتوانم خوشه ویستی له په نجه ره وه تور هه لدهم.

- هاوړیبه ده روزه کم، زارو له ی زه به للاح! چهندي له لات وه کویه که، ئەم چاره په شیبه و ئەم بگره و بهردانه و ئەم په شیبوی منهش. خو ت پیمان هه گریده به دهنگی موسته حیلت، به دهنگت! کوزکه شتیکی تاقانه به بو ئەم بی هیوا بیبه چلیسه. چنشته نگاویکی هه ورینی گه لاویژ، تامی خو له مېش له هه وادا ده فری، - بوئی ته خته له کوانودا عاره ق دهکات، - گوله کان خوسان - ویرانی پیاسه - غه می جوگه له ی کیلگه کان - بوچی تا ئیسته گه مه ی زارو لان و بوخور نیبه؟

***

گور بیسیکم له زهنگوله به که وه بو زهنگوله به کی دی پاکیشت، تاجه گولینه شم له ده لاقه به که وه بو ده لاقه به کی دی، زریزی زری نیشم له ستاره به که وه بو ستاره به کی تر و سه ما ده کم.

***

ئو گوله به رزه به بی وچان دوو که ل دهکات. چ جادو و بازی له سه ر خو رنیشینی چه رمگدا هه لدهستی؟ چ چرووی و نه وشه یی دینه خوری؟

***

کاتی پاره وپوولی میلله ت له جه ژنی برایه تی خه رج ده کری، زهنگیکی ئاگرینی په مه بی له ناو هه وردا ده زینگیته وه.

***

تامی مه ره که بیکی چینی خوش زیندوو ده بیته وه، پودره به کی ره ش به هیواشی ده باریته سه ر دوینی ئیوارم. چرای چلچرا خاموش ده کم و ده هاویژمه سه ر رایه خو روو له سیبهر ده کم، کیژنه کانم! شازنه کانم! ده تانبینم!

***

کریکاران

ئای بو ئەم چنشته نگاوه گه رموگوره ی مانگی شوو باته. باشووری سه غله تکهر دپت و یاداشتی ئیمه ی عه به سی و به دبه ختیبه لاوه کانمان زیندوو ده کاته وه.

هینریکا ته نووره یه کی لۆکه ی چوارگوشه ی سپی و بو ری هه بوو، پیتی ده چوو له سه ده ی رابووردو وشدا له به ری کرد بیت، کلاویکی ئویه دار و له چکیکی ئاوریشمیش. ئەمه غه مگینتر بوو له پرسه یه ک. له قه راغ شاردا پیاسه مان ده کرد. که شیش هه ورین بوو، ئەم بای وه شته ش هه موو بو ن ناخوشه کانی باخچه هه لکروو زاوه کانی کیلگه هیشکه وه بووه کانی بو ده هیناین. له زولکاو تیک که سیلاوی پاشماوه ی مانگی رابووردوو بوو، له رچه یه کی به رزدا، ماسیبه یه کجار بچوو که کانی نیشان دام.

شار و دوو که ل و ته قه ته قی کاسبکاره کانی، له و ریگاویانه دا دوامان ده که وت. ئای بو جیهانیکی دی، دانیشتون له لایه ن ئاسمان و سیبه رانه وه پیروزیایان لیکرا. باشوور، رووداوه کویره وه ریبه کانی مندائیم، بی هیوا بیبه کانی هاوینم، ئەو به شه فه زعه ی هیز و زانیاریبه م که هه میسه به خت لیم دوور ده خاته وه، ده هینیتته وه یادم. نه خیر! ئیمه هاوین له م ولاته قه رچۆکه نابینه سه ر که هه میسه ماره برای هه تیوین. ده مه وی ئەم بازووه ره قه چیتر ئەم وینه ی ئازیز رانه کیشی.

پرده کان

ئاسمانی کریستالیبه خو له میتشینه کان. وینه ی نامۆی پردان، ئەمانه ریکن و ئەوانه قوقزین، ئەوانی دیش لیژده بنه وه و گوشه یی به سه ره ئەوانه ی پیشوودا ده چه میتنه وه، ئەم وینانه ش له بازنه رۆشنه کانی که نالدا نوی ده کړینه وه، به لام هه موو سووک و درپژ که که ناره کان هه لگری گومبه زه کانم نزم ده بنه وه و بچوو که ده بنه وه. هه ندی له و پرده هه لگری کولیتن. هه ندیکیان هه لگری ستوونی چاروگه ن، ئیشاره ت و په رژینه شاشه کان. ته خته نیرومیبه چکوله کان تیهه لکیشی ده بن، داده چوړین، تیله کانیش

به سهر كه نارەكاندا بهرز دهبنهوه. چاكه تيكي دهبينريت، رهنگي جلوبه رگي تر و ناميري موسيقايش. تايا ئەمانه ئاوازي ميللين، يا پارچه كۆنسيرتي نه جييزاده كانن، يا پاشماوهي سرووده جه ماوه ريبه كانن؟ ئاو شين و بۆره، پان وهكو بازووي دهريا، - پزيسكيكي سپي له ئاسمانه وه دپته خوارئ و ئەم كۆميديايه خاپوور دهكات.

شار

من پيوارتيك و هاو نيشتيما نيبه كه م قهه بيزاري شارئ نيبم ههست به نوئي بكا، چونكه به دهره له هه موو زهوقه باوه كان، بۆ پازاندنه وهي دهره وهي خانووه كان، ههروهها بۆ نه خشه ي شاره كه ش. ليره ههست به هيچ شوتنه واري ئاسه واريكي په رستن ناكهن. زمان و رهوشته گهراونه ته وه هه ره ئاسانترين شيوه ي دهر پربنيان، له كۆتاييدا! ئەو مليونه ها خه لكه ش كه پيويستيان به يه كتر ناسين نيبه، به شيوه يه كي هاوچوو، په روه رده و پيشه و پيربي دههين، كه پيويسته ريره وي ژيان به چه ندين جار كورتتر بيت له وه ي كه ناماري شيتي ميلله تاني كيشوهر دهيكات. بهم جوړه له په نجه ره كه موه تارمايي نوئ دهبينم، له نيو ته ستوورايي و دوو كه لي ته به دي ره ژووه وه سي به ره دارستانيه كه مان، شهوي هاوينه مان لوول ده دات! خودا وهندي تۆله ي نوئيش، له پيش خانووه قنجه لاديبه كه م كه نيشتمان و دلمه، چونكه ليره هه موو شتي به مه ده چيت، - مه رگي بي گريان، كچۆله چالاكه كان و كار كه ره كه مان، ئەقينيكي ره شين، تاوانيكي دلرفين له نيو چلپاوي شه قام دهره وشيته وه.

شوئن پاچكه

لاي راست كازيوه ي تاوستان گه لا و هالا و دهنكه دهنگي سوچي ته و باخچه يه له خه وه له ده ستينج، ته پۆلكه كان ي لاي چه پيش له سهر سي به ره وه نه وشه ييبه كاندا هه زاران شوئن پاچكه ي ريگاي شيداري گرتوته خو. خوئيشان داني ئەجندان. له راستيدا: گاليسكه ي پر له ئاژه لي داريني

ئالتوني، ستووني به له م و په رۆي رهش، له نيو غار غاريني بيست ئەسپي سي ركي خالخال، زارۆله و پياو انيش له سهر پشتي ئاژه له هه ره واق و رماوه كانيان، بيست گاليسكه، كۆم و نارايش به به يداخ و گولدار مينا گاليسكه كۆن و ئەفسانه ييبه كان، پر له مندا ل و توالي گه شاهه، بۆ خوئيشان دانيكي گونديانه ي قهراغ شار. - ته نانه ت تابووته كاني ژير كه پري شه وين، كالاوه ئەبه نووسه كاني بهرز دهكرده وه، جوانووه شين و ره شه كانيشي دهقۆزته وه.

شاران

ئا ئەمانه شارن! ميلله تيكي له پيناوي ئەليگانيزه كان¹⁸ دروست كران و لوبنانه كاني خه ونيش. شالتي¹⁹ كريستالين و دارستانيكيش له سهر هيتلي ئاسن و خرۆكه نه بينراودا ده جوليته وه. دهرچه ي چيا ئاگر پيته كان به تۆپه ل و لقه دارخورماي مسين زينار به ستن، به شيوه يه كي هاوئاواز له نيو گردا نه عه رته دهكهن. جه ژنه ئەقينداره كان به سهر جوگه له هه لئا سراهه كاني پشت شالتي كاندا زرينگه يان ديت. راوه زهنگۆل له گهرووه كاندا هاوار دهكات. كۆمه له گۆران ييبه زه به للاحه كان به جلوبه رگه كانيانه وه غار ده دهن و ههروه كو تيشكي دۆنده كانيش برقه يان ديت به يداغه كان. له سهر خانووه كان، له نيوه ند كهنه كاندا "رۆلان" ه كان²⁰ جواميري خويان جار ده دهن. له سهر ته ننگه ريبه كاني خه رهند و له سهر خانووه كاندا برقه ي ئاسمان چارۆگه هه لگره كاني پا پۆران نارايش دهكات. دوا به دواي دارمان جه ژني كيتلگه به رزه كان كه تيايه سه نتۆريسه²¹ فريشته ييبه كان له نيو هه رهس هيتاني به فردا پيش دهكهن. له سهر ئاسته هه ره به رزه كاني لوتكه شدا، زه ربايه ك

(18) ئەليگاني: زنجيره يه ته پۆلكه و گردن له نيوان پينسلقانيا و فرجينيا.

(19) شالتي: جوړه خانويه كه به ته خته و دار دروست ده كريت له ناوچه شاخاويه كاندا.

(20) رۆلان: له رۆمانه كاني چاخه كاني ناوه ندا، ناوي قاره مانتيكه، سه ره لشكري خاچه رستانه. رامبۆ له شيوه ي كۆ به كاري هيتاوه.

(21) سه نتۆير: جوړه ئەسپيكيه پيشه وه ي چه شني مرۆقه و پاشه وه ي وهكو ئاژه ليكي ئەفسانه يه. به گۆيره ي ئەفسانه كان گوايه كاتي خۆي ژباوه.

به له دایکبونی نه به دبی قینوسی شله ژاوه، پر له پا پوره موسیقاییه کان و ههرا و هوربای مرواری و بهرده نایابه کان، - دهریاش هندی جار به تیشکیکی کوشندهی تاریک داده گیرسی. له قه دپاله کانداهه سکانهی گولی گه وره به قه ده چهک و په رداخه کافان مرخه دیته. له نشیوه کانیس کاروانی جنۆکهی خه ونه کان، رهنگ شی و ماستین²² سه ره ده که ون. له وینده ریش، پییه کان له نیو درک و دال و سولا قدا، که له کیویه کان شیر دینا²³ ده مژن. سوزانییه کانی²⁴ قه راغ شار ده گرین، مانگیش ده سووتی و هه نسک ده دات. قینوس ده چیتته نه شکه وتی ناسنگه ران و ده رویشانه وه. کومه له قه لایه یک بیر میله ده چرن. له و کوشکانه ی که به هیسکان دروست کراون، موسیقاییه کی نادیار به رزده بیته وه. گشت نه فسانه کان گه شه ده که ن، هه لپه کانیس خو تور ده دن له شارو چکه کان. به هه شتی باهۆزه کانیس هه رهس ده هینن. کیویه کان به بی وچان له جه ژنی شه ودا سه ما ده که ن. بو سه عاتییک چوومه ناو قه له بالغی شه قامتیکی به غدا و بو کارتیکی نوی تپییک گورانی ده چری، له ژیر شه مالیکی چردا، ده خولامه وه به بی نه وهی بتوانم خو له و تارمایییه جوانه ی شاخان بیارتیم که وای پیوتست ده کرد تووشی یه کتر بین.

چ بازوویه کی چاکن، چ کاتیکی خوشه که نه و ناوچه یه م بو ده گه رینیتته وه که وه نه وز و هه ره بچو و کترین بزوتنه وهی لیوه دیت؟

دوو ده رۆزه کهر*

برای به سزمانم! چ شه ویکی سه ختم چیشته! " له م پرۆزه یه دا هیچم چنگ نه که وت. به نو قسانی نه و گه مه م پییکرا. به هۆی هه له ی من رهنگین گه رابینه وه مه نفا، دوو کۆبله ". نه و شووم و بی تاوانییه کی گه لی نامۆی بو

(22) ماستین: ئاره ئناوه بو ماست. وشه یه کی دارپژراوه.

(23) دینا: خودا وه ندیکی ئیتالیاییه.

(24) سوزانییه کان: مه به ست نه و ئافره تانه یه که هه میشه له گه ل باخوس دان: خوا وه ندی مه ی و راباردن.

(*) مه به ست "رامبو" و قیلین "ه".

ده خواستم، پاشان هۆکاری پارایی ده خسته سه ره. به گالته جار پییه وه وه لامی نه و جیهانه نه هه ریه نییه م ده دایه وه و ده چوومه به رده م په نجه ره که. له پشت گونده که ی که تیپی موسیقارانه ی ده گمه نی لیوه ره ت ده بو، تارمایی که شخه یی شه وی داها تووم ده خولقاند.

پاش نه و خو خافلانده ته ندروستییه (که م تا زۆر)، ده چووم له سه ره رایه خیکی پووش راده کشام. به لایه ن که مه وه هه موو شه وی، هه ره که ده نووست، برای که ساس هه لده ستا، ده م گه نیو، چاوه لکۆلراو، - هه ره وه کو نه وهی خو ی له خه وندا بیینی! - به ره وه هۆله که رایده کیشام هاواری خه ونه گه ل خو خه مۆکییه کی ده کرد.

له راستیدا به هه موو وریایییه کی هه زرمدا، نه وه م گرتته نه ستۆ که بیگه رینمه وه دۆخه سه ره تایییه که ی که کوری هه تاو بو، - ویل ده بووین، تویشوومان شه رابی نه شکه وتان و پسکییتی ریگاو بان، منیش به په له بو دۆزینه وهی شوپنیک و شیوه یه ک.

شاران

نه که ره پۆلی²⁵ ره سمی ته حه ددای بوچوونه هه ره زله کان ده کات. مه حاله ده برینی رۆژیکی ته لخ له لایه ن ناسمانیکی خو له می شینی به رده وام، ده ره شان وهی ئیمپراتۆری خانووبه ره کان و به فری نه به دی سه رخاک. به زه وقی زلیه کی نامۆه هه موو سه رسورپنه وه ئاریشته کتوره کلاسییه کانیان لاسایی کرده وه. ده چه م پيشانگای تابلۆ له باره گایه ک که بیست جار له هابتۆن - کورت²⁶ فراوانتره. چ تابلۆیه ک! نه بوخوزنه سرتیکی نه رو بجی په یژه کانی وه زاره ته کانی دروست کرد، نه و فه رمانبه رانه ی که تا کو ئیسته تانیم چاوم پشیمان بکه ویت له [...] ²⁷ به فیزترن، به رامبه ر دیه نی پاسه وانانی کۆله گه کان و وه ستاکانی بینا هه لله رزیم. به گرت کردنه وهی

(25) نه که ره پۆل: به شیکی هه ره به رزی شاره کانی گرتیکه.

(26) هابتۆن - کورت: خانووبه ره یه کی شاهانه یه، له نزیک له ندن.

(27) له ده ستنوسه که ی رامبو، نه م وشه یه ناخوتندرته وه.

خانوو بهر ده‌کان له شیشه‌ی کۆمه‌ل، سه‌وش و سه‌رخانووه‌کان داخراو عاره‌بانچیه‌کانیان ده‌کرد. باخچه‌گشتیه‌کانیش سروشتیه‌کی سه‌ره‌تایی ده‌نۆین که هونه‌ریکی بالا ئه‌نجامی دابیت. گه‌ره‌که به‌رزه‌که‌ش به‌شی له وه‌سف به‌ده‌ری تیدایه: بازوی ده‌ریا، بێ به‌له‌م، چینه‌تزره‌شینه‌کانی نیو کۆرنیشه‌کان که هه‌لگری مۆمدانی گه‌ورن، لول ده‌دات. پردیه‌کی کورت ده‌چیتته سه‌ر ده‌روازه‌یه‌کی نه‌ینی ژیر گومه‌زی سانت- شاپیل. ئه‌م گومه‌زه قه‌لغانیه‌کی پۆلایی هونه‌رییه، ته‌وه‌ره‌که‌ی نزیک پانزه‌هه‌زار پیتیه.

له‌به‌ر چه‌ند خالیه‌کی تیه‌په‌رگه‌ی مسین، سه‌ر خانوو‌ه‌کان، په‌یژه‌کان که ده‌وری سالۆن و کۆله‌گه‌کانیان داوه، وام هه‌ست کرد که ده‌توانم قوولایی شاره‌که‌ی پێ بزانه! شتیکی سه‌مه‌ره‌بوو که ده‌رکم پێ نه‌کرد: ده‌بێ ناستی گه‌ره‌که‌کانی سه‌ر و ژیری ئه‌کرۆپۆل چه‌ند بن؟ مه‌حاله زانیی بو‌عه‌ریی ئه‌م زه‌مه‌نه‌ی ئیمه. گه‌ره‌کی بازرگانان بازنه‌یه‌کی یه‌ک شیشه‌وه، له‌گه‌ل سالۆنی که‌وانه‌دار. دوکان نابینریت، به‌لام به‌فری سه‌ر شوسته‌پلیشه‌وه‌ته‌وه، چه‌ند نابابیه‌کی²⁸ ده‌گه‌من، چه‌شنی پیاسه‌که‌رانی سه‌به‌ینانی یه‌ک شه‌موانی له‌ندن، به‌ره‌و گالیسکه‌گه‌وه‌ه‌رینه‌کانیان ده‌چن.

چه‌ند قه‌نه‌فه‌یه‌کی مه‌خمه‌ل سوور: خوارده‌وه‌ی پۆلین پینشکه‌ش ده‌که‌ن، نرخه‌کانیان له‌نیوان هه‌شت سه‌د و هه‌شت هه‌زار روپیه‌ دایه. له‌جیاتیه‌ ئه‌وه‌ی له‌م گه‌ره‌که‌ بازنه‌یه‌یه‌دا به‌یر له‌ گه‌ران که‌مه‌وه به‌دوی شانۆدا، به‌خۆ ده‌لیم ده‌بێ له‌ نیو ئه‌م دوکانانه‌دا به‌پیتی پیتویست درامای تاریک هه‌بیت. به‌لام پیتی ده‌چێ یاسا تا بلتی نامۆ بیت، ده‌ستبه‌رداری ئه‌وه‌ ده‌بم که به‌یریک له‌لای خۆ دروستکه‌م ده‌ریاره‌ی سه‌رچالانی ئه‌م شوینه. قه‌راغ شار وه‌کو شه‌قامی پاریس شه‌نگه، به‌ختیاره‌ به‌رووناکی. نیوه‌ندی دیوکراسی چه‌ند سه‌د که‌سیک ده‌گرته‌ خۆ. لیره‌ش خانوو‌ه‌کان یه‌ک له‌ دووی ئه‌وی تره‌وه‌ نایه‌ن، قه‌راغ شار به‌شیشه‌یه‌کی نامۆ له‌گه‌ل گوندا تیکه‌ل ده‌بیت،

(28) ناباب: له‌ هیندستانی ئیسلامی به‌ حاکمی ناوچه‌یه‌ک ده‌وتریت یا به‌ ئه‌فسه‌ری سولتان. له‌ "نواب"ی عه‌ره‌بیه‌وه‌ وه‌رگیراوه.

ناوچه‌که رۆژئاوای ئه‌به‌دی پێ له‌ دارستان و دار و دره‌ختی نایاب ده‌کات که نه‌جییزاده‌کیویه‌کان رۆژنامه‌ی خۆیان له‌ژیر رووناکی ده‌ستکرد راو ده‌که‌ن.

ئیشگرتن

1

ئه‌مه‌ پشوو‌ی رووناکه، نه‌ تا، نه‌ داھیزراوی، له‌سه‌ر رایه‌خ نه‌ له‌ وه‌رگادا نییه.

ئه‌مه‌ براده‌ره، نه‌ گه‌رم و گور نه‌ ده‌غه‌زار. براده‌ره.

ئه‌مه‌ خۆشه‌ویسته‌ نه‌ نازارده‌ر نه‌ نازارچیت. خۆشه‌ویسته.

هه‌وا و جیهان به‌بێ گه‌ران ژبان.

- که‌واته ئه‌مه‌ بوو؟

- خه‌ونیش فینک دادی.

رووناکی به‌ره‌و کۆله‌گه‌ی باله‌خانه‌ ده‌گه‌رته‌وه. له‌م سه‌ر و ئه‌وسه‌ری هۆله‌که، دیکۆر ئاسایی، په‌یژه‌ هارمۆنییه‌کان یه‌ک ده‌گرن. دیواره‌که‌ی به‌رامبه‌ر ئیشگر دووپات بوونه‌وه‌یه‌کی پسیکۆلۆژی به‌شه‌کانی فریزه²⁹، سیپالی ئه‌مۆسفیری و رووداوه‌ ژبولۆژییه‌کان. خه‌ونیه‌کی توندوتیژ و خیرا هی کۆمه‌له‌ عاتیفه‌یه‌یه‌کان له‌گه‌ل بوونه‌وه‌ری میزاج جیاوازی نیو هه‌موو دیه‌نه‌کان.

2

له‌ شه‌ودا، چرا و مافووره‌کانی دوینی ئیواره‌هاژه‌ی شه‌پۆلانیان هه‌یه، به‌دریژای جه‌سته‌ی پاپۆر و ده‌وربه‌ری پرده‌که‌ی پاشکۆ.

ده‌ریای دوینی ئیواره، چه‌شنی مه‌مکۆله‌کانی ئه‌میلیایه.

به‌ره‌کانی قه‌د دیوار، تاکو ناوقه‌دی، ده‌وه‌نی سوورمه‌داره، به‌زومه‌رهد بۆیاغ کراوه، که‌ کوکووختی دوینی ئیواره‌ خۆیان فری ده‌دنه‌ باوه‌شیه‌وه.

(29) فریز: به‌و نه‌خشه‌ ده‌رپۆقیوانه‌ ده‌وتریت که له‌سه‌ر دیواردا ده‌کرت.

پلاکی³⁰ خانووه ره شه که، هه تاوه راسته قینه کانی که ناری لمین: ئای!
ئا ئه م جار، بییری سیحر و تاقه دیمه نی کازتیه.

سۆفیکه ری

له قه دپالی ته پۆلکه که فریشته کان کراسه خوربیه کانیاں له ناو گژوگیای
پۆلایین و زومه پرددا باده دهن.
کیلگه کانی گر تاکو دۆندی گرده کان قه له مبارز دهن.
له لای چهپ خۆلی ترۆپک، پیتشیل له لایه ن هه موو پیاو کوژان و هه موو
جهنگه کانه وه و گشت هه را و زه نا کاره سات ئامیزه کان دوای لیژییه که ی
ده که ویت.

پشتی ترۆپکه لای راستیش هیللی رۆژه له لانه کان و پیتشکه و تنه کان.
سه ره رای ئه وه ی که ئۆیه که ی سه ر تابلۆکه به هاژه ی غل خوار دوو دروست
بووه به ره و مرواریه کانی ده ریا و شه وانی مرۆقانه گورگه لۆقه یه تی.
شیرینی گولدار ی ئه ستیره کان و ئاسمان و ئه وه ی ماوه ته وه، به رامبه ر
ته پۆله که سه به ته ئاسا داده به زن، - به ره و روومان، که ندره که ی خواره وه
بۆندار و شین هه لده گه ریتنی.

کازیوه

با وه شم بۆ کازیوه ی هاوین کرده وه.
هیشتا هیچ شتییک له سه ر رووی کۆشکه کاندانه ده جوو لایه وه. ئاو مرد بوو.
سه ر یازگه کانی تاریکی رچه ی دارستانه کانی جی نه ده هیشتا. رۆیشتم،
هه ناسه وریاکان و شله تینه کانم هینایه ئاگا، به رده نایابه کان ته ماشایان
ده کرد و باله کانیش به بی ده نگ به رز ده بوونه وه.
پرۆژه ی یه که م، له و رچه یه ی که پر له بریسکانه وه ی ته ر و بی ره نگ بوو،
گولتی بوو ناوی خۆی پی و تم.
به تاقه گی قه زه ردی بلا بووه وه ی نیو سه رووه کان پیکه نیم: له دۆنده

(30) پلاک: ته خته ی ناو نیشان، که له پیتش خانوودا هه لیده واسن.

زیوینه که دا ژنه خوا وه نده که م ناسییه وه.

ئا له و کاته دا چارشیتیه کانم یه ک له دووی یه ک هه لمالی. له کۆلانه که دا،
به بازو و راوه شان دهن وه. له ده شتا بییه که که به که له شتیرم راگه یاند. له شاره
گه وره که دا به نیو زه نگول و گومبیه زه کاندای غاری ده دا، وه کو ده رۆزه که ر
به سه ر شۆسته مه رمه رینه که دا رای ده کرد، پاوم ده نا.
له سه رووی کۆلانه که دا، نزیک دارستانی ژاله، به چارشیتیه کۆبووه کانی
ده ورمدا، که میتکیش هه ستم به جه سته زله که ی کرد.
کاتی هاتنه وه ئاگا نیوه رۆ بوو.

گول

لهسهه په پيژده زيرين، - له نيو نويي ناوريشمين، تول خوځه ميشين، مه خمه لي سوز و له گه نه كړيستالين وه كو مسي بهر هه تاو رهش داگه راو، - د پيژتال¹ ده بيبنيم له سهه مافووري هيل زيوين ده كړينه وه، چاو و قزبش.

پارچه ي زيري زهره به سهه نايقيدا په خشاوه، كوځه گه ي داركازيش گومبه زيكې زومه رده هه لده گرن، چه پكه نه تلله سي چه رمگ و گوزچاني باريكي له علي دهوري گول ه باغي ناويني داوه.

چه شني خوداوه نديك چاو گه وره و شين و شيوه به فرين، دهريا و ناسمان جه ماوه ريكي لاو و گولي به هيت به ره وه هه يوانه مه رمه رينه كان را ده كيشن.

شهوانيكې تور هات

فوويه ك كه ليني نويي له نيو بهر به سهه كاندا ده كاته وه، - جولانه وه ي بنميچه سوواوه كان ده شيويني، - سنوري خانوه كان په رش و بلاو ده كاته وه، - ده لاقه كان ده كوژينيته وه، - له سهه رووي رهزه كه، له سهه پي خوم دابوه بهر زيرابه كه، - دابه زيمه ناو گاليسكه يه ك كه به باشي چاخه كه ي خو ي به ناوينه قوقزيبه كانې ده سنیشان ده كرد، چوارچيوه قوپاوه كانې و قه نه فه چه ماوه كانې. تهرم هه لگري وه نه وزي من، دووره په ريز، خانووي شوانانه ي گه لويي من، گاليسكه كه به سهه چيمه ني شاريي كال بووه داده چه مييه وه: له خيچييه كي سهه رووي ناوينه كه ي لاي راستيش وينه ي مانگي رهنگ زهره ده خوليتته وه، گه لاي داران، مه مكو لانيش، - سهه وز و شينيكي يه كجار توخ وينه كه داگير ده كهن. له خاكي به رده لاند ا نازه له كان به ره لان.

- ليره فوو بز باهوز ده كريت، سو دومه كانيش - نوره شه ليمه كانيش، - نازه له

(1) د پيژتال: روه كيكي زهه راوييه، بهرزه، هيتشه گول ده كريت، له چه شني په نجه به قه ديا شور ده پيته وه.

درنده كان و له شكره كان،

- (تاي مه يته ره كان و نازه له كانې خهون ده گه رينه وه ژير دره خسته هه ره خنكاوه كان، يو نه وه ي تاكو چاوان نغروم كه نه كانبي ناو ريشمه وه)
- بماننين، قامچي خواردوو به نيو ناوه به خوره كان و خواردنه وه په رش و بلاوه كان، به سهه چه په ي سه گاندا غل بينه وه...
- فوويه ك سنووري خانوه كان په رت و بلاو ده كاته وه.

ده رياوانيي

گاليسكه زيوين و مسينه كان-

پيشه كي زيوين و پولا ييني پا پوزان-

له كه فاو ده دن.

كوته ره ي دركه كان به رز ده كه نه وه.

ته زووه كانې لاند²

شوين پاچكه فراوانه كانې كشاني ده ريا، -

بازنه ي به ره و روزه لات ده خزين.

به ره و كوځه گه ي جهنگل، -

به ره و رهنگه تور دراوه كان،

كه سووچه كانيان بهر گيژه لوو كه ي تيشك ده كه ون.

جه زني زستانه

تافگه له پشت زنجي نويي را- كو ميدييه كان ده زرين گيته وه. چلچراكان ده كشين، له نيو باخچه و ره و ته نزيكه كانې مياندر³، - كه سك و سوورايي خورتاوا. حوريبه كانې هوراس⁴ كلاوي نيمپراتوريه كه ميان له سهه ره، - هه لپه ركي سيبري، چينيبه كانې بوشي⁵

(2) لاند: بهو پارچه زهوييه ده و تربيت كه ته نها چند جوړه روه كيكي لين ده رويت.

(3) مياندر: روو باريكه له توركي، ده رزيته درياي نيجه وه.

(4) هوراس: مه به ست له شاعري لاتينيبه.

(5) بوشي: مه به ست له هونه رهندي فهره نسييه (۱۷۰۳ - ۱۷۷۰).

پاراپی

تایا ئەو دەتوانی لە تمووحە پیتیشیلکراوە هەتا هەتایانەم خوش بییت، - که کۆتاییهکی فەر، سەردهمی نهبوونی چارهسهرکات، - که رۆژتیکى سهرکهوتوو لهسهر شوورهبى گیتلییه قهدریبهکامان بمانخهوینى؟
(ئای بۆ دارخورماکان! بۆ مروارییهکان! بۆ خوشهویستی، بۆ هیز! له ههموو بهختیارى و سهربهزبیهک بهرزتر! له ههموو باریک و له ههموو شوپتیکدا، نههریبهنیک، یهزدانیک، - لاوتى ئەم بوونهوهدهی ئیهره: من!)

با رووداوه له رادهبهدهره زانستییهکان و بزوتنهوهی بریانهی کۆمهلایهتی تازیز بن، چهشنی گهراوهوهی لهسهرخۆی گهردن تازادبوونی ههول...
بهلام خۆنمژ⁶ سالارمان دهکات، داوامان لێ دهکات رابوێترین له گهڵ ئەوهی که بۆمانى بهجێ دههێلێ، یا بهجۆرتیکى دى، عهنتیکهتر بێن.
گهزانه نیو برین، له نیو ههواى داهیزراو و دهريا، نیو تازار، نیو بێ دهنگى ئاووههواى کوشنده، نیو ئەشکهنجیهی دەم بهخهنده، نیو بێ دهنگییهکی لیبجی سهخت.

شار

له دهريهندی ئەندیگۆوه تا دهريای ئوسیان، لهسهر لمی پهमेی و نارنجی که ئاسمانى شهرايی شۆریبیتتهوه، ههر ئیسته سهرکهوتن و شهقامه کریستالییهکان بری ههر ئیسته لهلایه خیزانه گهنجه ههژارهکانهوه نیشتهجین که خۆراکیان له لای میوه فرۆشهکانه. دهولمهندی نییه. -
شار!

له بیابانیکى قیرهوه له گهڵ چینی تهومژى یهک له دووی یهک بهکۆمهڵ، قیز لێ بووهوه، بهرهو ئاسمانى قوپاو، گهراوه، دابهزو، دووکهلیکی

(6) خۆنمژ (Vampire): له بیروباوهره خرافاتهکانی رۆژئاوا، خۆنمژ هیمایه بۆ مرگ، که شهوان تابووتی خۆی جێ دههێلێ و دواى زیندوان دهکوهیت تاكو خۆنجان بمژی.

پهشی دزیو دروست بوو، که دهتوانی ئوقیانوس بخاته پرسه، تهپلهسهه، پهروهوه، گهمی، سمت، غار دهدهن.
- جهنگه!

سهر بهرزکهوه: ئەم پرده دارینه، کهوانهیییه، دواباخچهی سهوزهی⁷ سامهربيه⁸ چرایهکی قامچی خواردوو به شهویکی سارد ئەم دهمامکانه رۆشن دهکاتهوه، پهربيه گیله کراسی هاوارینهکه⁹، له خوارووی پروباردهکه، ئەم کهلهسهه رۆشانهی کیتلگهی پاقلهکه - دۆناودۆنهکانی دیش - گوند.
رێگاگان به پهڕزین و دیوار دهوور دراون، بهزهحمهت باخچهکانیان گرتۆته خۆ و گوله دزیوهکانیش که بهخوشک و دل ناو دهبرین، دیمهشق ماندووی کهنهفتییه، خاوهندارییهتی ئەجنده ئهريستۆکراتییهکانی پشت رینانی، یابانی، گۆرانی، هیتستا دهشبیت پيشهوازی له موسیقای کهونینهکان بکهن. خانیش ههتا ههتا داخراو. شازاده ههن، ئەگهريش سهرقال نیت، خۆبندنی ئەستیرهکان - ئاسمان.
بهیانییهکهی لهگهڵ ئەو، له نیو کهرته شهخته شهپتان کرد، لیبی کهسک، سههۆل، بهیداخی رهش و تیشکی شین و گولای ئهرخهوانی ههتاوی پۆلهکان¹⁰، - هیزی تۆ.

بهريهري

گهلی پاش رۆژان و وهزان، بوونهوهران و ولاتان، بهیداخی گۆشتی خۆنینهی سهر ئاوریشمی دهرياکان و گولای پۆلهکان، (بوون نییه).

- (7) سهوزه (Potager): مهبهست لهو باخچانهیه که تهرخان دهکرت بۆ چاندنی ئەو روهکانهی که شۆریای بێ لیده نریت.
(8) سامهري: شاریکی کۆنی فلهستینه، جارن پایتهختی شانەشینى ئیسرائیل بووه.
(9) هاوارین: له هاوارهوه وهگرارهوه. بهو شته یا ئەو کهسه دهوتریت که سروشتی هاواری ههبيت.
(10) پۆل: پۆلی باکوور و باشوره.

گهردن نازاد له که رهنا کونه کانی قاره مانیتتی. که تا ئیستاش شالا و بۆ دل و سه رمان دههینن- دوور له پیاوکوژانی پیتشوو.

ئای! بۆ بهیداغی گوشتی خوینینی سه ر ئاوریشمی ده ریاکان و گولئی پۆله کان، (بوون نییه).

شیرینییه کان!

کانییه هه لچوو ه کان، به رپه ئنه ی شه خته داده بارن، شیرینییه کان! - گری بارانوی بای مروارییه کان له لایه ن دلئیکی زه مینییه هه همیشه رهش داگه راوه وه فری درابیتته به رمان.

- ئای جیهان!

(دوور له ته مه لخانه کونه کان و بلتیه سه کونه کان، که گوپیان لی ده بوو و هه ستیان پت ده کرد)، کانیه هه لچوو ه کان و که فاوه کان. موسیقا، که ندره کان دیتیه هه ژه و سه هۆله ئه ستیره ییه کان پتکدا ده دات.

ئای بۆ شیرینییه کان، ئای بۆ جیهان، ئای بۆ موسیقا! لیره ش، شیه و و ئاره ق و قژ و چاو، سه ر ئاو که وتوون. رۆنه که چه رمگه کانیش، کولاون. دهنگی میینه ش ده گاته قوولایی ئاگرپه ئین و نه شه که وته کانی پۆلین. به یداغ...

هه راج

بۆ فرۆشتن ئه وه ی که جوله که کان نه یانفرۆشت، ئه وه ی نه نه جیبزاده، نه تاوان، تامیان نه کردوو، ئه وه ی ئه قینی نه فره ت لیکراو و پاکیزه یی دۆزه خی جه ماوه ر نایزانی، ئه وه ی نه زه مه ن و نه زانست درکی پت نه کردوو.

دهنگه دووباره دروستکراوه کان! هۆشباری برایانه ی گشت وزه ی کۆرال و ئۆرکیه سترالانه و ته تبیه که کتوپره کانیا ن، ریکه وتیکی ده گمه ن، بۆ نازادکردنی هه سه ته کامان!

بۆ فرۆشتن جه سه ته ی بی نرخ، به دهر له هه موو ره گه زئی، له هه موو جیهانی، له هه موو جنسی، له هه موو نه وه یه ک! ده و له مه ندیه هه لچوو ه کانی هه موو

ته لاشی!

هه راجی مرواری نه پشکینراو!

بۆ فرۆشتن فه وزای جه ماوه ر، رازی بوونیکی بی به ریه ست بۆ به هره وه ره به رزه کان، مه رگی دژوار بۆ دل سوۆ و دل داران!

بۆ فرۆشتن خانوو به ره و کۆچکردن، وه رزش، گه مه ی جنۆکان و فه راحیه کی ته واو و هه را و زه نا و ئه و بزوتنه وه و ئاینده یه ی که ده یهیننه دی.

بۆ فرۆشتن ته تبیه قاتی ژماره و بازه¹¹ هاوئاوازه نامۆکان. پتیکه گه یشتنه کان و شیه وازه گومان لینه کراوه کان، ده ست به سه رگرته کتوپره کان، بازیکی شیتانه و هه تا هه تایی به ره و دره وشانه وه نادیا ره کان، به ره و له ززه ته هه ست پت نه کراوه کان و، - بۆ نه یینییه سه مه ره کانی هه ر فه سادئ-حه زیکی سامناکیش به ره و حه شامات.

بۆ فرۆشتنه جه سه ته و دهنگ، ده و له مه ندیه ی که ناهینریتته زمان، ئه وه ی که هه رگیز نافرۆشریت، فرۆشیا ره کان هیتشتا له هه راج نه بوونه ته وه! به م زووانه ش رتبه وا ره کان کالاکانیا ن ناده نه وه.

ئه جنده

1

له پتیاوی هیلیندا، شیه ی دره خته رازاندنه وه کانی ژیر سیبه ری عازهبان و بریه هیمنه کانی بیدهنگی ئه ستیران یه کیان گرت. گه رموگوری هاوین به ئامانه ت درایه بالنده لاله کان و فه ریکی پتیه ستیش درا به گه مییه کی پرسه داری نرخ نه زانراو له لایه ن ده سکی ئه قینه مردوو ه کان و گولاهه په رت و بلاوه کان.

- پاش وچانی ئاوازی دارفرۆشان له نیو دهنگه دهنگی سیلاویکی ژیر که لاهه کانی دارستان، زهنگوله کانی ئاژه لانیس له زایه له ی نیو دۆل، قیژه و هاواری ده شتاییه کانیش.

(11) باز: مه به ست له بازدا نه.

له پیتناو مندالیی هیلتین فهروو سیبهر هه لهرزین . سینهی هه ژاران و نه فسانه کانی ئاسمان.

چاوه کانیشی و سه ما بهرزه کەشی، تەنانەت له نیو بریقە نایابە کانیش، له نیو کارلیکردنە سارده کان و له زه تی دیکۆر و ساته دهگمه نه کان.

جهنگ

2

له مندالییدا هه ندی ئاسمان بینایمانی تیش کرد: هه موو کاره کتەر ره کان فیزیۆنومییمان جوئ کرده وه. دهرده کان تووشی کارلیکردن هاتن، ئیسته، دووپات بوونه وهی نه به دی ساته کان و بی کوتایی ماتماتیکه کان له م جیهانه دهرم دهکن که تووشی هه موو سهرکه وتنه مه ده نیبه کان هاتم، مندالییه کی نامۆ و سۆزیکي فراوانه، ریتلیگیراوم. - خهون به جهنگیکه وه ده بینم، به ماف و هیزه وه، به لۆژیکي دهرک پی نه کرا وه وه. نه مهش ئاسانه چه شنی رسته یه کی موسیقیایی.

لاویتی

1

یه کسه ممه

حیسا با ته کان له لایه ک، دابه زینیکي بی مه فهری ئاسمان و زیاره تی یاداشته کان و وانهی کیش و خانوو و سه ر و جیهانی فیکریش داگیر دهکن.

- ئەسپێک خیرا له گۆره پانی قه راغی شار، به درپژایی کیتلگه و ده وه نه کاندای غار ده دات، رشانه وه یه کی خۆله میشین به ره لای کردو وه. ئافره تیکي کۆله واری دراما، له شوینتی، له جیهان، له پاش ده سته رداریه کی چاوه پروان نه کراو، ده نالینتی.

چه ته کان پاش ره شه با داهیتزران، سیامه ستیی و برین. زارۆله کان

به درپژایی رووباره کان خنکاوی دهستی نه فره تن.

دهست به دهرز بکه ینه وه له نیو هه راو و هوریا ی کارتیکی لووشده ره که له نیو چه شامات گرت ده بیته وه و بهرز ده بیته وه.

2

سونی*

پیاویکی بنه ما ئاسایی، ئایا له ش وه کو میوه یه ک هه لواسراوی باخچه نه بوو، ئای بو رۆژگارانی مندالی! جهسته گه نجینه یه ک بوو بو به فیرۆدان! - ئای بو خوشه ویستی، ترس، یا هیزی دهروون¹²? خاک ئەم دیوو ئەو دیویکی به پیتی له میر و هونه رمه ندان هه بوو، له نه وه و ره گه ز که به ره و تاوان و پرسه پالی پتیه ده نان:

جیهان بهخت و ترستانه. به لام ئیسته، ئەم کاره ته واو، تو حیسا به کانت، تو، بیوچانه کانت، ئیسته تهنه سه ما و دهنگتان هه ن، دیاری کراو نین و زۆرلیکراو نین، سه ره رای ئەم وهرزی ئافراندن و سهرکه وتنه، - له مرۆفایه تی برایانه و نه پیتی له نیو گهردوونیکي بی وینه، - تهنه ئیسته هیز و ماف سه ما و دهنگی به نرخ رهنگ ده ده نه وه.

بیست ساڤ

3

دهنگه دانشه دوورخراوه کان... پاکیزه یی جهسته به تالیی داروخاوه... ئاداژتیو، ئای خۆپه رستییه هه تا هه تاییه که ی هه رزه کاری! گه شینییه کی چالاک: ئەم هاوینه جیهان چه ندی پر له گول بوو! ئاواز و شیوه مردووه کان... جۆقه، بو هیمن کردنه وه ی بی توانایی و ونیی! جۆقه یه ک له

(*) جۆره شیعریک له چوارده دیر پیتیک دپت.

(12) دهروون (Psychè): مه به ست خودای دهروونه له میتولۆژیای یونانی کۆندا، له مه وه وشه ی سابکلۆژی یا بسیکلۆژی داده رپژری.

شووشه و له ئاوازه شهوینهکان... له راستیدا ده‌ماره‌کان خیرا هه‌لده‌چن.

4

هیشتا له ئەزمونی¹³ پیر- ئەنتوان دایت. یارییه گه‌رموگوره‌کان هه‌لقاچینراون، تیکی¹⁴ فیزی مندالانه و داروخان و سامناکی. به‌لام تو‌دهست به‌م کاره ده‌کە‌ی: هه‌موو پیداو‌یستیییه هاوئاوازییه‌کان و ئه‌رشیته‌کتوره‌کان له ده‌وری ته‌ختدا تووشی کارلیتکردن دین. بوونه‌وه‌ری ته‌واو، چاوهری نه‌کراو ده‌چنه ژیر رکیتی تاقی کردنه‌وه‌کانتیه‌وه. له ده‌وربه‌رت، خه‌والوانه هه‌لده‌چن فزولییه‌تی حه‌شاماته‌کۆنه‌که و که‌شخه‌یی رابواردنیکی پووج. یاداشت و هه‌سته‌کانت ته‌نها ده‌بئه‌ خۆراکی هیزی ئافراندا. به‌لام جیهان، پاش رویشنت چي به‌سه‌ر دیت؟ له هه‌موو حاله‌تیکدا، له رووکه‌شی ئیسته‌دا، هیچ شتیک نییه.

شاخه‌ ده‌ریا*

کازیوه‌ی زبیرین و ئیواره‌ی هه‌لله‌رزو، به‌پانایی ئەم خانووه گه‌مییه‌کان ده‌دۆزنه‌وه، له‌گه‌ل ده‌وربه‌ره‌که‌ش شاخه‌ ده‌ریایه‌ک پیک ده‌هین چه‌شنی ئیپیر و پیلوینتیز¹⁵ ده‌کشین، یا چه‌شنی دوورگه‌ یابانییه‌ گه‌وره‌که، یا سارای عه‌ره‌ب! چوونه ژووره‌وه‌ی نویتکه‌ران په‌رستگا‌کان رو‌شن ده‌که‌نه‌وه، دیه‌نه‌ فراوانه‌کانی قه‌لای که‌ناره‌ نویتیه‌کان، ته‌پۆله‌کان به‌گولگی گه‌رم و جه‌ژنی سۆزانییه‌کان ئارایش بوو، جوگه‌له‌ گه‌وره‌کانی قه‌رتاجه‌ و شوسته‌کانی قینیسیای ته‌ماوی، هه‌لچوونه‌ خاوه‌کانی ئیتان و¹⁶ درزی

(13) ئەزمون: لیره به‌مانا مه‌سیحیه‌که‌ی به‌کاره‌ینراوه. مه‌به‌ست له‌و ئەزمونه‌یه‌ که‌ خودا مرۆقی خۆی پین تاقی ده‌کاته‌وه.

(14) تیک (Tic) به‌و جو‌ره‌ جولانه‌وه‌ ده‌وتیت که‌ له‌ مرۆف توانای ئەوه‌ی نییه‌ کۆنتروۆلی بکات.

(*) شاخه‌ ده‌ریا: جو‌ره‌ شاخیکه‌ به‌سه‌ر ده‌ریادا ده‌کش و به‌رز ده‌بیتته‌وه.

(15) ئیپیر: ناوچه‌یه‌که‌ له‌ یۆنان. پیلوینتیز: نیمچه‌ دوورگه‌یه‌کی یۆنانییه.

(16) ئیتان: جیایه‌کی ئاگرپه‌ژینه‌ له‌ ئیتالیا.

گولان و ئاوی شه‌خته، حه‌وزی جل شوشتنه‌کان به‌چناری ئەلمان ده‌وردراوه، بناری باخچه‌ ده‌گه‌مه‌نه‌کانیش له‌ سه‌رووی دره‌خته‌ یابانییه‌کانه‌وه شو‌ر ده‌بئه‌وه، سیمای¹⁷ بازنه‌یی «رۆیال» و «گران» ی سکاریلو یا بروکلین، هیله‌ ئاسنینه‌کانیان له‌ ته‌نیش، یا له‌ قوولایی یا له‌ سه‌رووی ئەم میوانخانه‌ هه‌ل‌بژارده‌ییانه‌ی هه‌موو میژووی خانووبه‌ره‌ هه‌ره‌ نایابه‌کان و نامۆکانی ئیتالیای و ئەمه‌ریکا و ئاسیان، که‌ په‌نجه‌ره‌ و هه‌یوانه‌کانیان که‌ ئیسته‌ پرن له‌ رو‌شنایی و خواردنه‌وه‌ و شه‌مالی ده‌وله‌مه‌ند، کراونه‌ته‌وه‌ بو‌ ئه‌ندیشه‌ی رپیواران و نه‌جیبزادان - که‌ ئاماده‌ن به‌و رو‌ژگاره‌ بو‌ تاراتیله‌کانی که‌نار - به‌لکو بو‌ گۆرانییه‌کانی نشیوه‌کان که‌ نیشانه‌ی هونه‌رن، بو‌ ئەوه‌ی به‌جو‌رتیکی به‌رز سیمای کوشک - شاخه‌که‌ برازینیتته‌وه.

دیهمه‌ن

کۆمیدی کۆن دوا‌ی ته‌بایییه‌کان ده‌که‌و‌یت و غه‌زه‌له‌کان دابه‌ش ده‌کات:

شه‌قامه‌کانی ته‌خته‌ی شانۆ،

شو‌سته‌یه‌کی درپژی ته‌خته‌ به‌درپژیایی کیتلگه‌ی به‌ردین که‌ حه‌شامه‌تیکي به‌ره‌ری له‌ژیر دره‌خته‌ بی‌گه‌لاکاندا ری‌ ده‌که‌ون، هه‌یه.

له‌ نیو قاوشه‌ به‌تول دروستکراوه‌کان، که‌وتنه‌ دوا‌ی هه‌نگاوی پیاسه‌که‌رانی ژیر فانۆز و گه‌لاکان.

بالنده‌ ته‌لیسماییه‌کان¹⁸ ده‌که‌ونه‌ سه‌ر پردیکی بزۆک که‌ له‌لایه‌ن «ئارشپیل» هوه‌ ده‌جولیتته‌وه‌ و به‌به‌له‌می بینه‌ران داپۆشراوه.

دیهمه‌نه‌ لیریکییه‌کان له‌گه‌ل ده‌نگی شمشال و ده‌هۆل ده‌چه‌مینه‌وه‌ نیو حه‌شارگه‌ ریزبووه‌کانی بن میچه‌کان، له‌ ده‌وری سالۆنی یانه‌ نویتیه‌کان یا سالۆنه‌ رو‌ژه‌لاتییه‌ کۆنه‌کان.

دیهمه‌نی ئەجندانه‌ له‌ دۆندی په‌یژه‌ شانۆیییه‌کاندا پیشکه‌ش ده‌کریت که‌

(17) سیمای: لیره له‌ جیاتی «واجه» بو‌ خانووبه‌ره‌ به‌کاره‌ینراوه.

(18) بالنده‌ ته‌لیسماییه‌کان: لیره رامبۆ مه‌به‌ستی له‌و ئەکتانه‌یه‌ که‌ ده‌مامکی بالنده‌یان له‌ سه‌ر روخساره.

به دهه‌ون ده‌ور دراوه، - یا ده‌جولیتته‌وه و شه‌پۆل ده‌دات له پیناوی بیوتیندا¹⁹، له‌ژیر سیبهری ده‌وه‌نه له‌راوه‌کاندا له‌ ترۆپکی کیتلگه‌کاندا. ئۆپیرا- کۆمیک²⁰ له‌سه‌ر ته‌خته‌ی شانۆکه‌مان دابه‌ش ده‌بیت له‌ لوتکه‌ی پیتکه‌یشتنی ده‌ په‌رده‌ که له‌ هۆله‌ ناگرینه‌که‌دا به‌رز ده‌بیتته‌وه.

ئێواره‌یه‌کی میژوویی

له‌ ئیوارانیکیدا، بۆ نمونه، گه‌ریده‌یه‌کی ساویلکه‌ خۆی دووره‌په‌ریز له‌ کاره‌ساته‌ ئابووری‌کاماندا راده‌گریت، ده‌ستی مامۆستایه‌ک یاری به‌کلافسانی²¹ کیتلگه‌مان ده‌کات، له‌ قولایی گۆله‌که‌ قومار ده‌کریت، نه‌ینۆک، شازاده و قشتۆله‌کانی ده‌هینیتته‌وه‌ ئارل، پیر- ژنان و²² چارشیتومان هه‌یه و هه‌ودای هاوتاواز و رهنکه‌ ئه‌فسانیه‌یه‌کان سه‌ر خۆرناو‌اش.

موچرک به‌گیانیا دیت کاتێ راوچی و هه‌شامات تیده‌په‌رن. کۆمیدی ده‌تکیتته‌ سه‌ر ته‌خته‌کانی سه‌ر چیمه‌ن و په‌شپوی هه‌ژاران و بێ ده‌سه‌لاتی سه‌ر ئه‌م ته‌خته‌ گه‌لخویانه!

له‌روانگه‌یدا کۆیله‌ . ئه‌لمانیا به‌ره‌و مانگه‌کان سه‌رده‌که‌ویت، بیابانه ته‌ته‌ریبه‌کان رۆشن ده‌بنه‌وه‌ . یاخی بوونه‌ کۆنه‌کان له‌ ناو چه‌قی ئیمپراتۆری ئاسمانیه‌یه‌کاندا ده‌مرخین، له‌سه‌ر په‌یژه‌ و قه‌نه‌فه‌کانی پاشادا . جیهانیکی بچووک و کال و بێ گری، ئه‌فریقا و رۆژتاوا داده‌مه‌زینن. پاشان بالیه‌که‌ی ده‌ریایی و شه‌وانی ناسراوی کیمیایه‌کی بێ کیش و ئاوازیکی مه‌حال.

هه‌مان سیحری بورژوازی له‌ هه‌موو خاله‌کاندا کاتێ که‌ گالیسکه دامانده‌به‌زینتی!

فیزباناسیکی هه‌ره‌ سه‌ره‌تایی هه‌ست به‌وه‌ ده‌کات که‌ چوونه‌ ژیر رکیفی ئه‌م

(19) بیوتین: میلله‌تیکن له‌ یۆنانی کۆندا، به‌عه‌قل سووکی به‌ناویانگن.

(20) کۆمیک: مه‌به‌ست له‌ کۆمیدییه‌ .

(21) کلافسان: ئامیتریک موسیقایه‌ وه‌کو پیاو‌نۆ وایه‌ .

(22) پیر- ژنان (Saintes): قدیسات، وشه‌یه‌کی دارپه‌ژراوه‌ .

ئاوه‌هه‌وا شه‌خسییه‌وه‌ مه‌حاله، ته‌می په‌شیمانی جه‌سته‌که‌ هه‌ر تیبینی کردنی خۆی له‌ خۆیدا ئازاریکی گه‌وره‌یه!

نه‌خیر! . بۆ ساتیکی گه‌رماو²³ و ده‌ریا قه‌پینراوه‌کان و گه‌ر ژیر زه‌مینیه‌یه‌کان و ئه‌ستیره‌ راگوێزراوه‌که‌ و له‌ ناوێردنه‌ شیلگی‌گه‌رانه‌کان و ئه‌وه‌ یه‌قینانه‌ی که‌ به‌که‌مۆکه‌یه‌ک فیتله‌وه‌ له‌ لایه‌ن ته‌ورات و خوداوه‌ندانی قه‌ده‌روه‌ ئامازه‌ی بۆ کراون. - سه‌ره‌رای ئه‌مه‌ش، ئه‌مه‌ هه‌یج شوینه‌واریکی ئه‌فسانه‌یی نییه‌ .

بۆتۆم*

واقیع گه‌لی درکاوییه‌ بۆ میزاجی گه‌وره‌ی من - سه‌ره‌رای ئه‌مه‌ش خۆم له‌ لای خاتوون ده‌بینمه‌وه‌، بالنده‌یه‌کی گه‌وره‌ی خۆله‌میشینی سپیم - به‌ره‌و رازاوه‌ی بنمیچ ده‌رده‌په‌رم، باله‌کانم له‌ دووی خۆ به‌ره‌و تاریکی ئیواره راده‌کیشم.

له‌ژیر پیتی قه‌ره‌ویله‌که‌ی بووم، ته‌حه‌مۆلی خشل په‌رستن و شاکاره جه‌سته‌ییه‌که‌یم ده‌کرد، ورچیکی زلی پۆک وه‌نه‌وشه‌یی تووک سپی له‌ خه‌م و خه‌فت، پر چاوانیش کرېستال و زیوی میژه‌کان.

هه‌موو شتی بووه‌ تاریکی و هه‌وزی ماسی کلپه‌دار. به‌یانی، - کازپوه‌ی حوزه‌یرانی جه‌نگاوه‌ر - به‌ره‌و کیتلگه‌کان غارم دا، که‌ر ئاسا، زه‌نگۆل له‌راوه و به‌گله‌یی، تاکو سابینه‌کانی²⁴ ده‌ورو به‌ر هاتن و خۆبان فری دابه‌ به‌ر لموزم.

H

هه‌موو سه‌ره‌سه‌ختیه‌ک ئابرووی جووله‌ سامناکه‌کانی هه‌ته‌نس ده‌بات. ته‌نیا یه‌یه‌که‌ی میکانیکی ئیروئیکه‌، داهه‌یزانی دینامیکی ئه‌قینه‌ . له‌ژیر چاوپه‌ری مندالییه‌ی که‌ی، له‌ چاخه‌ زۆره‌کاندا، کلپه‌ی پاکیزه‌ی ره‌گه‌زه‌کان

(23) گه‌رماو: لێره مه‌به‌ست له‌و گه‌رماوانه‌یه‌ که‌ هه‌لم رۆلی گه‌وره‌ی تیدا ده‌بینی.

(*) بۆتۆم: ناوی قاره‌مانیکی شانۆگه‌رییه‌کی شکسپیره: خه‌ونی شه‌ویکی هاوینانه‌ .

(24) سابین: مه‌به‌ست له‌ کیژۆله‌یه‌ .

بوو. دهر وازه که ی بۆ کویره و هری له سهر پشت بوو. لیتره، وری بوونه و هیرانی ئیمپرو به سۆز و کرده و هی هه لده و ه شیتته وه. - ئای بۆ رچه له کینیکی سامناکی عه شقه سه ره تاییه کانی خاکی خویناوی نیو هایدرو جینی²⁵ پۆشنکه ره وه! هورتنه نس بدۆزنه وه.

بزووتنه وه

بزووتنه وه که ی پیچا و پیچی سه رگوپی ئه و رووباره ی که شوپ ده بیته وه.

خه رهندی پاشکووی پا پۆر،

خیرایی که پره که،

تیپه رینی فراوانی رووباره که،

به ره و رووناکییه نامۆکان ده بیته

نویتی کیمیاویانه

پیتوارن به ستوونی ئاوی دۆله که ده ور دراون و

به رووباره که ش.

ئه مانه داگیر که رانی جیهانن

له سه ره ته ی کیمیای شه خسی ده گه رین،

وه رزش و فه ر له گه لیاندا سه فه ر ده کات،

په ره ده له گه ل خویان ده هینن

په گه ز و چین و ئازهلان، له سه ر ئه م پا پۆره دان،

پشو و گیژ بوون

له ژیر رووناکی له هی

له ئیواره سه رسامه کانی ده رزوتنه وه.

له به ر گفتوگوئی نیوان نامیره کان- خوین، گولان، ناگر، خشل-

حیسا باتی هه ژاوی سه ر ئه م پا پۆره راکردوه

- ده بینریت، وه کو به نده ری ئاوی به ره و ئه و دیو ریگا ئاوییه

پالپیتوه نراوه کان غل ده بیته وه

(25) مه به ست له چراهه که که به گاز کار ده کات.

زل، هه تا هه تا رووناک، - ستۆکی²⁶ ده رزه کانیا،

ئه وان له عیشوه ی ها و ئاواز ده رکران

له قاره مانیتی که شف کردن.

به ره و رووداوه ئاوه و اییه هه ره سه رسورینه کان

جووتی لاو له سه ر پردی پا پۆره که لاته ریک ده وه ستن

- ئایا کیتی کۆنه که لیتی ده بوورین؟

گۆرانی ده لپین و خو مه لاس ده دن.

دلسۆزی*

بۆ لویز فانامین و فورینگیمی خوشکم. کلاوه شینه ره هبانییه که ی به ره و

ده ربای باکوور و ده رده چه رخ، - له پیناوی خنکاواندا.

بۆ لیۆنی ییوا داشبی خوشکم. سلاو- گیای هاوینه منگه یان دیت و

بۆنیا ن کردوه.

- له پیناوی تایی دایکان و زارۆلان.

بۆ لولو- شه ی تانه که- که زه وقی بۆ زه مانی ده سته خوشکه کان²⁷

و په ره ده ی نیوه چل ماوه. بۆ پیاوان! بۆ خاتون***

بۆ ئه و هه رزه کاره ی که بووم. بۆ ئه و پیره میرده، زاهید یا موژده ده ر.

هزی هه ژاران. بۆ عاریفه هه ره به رزه کاران.

هه ره ها بۆ هه موو ئاینزا و مه زارانه و ئه و رووداوانه ی که به ره و رووی

ده چین، به هۆی سروشیکی ساتییه وه یا فه ساده شیلگی ره کانی خۆمان.

ئه م ئیواره یه له سیرستیوی به فر به رزه، چه ور، ماسی ئاسا و رۆشن هه ر

وه کو ده مانگه سووره که، - (دلی له عنه به ر و سپونک)، - له پیناوی ئه م

نوێزه تا قانه و بیده نگم چه شنی ناوچه کانی شه ویتیکی پیشی ئازایه تییه کی

(26) ستۆک: ئیحتیات.

(*) دلسۆزی: لیتره به مانا ئایینه که ی به کار هینراوه.

(27) ده سته خوشکان: ناویشانی کۆمه له شیعریکی پۆل فییرلیته.

هه ره سهختی پاشه گهردانی پۆلین بکه ویت.

بۆ هه موو نرخیك و له گه ل هه موو ئاوازی، ته نانه ت له ناو سه فه ره میتافیزیکیه کانیسه وه. - به لام ئیتر ئه و کاته نا.

دیگر اسی

«به یداغ به ره و دیه نی پیس ده چیت و شیوه زمانه که ی ئیمه ش دهنگی ده هۆل ده خنکینی.»

«له بنکه کانداندا گه شه به له ش فرۆشتنه هه رسه گانه کان ده دهین. شوپشه لۆژیکه کان له ناو ده بهین.»

«له ولاتانی بیبه ره و چوپراو گه دا- له خزمه تی چلیستهرین زۆرداری پیشه سازی یا سه ربازی داین.»

«مال ئاوا، لیره و له هه موو شوپنیک کی دی. موته ته و بیعین، فه لسه فه یه کی درنده مان ده سگیر ده بیت، نه زان له باره ی زانسته وه، فیلباز له پیناوی خوشگوزهرانی، ته قینه وه بۆ جیهانی که ئاوا ده بیت. ره وتیکی راسته قینه یه. به ره و پیشه وه، بکه ونه ری.»

بایهت

میهره بان ی و ئیستایه چونکه خانویه کی والای دروست کرد بۆ زستانیکی که فای و ههرا و هوربای هاوینه، ئه و خواردن و خواردنه وه کانی پاکژ کرده وه، ئه و سیحری شوپنه راکردوه کان و له زه ته له راده به دهره کانی ویتسگه کانه. ئه و میهره بان ی و دوا رۆژه، هیز و خوشه و بیستییه که ئیمه به راره ستاوی له نیو هاری و بیزاربیدا، له ئاسمانی گه رده لولولوی و به یداخه کانی عیشه ودا ده بیبنین تیده په رن.

ئه قینه، پتیه ریکی ته واو و ئه فراند ریت، عه قلیکی سه مه ره و چاوه رپوان نه کراو و ئه به دیبهت: ماکینه ی خوشه و بیستییه سیفه ته قه ده ربیه کانه. هه موو ترسمان لی نیشته له ده سته ردار ی ئه و هی ئیمه: ئای بۆ له زه ته ی ته ندروستیمان، قه له مازی سیفه ته کافان، میهره بان ی خو په رستی و

سۆزیش بۆی، ئه و ئیمه ی بۆ ژبانی ئه به دی خو ی خوش ده و ی...

ئیمه گازی ده کهین و ئه و سه فه ر ده کات... ئه گه ر په رستن کۆچ کات، بزرنیگیتسه وه، به لینه که ی بزرنیگیتسه وه: «پشتی ئه م خه رافه تانه، ئه م جهسته کۆنانه، ئه م گوزهران و ئه م چاخانه. ئا ئه م سه رده مه یه که تاریک داگیرساوه!».

قهت ناروات، له ئاسمانیش چیدی نایته خواری، قوربانی توپه یی ژنان و دلخۆشی پیاوان و ئه گه ر گونا هه ش ناهیتیه ته دی: کار کۆتایی هات، چونکه بوونه ور و چونکه خوشه و بیستییه.

ئای بۆ هه ناسه کانی، سه ره کانی، غاردانه کانی، خیرایییه سامناکه که ی بۆ ته کامولی شیوه کان و کرداره کان.

ئای بۆ فه ری هزر و فراوانی که ون!

جهسته ی! به ره لای بییه کی خه ون پتیه بینراوه، شکستی میهره بان ییه کی چه ماو به توند و تیژییه کی نو ی!

دیده ی، دیده ی! هه موو کپنۆشه کۆنه کان و ئازاره یه ک له دووه کانی دی! رۆژگار، له ناودانی هه موو ئازاره ده نگدار و له راوه کانی مۆسیقا هه ره به گۆره کانه!

ههنگاوی! کۆچه هه ره گه وره کانی غه زوووه کۆنه کانه.

ئای بۆ ئه و و ئیمه! فیزیکی هه ره وریا له سه ده قه ون بووه کافان.

ئای بۆ جیهان! سترانیک ی روونی کاره ساته نو پیه کان!

هه موومان ی ناسی و هه موومان ی خوش بو یست. با بزانی، ئه م شه وی زستانه یه، له م شاخه ده ربایه وه²⁸ بۆ ئه وه ی دی، له پۆلی هه ژاوه وه بۆ کۆشک، له حه شامه ته وه بۆ که نار، له ته ماشاوه بۆ ته ماشا، بۆ هیز و ههستی دا هینراو، بانگی بکهین و بیبیین و هه روانه ی کهینه ژیر شه پۆلان و به رزایی بیابانی به فر، دوا ی دیده و هه ناسه و جهسته و رۆژگاری بکه وین.

(28) شاخه ده ریا: به هه مان مه به سته قه سیده ی شاخه ده ریا به کار هینراوه.

پیرست

65	چیشته نگاویکی مهستانه
66	رسته
68	کرتکاران
68	پرده کان
69	شار
69	شوین پاچکه
70	شاران
71	دوو دهرۆزه کهر
72	شاران
74	ئیشکگرتن 1
74	2
75	سۆفیگه ری
75	کازتوه
77	گول
77	شهوانیکی توردهات
78	دهرباوانییی
78	جهژنی زستانه
79	پارایی
79	شار
80	به ربه ری
81	هه پاج
82	ئه جنده 1
83	جهنگ 2
83	لاویتی 1 په کشه مه
84	2 سونئ
84	بیست سال 3
85	4
85	شاخه دهریا
86	دیهن
87	ئیسوارده کی میژووبی
88	بۆتۆم
88	H
89	بزووتنه وه

6	وهرزیک له دۆژ
7	پیشه کیی وه رگیتر
13	پیشه کیی رونی شار
22	***
23	خوینی بیس
31	شهوی دۆزه خین
34	ورینه کان 1
39	ورینه کان 2
41	گۆرانیه ک له هه ره به رزترین بورجه وه
42	برسیتی
46	مه حال
49	برووسکه
50	به یانی
50	مالئاوا
53	دره وشانه وه
55	پاش له هی
56	مندالیی 1
57	2
58	3
58	4
59	5
59	حیکایهت
61	پیشانگا
62	په بکه ریکی کۆن
62	بوونه وه ری جوانیی
63	ژینه کان 1
63	2
64	3
64	سه فهر
65	شاهانه
65	بۆعه قلیک

90	.....	دلسۆزی
91	.....	دیکراسی
91	.....	بلیمهت
93	.....	پیرست